

Program rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje

Analytická část

Ostrava
Říjen 2003

Obsah

1 Úvodem.....	3
2 Obecné trendy vývoje cestovního ruchu	4
2.1 Vývojové trendy ovlivňující cestovní ruch v Evropě.....	5
2.2 Rozvoj cestovního ruchu v České republice	6
2.3 Základní data o cestovním ruchu v České republice.....	9
3 Základní charakteristika Olomouckého kraje	12
3.1 Poloha a geografické podmínky	12
3.2 Dopravní infrastruktura.....	15
3.3 Sociálně ekonomická charakteristika	17
3.3.1 Obyvatelstvo.....	18
3.3.2 Ekonomika a zaměstnanost	20
3.3.3 Lidské zdroje	25
3.3.4 Bezpečnost a zdravotní péče	27
4 Cestovní ruch a jeho infrastruktura	29
4.1 Základní statistika návštěvnosti.....	29
4.2 Potenciál cestovního ruchu	33
4.2.1 Ubytování a stravování.....	33
4.2.2 Přírodní atraktivita	37
4.2.3 Podmínky pro turistiku a cykloturistiku	41
4.2.4 Kulturně historická atraktivita	45
4.2.5 Ostatní turistická infrastruktura.....	54
5 Analýza návštěvnosti a návštěvníků	61
5.1 Návštěvnost vybraných objektů.....	61
5.2 Marketingový průzkum návštěvníků	65
5.2.1 Metodika průzkumu	65
5.2.2 Profil návštěvníka regionu	66
5.2.3 Hodnocení regionu návštěvníky	71
6 Organizace a marketing	75
6.1 Subjekty v cestovním ruchu	75
6.1.1 Regiony a mikroregiony.....	75
6.1.2 Informační centra	77
6.1.3 Cestovní kanceláře a agentury.....	80
6.2 Sektor lázeňství.....	82
6.3 Marketing cestovního ruchu	84
6.4 Investiční příležitosti.....	86
7 Konkurenční pozice	90
Seznam tabulek.....	92
Přílohy č. 1 – 4 (marketingový průzkum návštěvníků)	

1 Úvodem

Olomoucký kraj má dobré předpoklady pro turistické využití jako region s bohatou kulturní a folklórní tradicí, nabídkou významných památek a krajinnou různorodostí. Poskytuje možnosti pro rozvoj mnoha různých typů cestovního ruchu, od poznávacího a rekreačního, přes lázeňský a sakrální, až po městský či incentivní. Tato analýza charakterizuje cestovní ruch v kraji jako podklad pro zpracování strategie a programu jeho rozvoje. Vychází z veřejně dostupných informací a vlastních šetření. Společným cílem je vytvoření co nejlepšího prostředí pro turisty a návštěvníky kraje s bohatou nabídkou a kvalitní turistickou infrastrukturou.

Potenciál cestovního ruchu v Olomouckém kraji má dvě odlišné podoby. Jednak je to nížinná část na jihu příslušející k Hané, jednak se zcela odlišnými podmínkami severní horská část Jeseníků. Tyto dvě oblasti jsou i pro účely analýzy a zpracování strategie pojímány za specifické turistické regiony (střední Morava a Jeseníky). Pro podrobnější diferenciaci v rámci kraje je účelné využít rovněž členění podle bývalých pěti okresů, kterými jsou Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk (nadále existující NUTS 4 jako diferencující jednotky pro účely statistického zpracování). Případné jiné marketingové členění území Olomouckého kraje bude navrženo v dalších částech strategie.

Olomoucký kraj jako samosprávná a administrativní jednotka (NUTS 3) není totožný s žádným marketingovým turistickým regionem vymezeným Českou centrálou cestovního ruchu (ČCCR). Ani turistický region Střední Morava (na mapě č. 13) není celý na území Olomouckého kraje, protože zahrnuje i okres Kroměříž ze Zlínského kraje (a malou část současného okresu Svitavy). Severní část kraje pak patří k turistickému regionu Severní Moravy a Slezska (na mapě č. 14). Z toho plyne mimo jiné nutnost vazby na strategie rozvoje cestovního ruchu v sousedních krajích, zejména Moravsko-slezském a Zlínském. Se Zlínským krajem tvoří navíc statistickou jednotku NUTS 2.

Geografické vymezení turistických regionů v České republice podle ČCCR

Takto definované území je vnitřně značně diferencované, takže pro něj nemůže být typický jediný homogenní produkt cestovního ruchu. Region má šanci uplatnit se na trhu cestovního ruchu nabídkou produktů v tradičních i perspektivních oblastech, přičemž nové produkty mohou region významnou měrou ekonomicky oživit. Ekonomický význam cestovního ruchu je zřejmý – příjmy z cestovního ruchu ovlivňují nejen platební bilanci státu, ale i místní rozpočty, rozvoj cestovního ruchu přináší vznik nových pracovních míst, je impulsem pro nové investice, zlepšování infrastruktury, rozvoj služeb a zprostředkování i pro zvyšování příjmů místního obyvatelstva.

2 Obecné trendy vývoje cestovního ruchu

Při interpretaci analýzy a k pochopení rozvojové strategie cestovního ruchu je důležité přihlídnout k tomu, jaké jsou nastoupené celosvětové trendy a jak se mohou promítnout do prognóz rozvoje cestovního ruchu v České republice a Olomouckém kraji. Proto je do předkládaného materiálu vložena i tato kapitola.

Podle studie Světové organizace cestovního ruchu (WTO) „Vize cestovního ruchu pro rok 2020“ bude dlouhodobé cestování zabírat místo nynějších 24 % celých 32 % v zahraničním cestovním ruchu a každá třetí cesta bude dlouhodobým pobytem v jiném regionu světa. Podle informací WTO předpokládá Rada pro cestovní ruch, že turistický průmysl v roce 2020 dosáhne počtu 1,6 mld. příjezdů zahraničních turistů. To vyžaduje roční přírůstek ve výši 4 – 5 % mezinárodních příjezdů. V porovnání s roky 1996 a 1997 je to trojnásobek, přičemž odhady hovoří o dalším velkém rozvoji po roce 2010. Příjmy z mezinárodní turistiky vzrostou více než pětkrát, aby dosáhly 2 triliony USD. Do roku 2020 bude každý den utraceno za zahraniční turistiku více než 5 mil. USD, včetně nákladů na mezinárodní přepravu.

Podle populačních projekcí OSN pro WTO po vyřazení lidí, kteří nemohou být považováni za reálné potencionální cestovatele (osoby velmi staré a velmi mladé, osoby nemocné a osoby s neadekvátními finančními možnostmi) je zřejmé, že největší podíl na mezinárodním cestovním ruchu budou představovat Evropané, a to 14 % (tedy jeden ze sedmi), zatímco kupř. v jižní Asii to bude pouze jeden ze sta. Celosvětově se bude v roce 2020 účastnit mezinárodní turistiky 7 % lidí (tedy jeden ze čtrnácti).

Předpokládá se, že Evropa bude nadále nejnavštěvovanější destinací na světě. Pravděpodobný přísun turistů v roce 2020 se předpokládá 717 mil., což je o 381 mil. více než v roce 1995. V roce 2020 bude mít Evropa podíl na mezinárodních příjezdech 46 %. Největší přísun turistů bude především do oblastí střední a východní Evropy (223 mil.) a do jižního a východního Středomoří (212 mil.). Před rokem 2020 předstihnou země východní Asie a Pacifiku Ameriku a stanou se druhou nejnavštěvovanější destinací na světě. Do r. 2020 bude jejich podíl na mezinárodních příjezdech činit 25 %. Amerika se na celkovém počtu příjezdů bude podílet 18 %.

Podle WTO je současný stav dopravy pod úrovní tržní a průmyslové kapacity. Odhaduje se, že mezinárodního cestovního ruchu se účastní méně než 3,5 % světové populace, tento počet by mohl narůst v příští dekádě až na 7 %. Cestovní ruch se stává zranitelnějším a více podléhá reakcím na ekonomické problémy, na nedostatek bezpečnosti a jistoty, stejně jako na ohrožení životního prostředí a zdraví. Tyto potíže mají dopad na konkrétní destinace a regiony. Chování spotřebitelů bude ovlivněno narůstajícím znečištěním přírodního prostředí a náklady spojenými s neúměrnou frekvencí dopravy.

Většina populace ve vyspělých zemích má zájem o cestování a disponuje prostředky, které jí to umožňují. Počet starších osob v těchto zemích vytvoří vyšší procento celkové populace, což bude pozitivní pro zahraniční cestovní ruch, především pro dlouhodobé pobyty. To umožňuje výrazný růstový potenciál.

Pokud jde o mezinárodní trendy **v marketingu cestovního ruchu**, bude podle průzkumů NTA (Národních turistických centrál) jedním ze základních požadavků na budoucí marketing odklon od masového marketingu k strukturovanější zaměřenému přístupu. Řádné propojení mezi produktem a poptávkou bude determinovat stupeň konkurenceschopnosti destinace společně s vyvážeností vztahu mezi kvalitou a cenou.

Národní turistické centrály jednotlivých států neustále zvyšují své propagační aktivity a jejich kampaně jsou neustále agresivnější. Stále větší počet těchto centrál vstupuje do společných podniků se soukromým sektorem a snaží se obohatit svou nabídku o nové produkty cestovního ruchu, aby zasáhly nové trhy a poptávku přesunuly mimo tradiční centra a oblasti. Tato skutečnost představuje výzvu k založení regionálně marketingových iniciativ po celém světě.

Technologický pokrok, hlavně v informačních a rezervačních systémech, zrychluje změny a přispívá k větší flexibilitě. Cestovatelé jsou v narůstající míře schopni organizovat si své cesty sami a přáli by si cestovat více, pokud by byl nákup a výběr větší a jednodušší. Jelikož jsou technologie stále přístupnější jak na pracovištích tak v domácnostech, vzroste počet přímých rezervací. S rozvojem cestovního

ruchu ve vyspělých státech se předpokládá pokles potřeby státní kontroly a vzroste partnerství veřejného a soukromého sektoru, především v oblasti marketingu.

Respondenti NTA kladou stále větší důraz na potřeby rozvoje cestovního ruchu, který by byl v rámci zachování přírodního prostředí společensky přijatelný a garantoval maximální spokojenost ze strany návštěvníků. To si vyžaduje dlouhodobý strategický přístup.

2.1 Vývojové trendy ovlivňující cestovní ruch v Evropě

V roce 1998 Evropa dosáhla 370 mil. příjezdů a cestovní ruch se stal nejvýznamnější součástí obchodu a zaměstnanosti na kontinentu. Na základě doporučení ETAG (European Travel and Tourism Action Group) vydala Evropská komise cestovního ruchu (ETC) zprávu o trendech v evropské turistice:

Výdaje:

Celkové výdaje na cestování (především na dopravu) rostou rychleji než ostatní rozpočtové položky, a to především díky kratším, ale častějším výjezdům. Denní výdaje se udržují na stejné úrovni díky očekávané kvalitě. Konkurence v oblasti služeb a trávení volného času (tematické parky, zábava, kulturní akce, sport) bude ovlivňovat růst výdajů na cestovní ruch a cestování hlavně v období recese.

Většina statistik předpokládá pro další desetiletí snižování tempa růstu a pokračující zmenšování podílu Evropy na světovém trhu. Vnější faktory, zejména nerovnoměrný ekonomický vývoj, sníží roční tempa růstu pod 3 %. Tato tempa se budou lišit podle segmentu, destinace a typu služby.

Doprava:

Pro leteckou dopravu se počítá s větším než 5 % růstem. Osobní automobilová doprava bude omezena vzrůstajícími náklady a přetížeností na silnicích. Z této situace může profitovat veřejná doprava ve všech jejích formách, ovšem za podmínek dalších investic do její infrastruktury. Slevy na přepravném a pobídkové jízdné nebudou dosahovat tak lákavé úrovně jako v minulosti, což může snížit poptávku u cenově citlivých klientů, především v určitých regionech v období recese.

Růstové segmenty:

Senioři budou tvořit výrazný potenciál trhu. U tohoto segmentu je předpokládán růst počtu účastníků, ale i vzrůst cestovních výdajů. Míra výdajů u tohoto segmentu není ovlivněna poklesem čistých příjmů z důvodů recese, ale reaguje na pokles příjmů způsobený snížením úrokových sazeb.

V kontrastu se segmentem seniorů stojí segment mládeže, u kterého není růst v příštích letech příliš jistý. Je ohrožen zejména nedostatkem vhodných služeb od dopravy až po různé dodavatele a také snížením podpor v oblasti vzdělávání.

V ekonomicky vyspělých zemích budou mít větší vliv na výběr místa dovolené pracující ženy.

Roste zájem o venkovskou turistiku, návrat k přírodě a v menší míře také již rozšířené využívání kempů a karavanů.

Narůstání obchodního cestovního ruchu bude záviset na marketingovém úsilí, na nabídce specifických produktů: skupinové (podnikové) package pro různé události, incentivní turistika, kongresová turistika, obchodní prezentace a kombinace služebních cest a rekreace.

Návštěva městských center, hlavně kvůli sportovním a kulturním akcím, bude růst především ve formě kratších výletů. Poroste zájem o montánní turistiku.

U široké škály nových specializovaných produktů je třeba zjednodušit nákup, stejně jako u výletů kombinujících obchod a rekreaci, často spojených se sportem a zálibami.

Dobrodružné cesty a prázdniny do vzdálených míst, nyní odhadované na 19 %, budou přitahovat stále více klientů, a to i mezi seniory.

Zimní dovolené na slunci a okružní plavby se budou rozvíjet více než klasické letní pobyty u moře a zimní sporty.

Jednodenní výlety za různým účelem budou stále víc populární.

Skupinové návštěvy organizované pro různé společnosti, profese, podniky či instituce potřebují specializované organizátory. Většina cest tohoto typu je v současnosti organizována samostatně nebo nepodnikatelskými subjekty. Jedná se o rozsáhlý potenciální trh, který by mohl prosperovat, pokud by se mu dodalo více profesionálního zájmu.

Sezónnost:

Na sezónnost se bude pohlížet spíše jako na marketingovou příležitost než jako na problém. Bude nezbytná spolupráce soukromého a veřejného sektoru, aby bylo možné regulovat přílivy návštěvnosti a aby nedocházelo k neúnosné koncentraci návštěvníků v daném místě a čase.

Turistické toky:

Mezinárodní a regionální turistické toky se pořád mění. Pohyb ve směrech jih – sever, východ – západ, západ – východ poroste relativně rychleji než tradiční směr sever – jih. Předpokládá se že cestování po Evropě poroste rychleji než domácí cestovní ruch, který už v některých evropských oblastech dosáhl svého vrcholu.

Ubytování, stravování:

Ubytování a stravování představují oblasti vysokého růstu, který bude s určitými změnami pokračovat. Zatímco luxusní hotely se nacházejí v blízkosti svého vrcholu, roste zájem o tříhvězdičkové a ekonomické hotely. Hotelové ubytování bude ve větší míře zahrnováno do produktových balíčků, hlavně u kratších cest. Specializovaná střediska (prázdninové parky, dětské vesničky), sportovní a léčebná centra a další doplňkové služby se budou těšit růstu, stejně jako využívání různých institucí, např. univerzit v hlavní sezóně.

Nabídka pokojů a různých služeb bude přizpůsobována měnící se poptávce, např. při obsazování pokojů, při výběru jídel a dalších služeb z více možností. Ve větší míře se bude využívat hotelem vytvořených balíčků určených pro přímý prodej.

Stravování se bude rozvíjet prostřednictvím řetězců a tematických restaurací. Poptávka po kvalitních malých hostincích a restauracích bude pokračovat. Přetrvávajícím trendem je zájem o kvalitu a novinky ve stravování, výrazný vliv bude mít móda.

Předpokládá se rozvoj ubytování a stravování in-house u široké škály atraktivit, jako jsou tematické parky, sportovní, kulturní a regenerační střediska, prázdninové vesničky. Populární budou také tzv. druhé domovy, poroste nabídka objektů k prázdninovému pronájmu.

Organizace a marketing:

Nejvýraznější změny nastanou v organizaci a marketingu. Pokračuje rychlý vývoj informačních a rezervačních technologií. Tyto nové technologie mohou ve velké míře ovlivnit i cesty, které nemají obchodní charakter. Efektivnější služby pro individuální cestující se stanou se zlepšením informací a rad před cestou důležitým požadavkem. Informační služby místního a veřejného sektoru hrají v této oblasti klíčovou roli v souvislosti s tím, jak se zmenšuje úloha obchodních zprostředkovatelů v zabezpečování potřeb jednotlivců a v prodeji místních služeb, jakými jsou nekomerční ubytování a speciální akce.

Novým trendem v marketingu jednotlivých zemí a regionů je spojení turistických centrál a agentur s velkými regionálními firmami. Tyto dva sektory se společně podílejí na propagaci regionu jako destinace cestovního ruchu (tvorba dokumentů, průvodců).

Produktové balíčky a zvláštní nabídky, stejně tak prodej jednotlivých míst prostřednictvím touroperátorů na úkor skupinových zájezdů, se stávají stále populárnější.

Nové produkty šité na míru různým požadavkům každého segmentu s ohledem na jeho zájmy a záliby nabízejí příležitost pro vytvoření nových turistických toků.

Narůstající povědomí a zájem o otázky životního prostředí ovlivní úspěch při vývoji nových produktů. Nezbytnou podmínkou při vytváření nových produktů je spolupráce komerčního sektoru s neziskovými organizacemi.

2.2 Rozvoj cestovního ruchu v České republice

V České republice se stále ne úplně daří realizovat standardizaci kvality poskytovaných služeb, zvyšovat kvalifikaci pracovníků v cestovním ruchu či dobudovat infrastrukturu cestovního ruchu, především ve venkovských oblastech. Základní podmínkou pro uplatnění českého produktu na mezinárodním trhu cestovního ruchu bude, vedle odpovídající infrastruktury a očekávané úrovně nabízených služeb, především intenzivní marketing, aktivnější politika a podpora prodeje. Předpokladem úspěchu je tvorba skutečného produktu cestovního ruchu, komplexu vnitřně skloubených služeb. Vytvoření

opravdu úspěšného udržitelného strategického plánu vyžaduje pohled na turistický produkt očima klienta (tvůrce vidí hotel – klient vidí personál). Při tvorbě nových produktů cestovního ruchu by měly být zohledněny principy trvale udržitelného rozvoje.

Zahraniční účastník cestovního ruchu v České republice je v zahraničních statistikách na předních místech ve svých výdajích. V případě českých statistik se dá předpokládat, že se jedná o návštěvníka na střední nebo dolní hranici středního příjmu. Toto může být ovlivněno větším objemem příjezdů seniorů v měsících s nižší poptávkou. Ekonomický tlak při koupi služeb cestovního ruchu u střední příjmové kategorie je obecně větší, a proto se tento zákazník stává výrazně náročnějším v hodnocení vyváženosti nabízeného produktu, jeho ceny a obdržené kvality.

Profil zahraničního návštěvníka na českém trhu cestovního ruchu (zpracovaný podle údajů ČCCR):

- více než 63 % přijíždí po silnici;
- více než 60 % zahraničních návštěvníků přijíždí přes hranice SRN a Rakouska;
- více než 36 % ubytovaných zahraničních návštěvníků je ze SRN, podíl ostatních nepřevyšuje jednomístné číslo;
- ubytovaný návštěvník SRN je na prvním místě návštěvnosti ve všech regionech ČR;
- průměrná doba pobytu je 4,2 dne, přičemž průměrná doba pobytu v hotelu je delší než v privátním ubytování;
- na struktuře výdajů zahraničních turistů se ubytování podílí 13,5 %, stravování 7,7 %, nákupy 25,6 % a doprava 28,5 %;
- nejvyšší podíl hlavních důvodů příjezdu představuje pobytový zájezd a dovolená (37 %), dále pak poznávací zájezd (15 %), služební cesta (15 %), oficiální akce (12 %), nákupy (6 %), ostatní důvody (19 %);
- nižší sezónní návštěvnost se v České republice i ve většině regionů projevuje v listopadu, prosinci, lednu a únoru.

Domácí cestovní ruch představuje nezastupitelnou část poptávky zejména v regionech, které nebyly zatím zahraničními návštěvníky objeveny nebo nemají potřebnou infrastrukturu. Během dalších let se dá vzhledem k nepříliš příznivým ekonomickým prognózám předpokládat další nárůst počtu domácích turistů.

Profil domácího návštěvníka:

- od roku 1996 dochází k postupnému snižování výdajů na cestovní ruch;
- vývoj počtu českých a zahraničních turistů ubytovaných v ubytovacím zařízení v letech 1995 až 1998 vykazuje rychlejší vzestup domácích turistů oproti zahraničním turistům;
- region severní Moravy a východních Čech zaznamenává vyšší přísun návštěvníků, když ostatní regiony zaznamenávají stagnaci a v případech jižní Moravy a západních Čech dokonce pokles;
- až o 50 % vzrostlo ubytování domácích turistů v hotelových kapacitách vyšších kategorií v Praze;
- demografický vývoj napovídá rychlejšímu nárůstu skupiny seniorů;
- výjezdy českých občanů do zahraničí měly od r. 1997 do r. 2001 snižující se tendenci.

Vývojové trendy lze charakterizovat i pro různé typy cestovního ruchu. Obecnými trendy ve vybraných typech cestovního ruchu jsou:

Ekoturistika a venkovský cestovní ruch:

Rok 2002 vyhlásila OSN Rokem ekoturistiky. Komise pro trvale udržitelný turismus se obrací na národní centrály a agentury cestovního ruchu o podpůrné akce a programy ekoturistiky.

Cykloturistika:

V letech 2011 – 2016 má být dokončen projekt Evropské cyklistické federace (ECF) „EuroVelo“. Cílem tohoto projektu je vytvoření celoevropské sítě dálkových tras. Na těchto 12 panevropských tras by

měly navazovat regionální cyklostezky. Novým trendem bude rozvoj infrastruktury a atraktivit v blízkosti stezek. Standardizace ubytovacích a stravovacích zařízení by měla vycházet z kritérií stanovených ADFC (Všeobecný německý cyklistický klub). Jednotlivé trasy v regionu stále více podléhají konkurenčním tlakům. Podle zjištěných poznatků bývá motivem pro výběr cyklistické trasy touha po pobytu v přírodě, pohybu a poznání, nikoliv levná dovolená.

Incentivní cestovní ruch:

Incentivní (pobídková) forma turistiky uplatňovaná ve vztahu mezi organizacemi a jejich zaměstnanci, příp. klienty k motivování a posilování sociálních vazeb. Jedná se kupříkladu o školení, porady či obchodní jednání uskutečňovaná v atraktivním prostředí mimo sídlo organizace, zpravidla s doprovodným programem. Nové trendy v incentivní turistice lze charakterizovat následovně:

- upouští se od luxusních hotelů, ušetřené peníze se investují do jiných částí programů;
- zmenšuje se velikost skupiny;
- cesty s bližšími cíli nabývají na významu;
- velkou oblibu si získává kombinace dalšího vzdělávání a incentivní cesty;
- životní partneři těch, kteří incentivní cestu získají, se jí účastní také;
- zvětšuje se orientace na střední a nižší management.

V incentivním cestovním ruchu se uplatňují tzv. out-door-activities (aktivity prováděné v přírodě), kdy je snahou nabízet účastníkům jedinečné zážitky.

Kongresový cestovní ruch:

Podle údajů Unie mezinárodních asociací z roku 1996 se Česká republika umístila na 20. místě s celkem 94 realizovanými mezinárodními kongresy. Kongresový cestovní ruch se řadí k neefektivnějším typům turistiky, vyžaduje ale široký okruh služeb a aktivní přístup celého regionu. V současnosti kongresová turistika zaznamenává trend, kdy účastníci přicházejí s přáním navzájem se lépe poznat, neúčastnit se masového kongresu, ale menších jednání. Jak vyplynulo ze statistik, je největší procento konferencí o velikosti 100 – 250 osob. Perspektivní pro tento typ cestovního ruchu budou středně velké až malé konference, symposia, semináře, workshopy, veletrhy a dlouhodobé menší semináře v lázeňských a horských střediscích.

Pobyty s aktivním vyžitím:

Pobyty spojující poznání s dobrodružstvím. Výzkum organizací Stanford Research Institute a Angus Reid shledává, že 10 – 15 % turistů chce neobvyklé, netradiční, alternativní zážitky. Tito turisté jsou obvykle vzdělaní, dobře finančně zajištění, dospělí, zájímaví se o životní prostředí, scestovalí, citliví na společenské a kulturní tradice. Destinace, které navštěvují, odpovídají požadavkům místních skupin být rozpoznán a oceněn.

Cestovní ruch seniorů:

Podle WTO může cestovní ruch seniorů posílit turistický sektor zvláště v období mezi sezónami. WTO vydala tzv. Lisabonský dokument o seniorské turistice (1999/2000) na jehož základě vyzývá, aby profesionálové v cestovním ruchu vyvíjeli programy pro seniorskou turistiku, které by kromě jiného zajišťovaly lepší bezpečnost, zdravotní služby, styk s místními komunitami, kulturní vyžití, aktivity v přírodě, strukturované společenské aktivity, adekvátní prostory k tělesnému cvičení a také pravdivé a jasné informace. Se stárnutím české populace budou senioři důležitým segmentem cestovního ruchu.

Cestovní ruch mládeže:

Novým trendem bude vytváření specifických produktů pro tento segment. Produkty pro tuto skupinu budou značně podléhat módním trendům, budou vyžadovat vlastní image a specifický marketing. V současnosti je mladým lidem poskytován především systém slev, což bude důležité i nadále, ale pro rozvoj tohoto segmentu cestovního ruchu nedostačující.

Městský cestovní ruch:

Konkurenční boj mezi jednotlivými městy a rostoucí mobilita obyvatelstva jsou hlavními faktory, které zvyšují potřebu využívání tzv. městského marketingu. Městský marketing vyžaduje promyšlené plánování, řízení a kontrolu vztahů městské správy s jednotlivými cílovými skupinami. Omezení městského

marketingu a narušení dlouhodobé koncepce vyplývají především z krátkých volebních období a z různé orientace v myšlení lidí.

Lázeňství:

Tradiční léčebné pobyty a ozdravné kúry by měly být doplněny fitness a wellness pobyty (tj. zaměřenými na fyzickou a psychickou kondici). Neopomenutelný bude rozvoj potřebného kulturního vyžití návštěvníků.

Tématické trasy:

Stále vzrůstá oblíbenost turistických tras s charakteristickým obsahem. Tyto trasy využívají jak tradic, tak technických či kulturních památek. Nabízejí možnosti prezentovat další zajímavosti destinace, jako je folklór, gastronomie, sklářství, tradiční výroba i zemědělství.

Tyto trendy ilustrují globální tendence rozvoje cestovního ruchu pro příští léta a je zapotřebí je znát a zohlednit i při formulování strategie rozvoje cestovního ruchu v jednotlivých turistických regionech a subregionech České republiky.

2.3 Základní data o cestovním ruchu v České republice

V kontextu světového a evropského vývoje cestovního ruchu se Česká republika dosud na přední místa neřadí. V roce 1999 se Česká republika podílela na celosvětových příjezdech jen 2,4 % (na evropských příjezdech necelými 5 %). Devizové příjmy dosáhly částky 3 mld. USD, což je necelé 1 % z celosvětových devizových příjmů z cestovního ruchu. Cestovní ruch se v roce 2001 podílel na tvorbě HDP 5,3 %, přičemž celosvětově to činí více než 10 %, podíl na celkovém exportu činil 8,9 %, podíl na příjmech v bilanci služeb pak 42,8 %. Tato čísla dokládají význam cestovního ruchu z hlediska platební bilance ČR i to, do jaké míry přispívá k celkové bilanci zahraničního obchodu.

Tab. 1: Základní ukazatele vývoje CR v ČR mezi roky 1990 a 2001

Ukazatel	1990	2001
Počet zahraničních návštěvníků (mil. osob)	36,6	103,1
Počet ubytovaných zahraničních turistů (mil. osob) *	2,6	5,2
Průměrná délka pobytu (ve dnech) *	3,5	4,2
Podíl ČR na evropském trhu CR (v % počtu turistů) **	3,6	5,0
Podíl ČR na světovém trhu CR (v % počtu turistů) **	1,6	2,4

Pramen: MMR, ČCCR

* V prvním sloupci údaj za r. 1992

** Ve druhém sloupci údaje za r. 1999

Tab. 2: Země s nejvyššími devizovými příjmy z CR v r. 1999

Země	mld. USD	Pořadí
USA	74,4	1.
Španělsko	32,9	2.
Francie	31,7	3.
Itálie	28,4	4.
Velká Británie	21,0	5.
SRN	16,8	6.
Čína	14,1	7.
Rakousko	11,1	8.
Kanada	10,0	9.
Řecko	8,8	10.
Rusko	7,8	11.
Mexiko	7,6	12.
Austrálie	7,5	13.
Švýcarsko	7,4	14.
Česká republika	3,0	36.

Pramen: WTO

Tab. 3: Podíl vybraných evropských zemí na světovém trhu CR (1990/99 v % počtu turistů)

Země	1990	1999
Švýcarsko	2,9	1,6
Portugalsko	1,7	1,7
Řecko	1,9	1,8
Maďarsko	4,5	1,9
Česká republika	1,6	2,4
Rakousko	4,2	2,6
SRN	3,7	2,6
Polsko	0,7	2,7
Velká Británie	3,9	3,9
Itálie	5,8	5,4
Španělsko	7,5	7,8
Francie	11,5	11,0
Evropa	44,8	41,5

Pramen: WTO

Tab. 4: Podíl devizových příjmů z CR v bilanci služeb v r. 1999

Region	Podíl v %
Evropská unie	31,3
Střední a východní Evropa	53,0
Česká republika	43,8

Pozn.: EU za r. 1996

Pramen: MMR – SOP cestovní ruch a lázeňství 2001

Tab. 5: Vývoj devizových příjmů a výdajů z CR v České republice (v mld. USD)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Devizové příjmy	2,9	4,1	3,6	3,7	3,0	2,9	3,0
Devizové výdaje	1,6	3,0	2,3	1,9	1,5	1,3	1,4
Saldo	1,3	1,1	1,3	1,8	1,5	1,6	1,6

Pramen: ČNB

Tab. 6: Vývoj podílu devizových příjmů z CR na ekonomice České republiky (v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Podíl na HDP	5,5	7,1	6,9	6,5	5,6	5,6	5,3
Podíl na exportu	13,4	18,6	16,3	14,4	11,6	9,9	8,9
Podíl na příjmech ze služeb	42,8	49,8	50,9	49,6	43,8	42,5	42,8

Pramen: ČNB

Rozvoj cestovního ruchu v České republice 90. let lze charakterizovat takto:

- počet zahraničních návštěvníků se ztrojnásobil, prodloužila se průměrná doba jejich pobytu;
- podíl ČR na světovém trhu CR činí již více než 2 %;
- podíl ČR na evropském trhu CR činí cca 5 %;
- devizové příjmy se v porovnání s rokem 1989 zvýšily téměř desetkrát (z odhadovaných 350 mil. USD v r. 1989 na současné 3 mld. USD);
- roční tempo rozvoje příjezdového cestovního ruchu bylo vysoké, ovšem pouze díky minimální základně dané politickými poměry před r. 1989.

Změny základních ukazatelů CR byly v 90. letech příznivé.

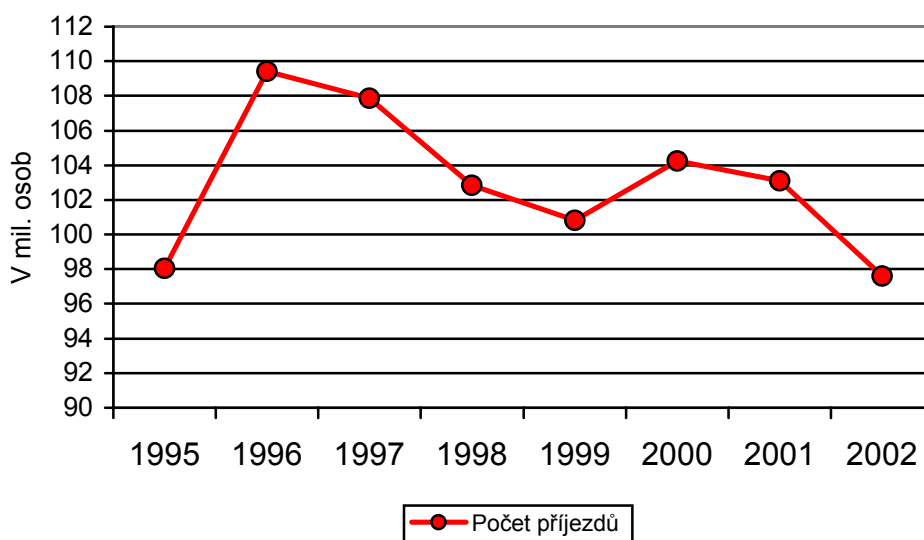
Od roku 1997 docházelo k poklesu příjezdového cestovního ruchu, nejmarkantněji v r. 2002 (k mírnému nárůstu došlo pouze v r. 2000), což se odrazilo i v celkové devizové bilanci. Dosavadní vývoj od roku 1995 dokumentují následující údaje:

Tab. 7: Vývoj příjezdového cestovního ruchu do ČR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
V mil. osob	98,1	109,4	107,9	102,8	100,8	104,2	103,1	97,6
Index / předch. rok	97,0	111,6	98,6	95,3	98,0	103,4	98,9	94,7

Pramen: ČCCR

Graf: Vývoj příjezdového cestovního ruchu

Přibližně z poloviny je hlavním důvodem příjezdu do ČR dovolená, rekreace a poznání, asi pětinu představují služební a obchodní cesty.

Příznivá je pro nás prognóza WTO, podle jejíchž odhadů bude patřit Česká republika v r. 2020 k desítce nejnavštěvovanějších zemí světa. V tomto roce by k nám mělo přicestovat 44 mil. turistů, což by znamenalo 2,7 % podílu na trhu cestovního ruchu (zajímavostí je, že největší velmocí v cestovním ruchu by se měla stát Čína se 130 mil. turistů, hranici 100 mil. by měly překročit ještě Francie a USA).

V r. 2001 bylo v České republice přímo v cestovním ruchu zaměstnáno 112,4 tis. osob (2,4 %), přičemž dalších 378,3 tis. pracovních míst (8,0 %) bylo evidováno v souvisejících odvětvích služeb. Přibližně každý desátý zaměstnaný člověk je tedy přímo či nepřímo zaměstnán v cestovním ruchu nebo v souvisejícím odvětví.

Nejvyšší výdaje na osobu a den během pobytu v ČR měli v r. 2001 podle průzkumu zadaného ČCCR zahraniční turisté z Ruska, Izraele a Španělska (přes 80 USD) následovaní turisty z Velké Británie, USA, Japonska a Dánska (přes 70 USD). Pro porovnání, výdaje turistů z Polska činily podle tohoto průzkumu na osobu a den 20,5 USD, ze Slovenska jen 13,6 USD. Nejvýznamnější položkou v těchto výdajích je ubytování (více než třetina), následované nákupy a stravováním (téměř čtvrtina pro každou z těchto položek).

3 Základní charakteristika Olomouckého kraje

Olomoucký kraj se rozprostírá na severu střední Moravy. Vzhledem k hlavním koncentracím obyvatelstva a dopravním tahům zaujímá významnou polohu v rámci střední Evropy, která vytváří předpoklady budoucího intenzivního propojení nejen s ostatními regiony České republiky, ale i se sousedními státy, hlavně Slovenskem a Polskem. V oblasti cestovního ruchu je velmi důležitá především vazba na Polsko, zejm. v severní části kraje.

Jeho sousedy jsou Pardubický kraj v Čechách a moravské kraje Jihomoravský, Zlínský a Moravskoslezský. Na severu sousedí s Polskem, se kterým má 104 km dlouhou státní hranici. Vzhledem k Praze má okrajovou polohu, nicméně – kromě severních oblastí Jeseníků – s dobrou dostupností po železnici i silnici (nejvzdálenější místa jsou přes 300 km od Prahy). Vzhledem k Moravě má kromě severních oblastí výhodnou centrální polohu s dobrou dostupností Brna, ale s horší dostupností směrem na sever a východ. Hlavní přírodní linií osou ve směru sever – jih je řeka Morava.

Svou rozlohou necelých 5 140 km² se Olomoucký kraj řadí mezi středně velké kraje (6,5 % rozlohy území ČR, osmé místo v pořadí krajů). Podle sčítání lidu z r. 2001 měl 639 369 obyvatel, tj. přes 6 % obyvatelstva ČR, čímž se rovněž řadí mezi středně velké kraje (šesté místo v pořadí krajů). Počet obyvatelstva má klesající tendenci. Hustota zalidnění 125 obyvatel / km² je pouze mírně pod republikovým průměrem.

Olomoucký kraj má bohatou historickou tradici, která se odráží ve velkém množství stavebních a historických památek a kulturních zařízení. Spolu s výjimečnou krajinou, přírodními útvary a pozoruhodnostmi vytvářejí z kraje významnou destinaci cestovního ruchu. V kraji je několik specifických území (hory, chráněné oblasti, jeskyně apod.), poměrně hustá síť cyklostezek, mnoho historicky cenných objektů s vysokou návštěvností, církevních objektů a kulturních institucí nadregionálního významu, které mají obzvláště silné propojení na cestovní ruch.

Správním centrem je stotisícové město Olomouc. Nejvíce obyvatel má okres Olomouc (více než třetinu), velmi málo obyvatelstva má okres Jeseník (6,6 %). V kraji je 392 obcí a 24 měst. Od 1. ledna 2003 má 13 měst statut obce s rozšířenou působností. Sídlní struktura je soustředěna hlavně do nížinných oblastí.

3.1 Poloha a geografické podmínky

Na území Olomouckého kraje se nacházejí všechny typy reliéfu běžných v České republice, od hánkách rovin Hornomoravského úvalu až po Jeseníckou hornatinu. Nejvyšším bodem kraje je vrchol Vysoké hole v Hrubém Jeseníku (1464 m n. m.), nejnižším bodem je hladina řeky Moravy u Kojetína (190 m n. m.). Územím kraje prochází hlavní evropské rozvodí, které Moravskou branou dosahuje nejnižší polohy, což ovlivňuje vedení dopravních tahů republikového významu.

Výměra zemědělské půdy činí v Olomouckém kraji téměř 278 tis. hektarů, což představuje více než polovinu z celkové plochy kultur v kraji (54 %, tedy přesně republikový průměr). Zemědělskou půdu tvoří přes 76 % orná půda, téměř 18 % tvoří louky a pastviny a to zejména v okrese Jeseník, kde zaujímají jednu třetinu zemědělské půdy. Struktura zemědělské půdy se od roku 1990 částečně změnila, kdy na úkor orné půdy se postupně rozšiřovaly plochy luk a pastvin. Významnou část výměry kraje, přibližně třetinu, tvoří lesní půda (mírný republikový nadprůměr), a to především na severu kraje v okrese Jeseník (60 %) a v okrese Šumperk (48 %). Zbývající část výměry kraje tvoří zastavěné plochy a ostatní plochy. Zahrady a sady zaujímají 5,5 % a necelých 0,5 % tvoří chmelnice, které jsou nejvíce rozšířené v Tršicko – Kokorské oblasti na rozhraní Olomoucka a Přerovska. Malý podíl zaujímají rybníky a ostatní vodní plochy (1,7 %).

Nejvýznamnějším **vodním tokem** kraje je řeka Morava, pramenící v oblasti Kralického Sněžníku a protékající Hanušovicemi, Litovelským Pomoravím, Olomoucí a kolem Kojetína směřující do Zlínského kraje. Tato řeka vytváří biokoridor nadregionálního významu, který je součástí středoevropské sítě ekologické stability (EECONET). Jejím největším levostranným přítokem je Bečva protékající Hranicemi, Lipníkem nad Bečvou a Přerovem. Další menších přítoků je velké množství a pro vodáckou turistiku nemají praktický význam.

Největší **vodní plochy** jsou v okolí Tovačova na Přerovsku. Z vodních nádrží má pro rekreaci, vodní sporty a rybaření význam Plumlovská přehrada z 30. let minulého století na toku Hloučela (5,6 mil. m³, 68 ha). Turistickým cílem může být jako unikátní technické a zároveň ekologické dílo přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé Stráně na Divoké Desné v CHKO Jeseníky zprovozněná r. 1996 (největší energetické dílo v republice). Vodní nádrže Opatovice a Nemilka slouží k vodárenskému odběru. Další přírodní vodní plochy využitelné pro rekreaci a vodní sporty mají zpravidla lokální význam (např. vodní nádrž Krásné u Šumperka aj.).

Ze zeměpisného hlediska je nejpodstatnější rozdělení na Hrubý Jeseník s Rychlebskými horami a Hornomoravský úval (na západě přechází v Zábřežskou vrchovinu, na Prostějovsku z jihozápadu sousedí s Drahanskou vrchovinou). Dále lze vyčlenit Oderské vrchy a jižní část Moravské brány. Tento geografický prostor je ohraničen ze severovýchodu Nízkým Jeseníkem a ze západu Drahanskou vrchovinou. Na jihu přechází Haná na Kroměřížsko.

Severní část Olomouckého kraje – Jeseníky

Nejsevernější část kraje je oddělena od zbytku republiky pásmem Hrubého Jeseníku a Rychlebskými horami s horší dopravní dostupností. Jde o území jižní části Slezska, které na naše území zasahuje z Polska. Povrch regionu se postupně snižuje od mohutných hřebenů Hrubého Jeseníku přes Rychlebské hory a Zlatohorskou vrchovinu (650 až 850 m n. m.) k rovinám při polských hranicích. U polských hranic je Vidnavská nížina s rovinným povrchem (250 až 350 m n. m.) a zvlněná krajina Žulovské pahorkatiny (450 až 650 m n. m.). Krajina je zde z více než 50 % pokryta lesy, na severovýchod od Rychlebských hor je i zemědělská oblast s menším podílem průmyslu. Z pohledu horopisu patří tato oblast do provincie České vysočiny a subprovincie Krkonoško-Jesenické.

Jižně přechází Hrubý Jeseník na Šumpersko, kde se těsně pod horským pásmem rozprostírají velké kotliny a nížiny. V severozápadní části je Kralický Sněžník, pohraniční pohoří o které se dělí Česká republika s Polskem Jeho středem je mohutná kupa (vrchol Kralický Sněžník, 1424 m n. m.) s rozsáhlými holemi a pro turisty atraktivními výhledy. Na jižním svahu vrchu Klepý (1143 m n. m.) se nachází uzel rozvodí tří moří – Severního, Baltského a Černého. V této oblasti pramení řeka Morava, zásobárna vody pro celou Moravu.

Nejmohutnější horstvo **Hrubý Jeseník**, kterému vévodí Praděd (s 1492 m n. m. nejvyšší hora Moravy) zasahuje rovněž území Moravskoslezského kraje. Vyplňuje severozápadní část Moravy od polských hranic na severu po Hanou na jihu. Na západě patří do této oblasti Rychlebské hory, na východě Hrubý Jeseník stupňovitě klesá a přechází v Nízký Jeseník. Hrubý Jeseník je druhým nejvyšším pohořím v ČR. Má 79 vrcholů s výškou nad 1000 m n. m., z nichž nejvýznamnější jsou po Pradědu Vysoká hole (1464 m), Petrovy kameny (1446 m) a Keprník (1423 m). **Rychlebské hory** mají 8 vrcholů nad 1000 m n. m., nejvyšší Smrk 1125 m. Jsou málo navštěvované a díky tomu v nich dnes žijí vzácní ptáci, např. tetřevi.

Jeseníky patří mezi nejlesnatější oblasti ČR, jehličnatý porost tvoří z převážné části smrkové lesy, z listnatých stromů jsou to většinou buky, objevují se i javory a ve výškách nad 1300 m jsou louky s klečí a kosodřevinou. Podnebí řadí Jeseníky mezi chladné oblasti, průměrné zimní teploty se pohybují v rozmezí -3 až -6 °C, teploty v letních měsících jsou 14 až 16 °C, počet letních dnů v roce činí 10 až 30, počet dnů se sněhovou pokrývkou 100 až 140, v polohách nad 1200 m n. m. až 180 dnů v roce. Srážky činí kolem 1400 mm ročně, v polohách nad 1200 m n. m. přichází polovina ročních srážek v podobě sněhu. Nejstálejší počasí přináší podzim. Na Pradědu je průměrná roční teplota jen 1 °C s možností mrazů po celý rok, tedy podnebí takřka arktické.

Jeseníky jsou chráněnou krajinou oblastí s velkým množstvím přírodních rezervací a naučných stezek. K nejatraktivnějším patří např. Velká kotlina s ledovcovým karem, Petrovy kameny, vodopády Bílé Opavy, rašeliniště Rejvíz s mechovými jezírky, Červenohorské sedlo–Šerák a Kralický Sněžník. Jeseníky patří mezi vyhledávané turistické oblasti. V zimních měsících je pro vyznavače běžeckého lyžování připraveno množství značených běžeckých okruhů. Ti, kdo dávají přednost sjezdovému lyžování, mají k dispozici mnoho zimních středisek s lyžařskými vleky – Ovčárna, Vojtíškov, Staroměstsko, Lipová – lázně, Ostružná, Ramzovské sedlo, Červenohorské sedlo, Loučná, Kouty nad Desnou (v létě možnost lyžování na trávě). Z Ramzovského sedla na Šerák se lze dopravit lanovkou s krásným vý-

hledem. Návštěvníci mohou využít hustou síť značených turistických cest, najdou se zde i terény vhodné pro cykloturistiku – hustá síť silnic v podhůří umožňuje výjezdy až na hlavní hřebeny.

K přírodním zajímavostem této oblasti určitě patří krápníkové jeskyně Na Pomezí se svéráznou výzdobou a jezírky a jeskyně Na Špičáku. Vyvěrající minerální vody daly podnět ke vzniku několika lázeňských komplexů, které k léčbě současně využívají i mimořádně příznivé horské klima s čistým ovzduším. Voda z vrtu ve Velkých Losinách je nejteplejší známou vodou na Moravě (termální koupaliště). Četné pamětihodnosti tohoto regionu mají souvislost s historickými událostmi a hospodářskými zvláštnostmi (těžba zlata a barevných kovů, výroba ručního papíru ve Velkých Losinách od 16. století, neblaze proslulé čarodějnické procesy ve druhé polovině 17. století). Dochovalo se také několik lokalit s vesnickou architekturou, zmínit lze dřevěné kostelíky (Maršíkov, Žárová). Rekreačními místy jsou např. na Šumpersku údolí řeky Desné a Merty, Vernířovice a Kouty nad Desnou, poblíž Zábřehu je areál Dolní Bušínov s vodní plochou a jiné.

Střední a jižní část Olomouckého kraje – Haná

Region uprostřed Moravy, spádová oblast Olomoucka a Prostějovska, jehož páteří je od severozápadu k jihovýchodu údolí řeky Moravy v úrodném Hornomoravském úvalu. V této části jsou vedle úrodných polí zmoštělé louky s jezírky a lužní lesy (CHKO Litovelské Pomoraví), na jihozápadě zvlněná krajina a na severovýchodě i vyšší kopce se zařiznutými potoky a říčkami, tvořící celek Oderských vrchů.

Poněkud odlišný ráz má východní část kraje rozprostírající se kolem řeky Bečvy od Hranic na Moravě k Přerovu. Nachází se na pomezí velkých horopisných oblastí Karpat a České vysočiny, mezi kterými se táhne úzký pás nížinné oblasti Moravské brány (tzv. vněkarpatská sníženina). Na jihozápadě přechází u Kojetína a Tovačova do údolní nivy Moravy v Hornomoravském úvalu.

Hornomoravský úval se rozkládá z větší části v Olomouckém kraji, pouze menší část na jihovýchodě zasahuje do Zlínského kraje (prochází Kroměřížskem, kde je na jihu ohraničen pohořím Chřiby a na východě ho lemují Hostýnské a Vizovické vrchy). Hornomoravský úval je rovinatá oblast kolem horního toku řeky Moravy. Větší část této oblasti zaujímá nížina Haná s úrodnými poli, ostatní porost tvoří listnaté lesy, kde je ponejvíce zastoupen habr, olše a dub, místy se kolem toku Moravy vyskytují lužní lesy. Od severu k jihu protéká Hornomoravským úvalem řeka Morava, která po celé trase do svého koryta přibírá četné levostranné i pravostranné přítoky, z nichž k největším patří Bečva. V Litovelském Pomoraví provázejí řeku Moravu lužní lesy s ojedinělou říční mokřadí. Na štěrkopískovém podloží vznikla ojedinělá jezera a vodní nádrže poskytující domov vzácným rostlinám a živočichům, Poděbrady a Náklo jsou využívány k rekreaci.

Podnebí řadí Hornomoravský úval mezi teplé oblasti. V zimních měsících se teploty pohybují mezi -2 až -3 °C, v letních měsících dosahují průměrně 17 až 19 °C. Počet dnů se sněhovou pokrývkou je cca 40 až 50, počet letních dnů se pohybuje kolem 50 až 70. Oblast Hornomoravského úvalu se oproti Jeseníkům nemůže pochlubit velkým množstvím přírodních zvláštností, kromě Litovelského Pomoraví jsou významnými atraktivitami Javoříčské a Mladečské jeskyně. Pro zimní sporty nenabízí tato oblast žádná významnější střediska. Romantická krajina a malebná atmosféra však láká k vycházkám a pěší turistice jak v zimním období, tak i v létě. Oblast je protkána sítí silniček a polních cest vhodných pro cyklisty, kteří tak mohou památky a zajímavosti poznávat z bezprostřední blízkosti. Vhodná je pro mototuristy se zájmem o historii, kulturu a poznání.

Oderské vrchy se rozkládají celé na území Olomouckého kraje. Navazují na severu na pohoří Nízký Jeseník, východ ohraničuje Moravská brána a západní a jižní část Hornomoravský úval. Oderské vrchy dosahují průměrné nadmořské výšky cca 650 m. K nejvyšším vrcholům patří Fidlův kopec (680 m), Strážisko (675 m), Strážná (641 m). Hlavní hřeben Oderských vrchů se nachází ve vojenském prostoru Libavá, a proto je zde pouze omezený přístup a tím i nižší turistické využití. Oderské vrchy jsou charakteristické lužními lesy a nivami v přírodním prostředí neregulovaného toku řeky Odry. Osu tohoto území tvoří řeka Odra, která pramení na svazích Fidlova kopce nedaleko osady Kozlov ve výšce 633 m n. m.

Podnebně jsou Oderské vrchy chladnou oblastí s průměrem teplot v zimních měsících -3 až -6 °C a v letním období 14 až 17 °C. Počet dnů se sněhovou pokrývkou činí 100 až 140 v roce, počet letních dnů 10 až 30. V této oblasti se nachází několik chráněných přírodních rezervací, kde je dochováno

původní přírodní prostředí. V mrtvých ramenech řeky Odry hnízdí velký počet ptačích druhů a jsou zde naleziště vzácných vodních a bahenních rostlin. K nejzajímavějším přírodním rezervacím patří Kotvičce, Na Čermence, Polanský les a Potštátské skalní město.

Pro zimní sporty jsou podmínky v zimním středisku Uhřínov (sjezdové lyžování), velmi dobré podmínky pro běžecké lyžování jsou na Potštátsku. Tyto terény se nacházejí v průměrné nadmořské výšce 560 m a jsou jižně od silnice spojující Velký Újezd a Potštát. V letním období lze ve stejných terénech provozovat pěší turistiku. Údolí kolem potoka Velička poskytuje dobré podmínky pro cykloturistiku.

Moravská brána je vlastně úval, který vede od Ostravské pánve směrem na Přerov. Východní stranu lemují Moravskoslezské Beskydy, západní stranu Jeseníky a Oderské vrchy, jih Hornomoravský úval. Do Olomouckého kraje zasahuje až svou jižní částí od Běloutína. Moravská brána patří k pozoruhodným místům jednak pro svou historii, ale také pro své přírodní krásy. Tento úval je dlouhý 65 km a široký 4 až 9 km. Vyskytují se zde četné krasové jevy, jeskyně a prameny minerálních vod. Nadmořská výška této oblasti se pohybuje mezi 250 až 350 m, výjimkou je v jižní části hřeben Maleník (479 m). Vyskytující se porost je tvořen listnatými lesy – převládají duby, habry, olše a břízy. Moravskou bránou protékají dvě řeky, a to Odra a Bečva. K zajímavostem patří, že každá z těchto řek teče do jiného moře (nachází se zde rozhraní moře Baltského a moře Černého). Teplotně můžeme tuto oblast zařadit mezi mírně teplé se zimními průměrnými teplotami -3 až -5 °C a letními teplotami 14 až 17 °C. Počet dnů se sněhovou pokrývkou 60 - 100, počet letních dnů 20 – 30 v roce.

Moravská brána má bohatou faunu i flóru, zejména v chráněných územích. Některá z nich jsou součástí Hranického krasu – národní přírodní rezervace Hůrka u Hranic, přírodní rezervace Malá a Velká Kobylanka, přírodní památka Nad kostelíčkem, v mrtvém rameni řeky Bečvy najdeme přírodní rezervaci Škrabalku s rozsáhlými hnízdišti ptactva. Hranickým krasem vede i naučná stezka. V zimním období je terén vhodný pro běžecké lyžování v návaznosti na nedaleké Oderské vrchy a Beskydy. Přes letní období nabízí tato oblast ke shlédnutí mnoho zajímavých míst i oblastí vhodných pro rekreaci a odpočinek. Nížiny s vodními plochami pozvolna přecházejí v lesnaté pahorky, jejichž scénérii dotváří hrad Helfštýn s každoročně pořádanými setkáním uměleckých kovářů. Významnou turistickou atraktivitou jsou Zbrašovské aragonitové jeskyně a Hranická propast v kopci Hůrka (zatím naměřená hloubka 329,5 m). Prostor od Hranic po Valašské Meziříčí je vhodný pro provozování cykloturistiky.

Poloha a členění území naznačuje určitá **geografická omezení cestovního ruchu** v kraji. Administrativní hranice kraje omezují vytváření ucelených produktů a nabídek zejména na severovýchodu, kde hranice kraje vede po hřebenu Hrubého Jeseníku a dělí tuto atraktivní oblast mezi dva kraje, podobně na severozápadě, kde hranice vede hřebenovou částí masívu Králického Sněžníku tak, že samotný vrchol a středisko již nejsou na území Olomouckého kraje. Rozdělení z hlediska marketingových turistických celků tak překrývá i dvě krajské hranice. Kromě Jeseníků je to ještě ve střední části průnik do Zlínského a Jihomoravského kraje.

Jisté omezení představuje i existence vojenského výcvikového prostoru Libavá pro celou oblast Oderských vrchů, dílčí omezení pro využití turisticky zajímavé Dražanské vrchoviny představuje vojenský výcvikový prostor Dědice, byť leží již za hranicemi kraje (resp. na jeho hranici).

3.2 Dopravní infrastruktura

Hustota **silniční sítě** v Olomouckém kraji celkem je jen mírně pod průměrem České republiky. Činí 65,5 km na 100 km², tj. o 33 km méně než v celé ČR. Krajem procházejí rychlostní komunikace (silnice pro motorová vozidla) z Olomouce směrem na Brno, Mohelnicu a Lipník nad Bečvou. Jejich hustota 13 km na 100 km² přesahuje o 3 km republikový průměr. Tyto komunikace jsou soustředěny do jižní centrální části kraje.

Při absenci leteckého spojení jsou nejvýznamnějšími silničními tahy nadregionálního významu:

- E 442 Děčín – Hradec Králové – Olomouc – Hranice – Slovensko
- E 462 Brno – Olomouc – Český Těšín – Polsko

Sever kraje je spojen s centrální částí silnicí I. třídy č. 44 vedoucí z Mohelnice přes Šumperk a Jeseník k polské hranici (Glucholazy). Všechna větší města kraje kromě Uničova jsou napojena na silnice I. třídy, z obcí s rozšířenou působností má spojení jen po silnici II. třídy město Konice. Všechny obce kraje jsou přístupné po silnicích s bezprašnou úpravou povrchu, stav komunikací je ovšem často ne-

vyhovující, což je dáno především dlouhodobým deficitem finančních prostředků na souvislou i cyklickou údržbu a opravy.

Podle názorů návštěvníků kraje zjištěného průzkumem je kvalitnější dopravní infrastruktura faktorem, který nejvíce postrádají (častěji než návštěvníci sousedních Moravskoslezského a Zlínského kraje). Dopravní dostupnost různých míst kraje prostředky hromadné dopravy je hodnocena relativně lépe než v Moravskoslezském a Zlínském kraji, nicméně nespokojena zůstává třetina návštěvníků.

Tab. 8: Silnice II. a III. třídy podle okresů Olomouckého kraje

Okres	délka v km	hustota v km/100 km ²
Jeseník	721	100,4
Olomouc	228	15,7
Prostějov	889	115,5
Přerov	634	71,8
Šumperk	587	44,6
Olomoucký kraj	3 060	59,5
Česká republika	48 878	62,0

Pramen: ČSÚ

Délce státní hranice s Polskem (104 km) odpovídá počet **hraničních přechodů**. Do Polské republiky jsou 3 silniční hraniční přechody a 6 přechodů pro malý pohraniční styk. Mimo to jsou na této hranici 3 přechody na turistických stezkách. Provoz na některých hraničních přechodech je omezen.

Tab. 9: Silniční hraniční přechody s Polskou republikou

Hraniční přechod	Režim
Bílý Potok – Paczków	mimo autobusy, omezení pro nákladní vozidla
Mikulovice – Głucholazy	osobní a regionální nákladní doprava do 3,5 t
Zlaté Hory – Konradów	mimo autobusy, nákladní doprava do 3,5 t

Pramen: Celní správa ČR

Tab. 10: Přechody pro malý pohraniční styk s Polskou republikou

Hraniční přechod	Režim
Staré Město – Nowa Morawa	pěší, cyklisté, malé motocykly, zeměděl. technika
Travná – Lutynia	pěší, cyklisté, malé motocykly, zeměděl. technika
Bílá Voda – Złoty Stok	pěší, cyklisté, malé motocykly, zeměděl. technika
Bernartice – Dziewietlice	pěší, cyklisté, malé motocykly, zeměděl. technika
Vidnava – Kalków	pěší, cyklisté, malé motocykly, zeměděl. technika
Velké Kuněčice - Slawniowice	pěší, cyklisté, malé motocykly, zeměděl. technika

Pramen: Celní správa ČR

Tab. 11: Přechody na turistických stezkách s Polskou republikou

Hraniční přechod	Režim
Staré Město – Nowa Morawa	celoročně 6–22 h, pěší, cyklisté, lyžaři, vozíčkáři
Travná – Lutynia	celoročně 6–22 h, pěší, cyklisté, lyžaři, vozíčkáři
Zlaté Hory / Biskupská Kupa - Jarnoltówek	léto 8–20, zima 8–18 h, pěší, lyžaři

Pramen: Celní správa ČR

Železniční síť v Olomouckém kraji je svou hustotou téměř na průměru České republiky s 11,3 km na 100 km² (ČR 12,0 km na 100 km²) a všechna hlavní centra kraje jsou po železnici dostupná. Nadregionální význam s provozem vlaků třídy IC mají dálkové železniční tahy:

Wien/Bratislava – Břeclav – Přerov – Ostrava – Katowice
 Praha – Olomouc – Přerov – Vsetín – Žilina

Přerov je železničním uzlem dvou mezinárodních železničních koridorů (v budoucnosti vysokorychlostních). Pátevní tahy jsou elektrifikovány. Všechna města nad 10 tis. obyvatel mají rychlíkové spojení (Litovel v bezprostřední blízkosti). Na dálková spojení navazují železniční tratě regionálního nebo jen lokálního významu, jejichž síť je poměrně hustá (byť nedostatečně udržovaná) i v severní části kraje. Železniční hraniční přechod s Polskem je jen pro nákladní dopravu v Mikulovicích – Głucholazech.

3.3 Sociálně ekonomická charakteristika

Olomoucký kraj má převážně **průmyslový charakter**. Nejvyšší zaměstnanost je vykazována v sektorech průmyslu a stavebnictví, zaměstnanost v sektoru zemědělství je ale rovněž vysoká, vyšší než činí průměr České republiky (především v důsledku vysoce bonitní půdy v rovinatých oblastech). Zaměstnanost v sektoru služeb je nižší než průměr ČR. Dominantní pozici v ekonomice kraje mají podniky zpracovatelského průmyslu v odvětvích všeobecného strojírenství, kovodělného průmyslu a v odvětví elektrických a optických přístrojů. V kraji je soustředěna téměř třetina potravinářského průmyslu ČR. Z dalších oborů je významný průmysl textilní, dále sklářský průmysl a výroba stavebních hmot. Hospodářský rozvoj kraje se podobně jako jinde v republice potýká s tržními nedostatky, které se nejvíce projevují v koncentrovaných výrobních kapacitách, nízkém tržním podílu produkce a nízké internacionalizaci průmyslu. Problémový je ekonomický rozvoj severní hornaté části kraje dodnes nesoucí důsledky poválečného vysídlení německého obyvatelstva z pohraničních oblastí.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele v roce 2000 činil 148,5 tis. Kč a byl nejnižší ze všech krajů, ještě za Vysočinou (průměr bez Prahy byl 162,5 tis. Kč). Tuto pozici měl Olomoucký kraj i v přepočtu na paritu kupní síly. Dynamika jeho růstu byla přitom v 90. letech nižší než za celou republiku. Podíl HDP na obyvatele v relaci k EU činil v Olomouckém kraji 46,7 % průměru Evropské unie, přičemž celá Česká republika byla na úrovni 60 % průměru EU (Praha 128,3 %). V sousedních krajích tento ukazatel ukazuje na lepší pozici. Pomineme-li výsadní postavení Prahy, pak Zlínský kraj byl na úrovni 49,7 % EU (9. místo), Moravskoslezský kraj na úrovni 50,2 % EU (7.-8. místo), Pardubický kraj na úrovni 50,5 % EU (6. místo) a Jihomoravský kraj na úrovni 54,0 % EU (2. místo). Na posledním místě mezi kraji byl v roce 2000 Olomoucký kraj i v **daňové výtěžnosti**, která činila 5924,- Kč na obyvatele oproti průměru České republiky 8222,- Kč na obyvatele. Záporný rozdíl oproti průměru ČR se přitom od roku 1998 zvětšil (v r. 1998 byla daňová výtěžnost na jednoho obyvatele 76 % republikového průměru, v r. 2000 již jen 72 % průměru).

Nezaměstnanost v Olomouckém kraji je 3. nejvyšší v České republice, po Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2001 činila 10,4 %, tj. o 2,4 procentního bodu více než republikový průměr (8,1 %). **Průměrná mzda** je v Olomouckém kraji trvale pod průměrem České republiky.

Jednou z priorit kraje je dobudování infrastruktury, vč. zohlednění ochrany proti povodním v povodí řek Moravy a Bečvy. Z hlediska **dopravní obslužnosti** má kraj jen mírně podprůměrnou hustotu železniční a silniční sítě. Nad celostátním průměrem je ale hustota silnic pro motorová vozidla, které zajišťují dobrou dostupnost krajského města z jihu a severozápadu. Celkově je silniční síť zastaralá a ve svých důsledcích brání hospodářskému rozvoji kraje. Značně omezená je především dopravní dostupnost Jesenicka a severní části Šumperska. V Přerově se nachází důležitý železniční uzel a křižovatka dvou mezinárodních železničních koridorů. Trvale provozované letiště pro veřejnou dopravu v kraji není.

Demografický vývoj Olomouckého kraje lze za uplynulých deset let (1990 – 2000) charakterizovat pokračujícím úbytkem osob předproduktivního věku (do 14 let) a zvyšujícím se početním stavem poproduktivní složky obyvatelstva nad 60 let. Po výrazných změnách na počátku 90. let došlo k prudkému poklesu sňatečnosti a počet rozvodů roste. Vývoj porodnosti v Olomouckém kraji byl do roku 1995 charakterizován poměrně prudkým poklesem počtu živě narozených dětí, od roku 1996 do roku 2000 byl pokles mírnější. Počet zemřelých v hodnoceném období klesá, prodlužuje se střední délka života, muži umírají nejvíce ve věkové skupině 70 – 74 let, ženy ve věkové skupině nad 85 let. V roce 1994 počet zemřelých poprvé převýšil počet narozených a záporné saldo přetrvává i v následujících letech. V roce 1990 měl Olomoucký kraj 642 731 obyvatel, zatímco při sčítání lidu v roce 2001 byl počet obyvatel 639 369. V roce 2001 činil celkový úbytek obyvatelstva kraje 945 oproti předchozímu roku.

Péči o **vzdělávání** zajišťuje stabilizovaná síť základních a středních škol, od roku 1990 poklesl výrazněji pouze počet středních odborných učilišť. Olomouc je významným centrem vysokoškolského vzdělávání – Palackého univerzita se sedmi fakultami je historicky druhá nejstarší v republice. Tradici v kraji má také rozvinutá **kultura**, nadregionální význam mají např. olomoucké Moravské divadlo, Moravská filharmonie, Státní vědecká knihovna, řada muzeí a galérií, ale také Výstaviště Flora či ZOO na Svatém Kopečku.

Etnograficky výraznou oblastí na Olomoucku je **Haná**, která se vyznačuje lidovou kulturou nížinného typu, projevující se v používaném dialektu, lidovém kroji, obydlí, sídlení struktuře, písních a tancích, zvycích, obyčejích a obřadech atd. Základními vlastnostmi hanáckých lidových staveb je jednoduchost, prosté členění ploch i střech, dále účelné a užitkové rozmístění budov kolem dvora a v neposlední řadě i jejich estetická stránka. Typický příklad objektů hanácké lidové architektury se nachází v Hanáckém skanzenu Příkazy i na mnoha dalších místech (Červenka, Kostelec na Hané aj.). Hanácký kroj (první doklady o kroji pocházejí z 18. století) snoubí v sobě malebnost s rázovitostí, starobylost s bohatstvím a je jedním z nejhonosnějších na Moravě. Z tradiční lidové výroby se dodnes zachovala např. hanácká výzdoba velikonočních vajec, kraslic lepených slámou.

Základní **zdravotnickou péči** zajišťuje síť ambulantních zařízení a síť lékáren, které odpovídají počtem i strukturou potřebám území. Akutní, následná a rehabilitační péče je zabezpečena stabilizovanou sítí devíti nemocnic. U základní akutní zdravotní péče v systému nemocničních zařízení se uvádí dostupnost do 40 minut. Nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením Olomouckého kraje je Fakultní nemocnice při Palackého univerzitě, která tvoří základnu kvalitních i vysoce specializovaných zdravotnických služeb a péče. Olomoucký kraj má v republice se svými šesti lázeňskými středisky (Lázně Jeseník, Lázně Lipová, Lázně Slatinice, Lázně Teplice nad Bečvou, Lázně Velké Losiny, Lázně Bludov) velmi silné postavení v sektoru lázeňství.

Přes nižší životní úroveň má Olomoucký kraj silný potenciál v **lidských zdrojích**. Díky široké historicky dané odvětvové struktuře má kraj relativně dost volné pracovní síly disponující poměrně širokou odborností. Citelný nedostatek kvalitně připravených odborníků se ale projevuje pro strojírenský a elektrotechnický průmysl. Perspektivní je potenciál mladé generace s poměrně dobrým všeobecným i odborným vzděláním a v porovnání s ostatními kraji i vyšším podílem vysokoškoláků. Pracovní trh není ale v kraj jednotný. Silný lidský potenciál má především centrální oblast, nižší pak severní část kraje.

Podrobnější charakteristiky jsou v dalších podkapitolách.

3.3.1 Obyvatelstvo

K posouzení postavení Olomouckého kraje v České republice je zapotřebí znát **statistické údaje**, které umožňují mimo jiné srovnání s ostatními regiony.

Základními referenčními ukazateli jsou lidnatost a rozloha, podle nichž lze kvantitativní data relativizovat. Výše uvedené charakteristiky Olomouckého kraje doplňují a dokumentují i další data.

Tab. 12: Obyvatelstvo a rozloha podle krajů

Kraj	Počet obyvatel (k 1. 3. 2001)	Průměrný věk	Rozloha (km ²)	Hustota obyv. (km ⁻²)	Počet obcí
Hl. m. Praha	1 169 106	41,2	496	2 357,1	1
Středočeský	1 122 473	39,1	11 015	101,9	1 148
Jihočeský	625 267	38,4	10 056	62,2	623
Plzeňský	550 688	39,2	7 561	72,8	505
Karlovarský	304 343	37,7	3 314	91,8	132
Ústecký	820 219	37,7	5 335	153,7	354
Liberecký	428 184	38,1	3 163	135,4	216
Královéhradecký	550 724	39,0	4 758	115,7	448
Pardubický	508 281	38,4	4 519	112,5	453
Vysočina	519 211	38,1	6 925	75,0	730
Jihomoravský	1 127 718	39,0	7 066	159,6	647
Olomoucký	639 369	38,4	5 140	124,4	394
Zlínský	595 010	38,4	3 964	150,1	304
Moravskoslezský	1 269 467	37,8	5 554	228,6	301
Česká republika	10 230 060	38,8	78 866	129,7	6 256
Podíl OLK / ČR	6,25 %	nižší	6,5 %	nižší	6,3 %

Pramen: ČSU

Tab. 13: Obyvatelstvo a rozloha Olomouckého kraje podle okresů

Okres	Počet obyvatel (k 1. 3. 2001)	Průměrný věk	Rozloha (km ²)	Hustota obyv. (km ⁻²)	Počet obcí	z toho měst
Jeseník	42 413	37,3	719	59,2	24	3
Olomouc	224 613	38,6	1 451	155,3	92	4
Prostějov	109 890	39,1	770	142,8	96	5
Přerov	135 886	38,4	884	154,2	104	5
Šumperk	126 567	37,9	1 316	96,4	78	8
Olomoucký kraj	639 369	38,4	5 140	124,7	394	25

Pramen: ČSU

Celkově vzhledem k ČR podprůměrný věk je nejnižší v severní části kraje, nejstarší obyvatelstvo má Prostějovsko. Na severu kraje je také výrazně nižší hustota osídlení. Sídlní struktura je charakteristická velkým podílem obcí do 1000 obyvatel, kterých je 70 % z celkového počtu obcí v kraji. Nejmenší obcí je Šléglov u Hanušovic s 26 obyvateli, dále Mutkov na Šternbersku s 43 obyvateli a Janoušov na Šumpersku s 47 obyvateli. Větších měst nad 15 tis. obyvatel je pouze 5. Do 1500 obyvatel mají 4 města (Plumlov, Němčice nad Hanou, Úsov a Kostelec na Hané).

Tab. 14: Obce nad 3 000 obyvatel v Olomouckém kraji (k 1. 1. 2002)

Nad 10 tis. obyvatel		5 až 10 tis. obyvatel		3 až 5 tis. obyvatel *)	
Olomouc	102 246	Mohelnice	9 812	Hlubočky	4 545
		Lipník nad Bečvou	8 514	Zlaté Hory	4 491
Prostějov	48 027	Kojetín	6 468	Hanušovice	3 595
Přerov	47 988			Libina	3 457
Šumperk	29 318			Štěpánov	3 330
Hranice	19 655			Postřelmov	3 242
Zábřeh	14 511			Lutín	3 219
Šternberk	14 095			Bludov	3 186
Jeseník	12 617			Loštice	3 070
Uničov	12 390			Javorník	2 964
Litovel	10 039			Tovačov	2 623

Pramen: ČSÚ, databáze obcí MV ČR

*) 6 z těchto obcí nemá statut města

Tab. 15: Obce s rozšířenou působností v Olomouckém kraji (od 2003)

Bývalý okres	Obce s RP	Bývalý okres	Obce s RP
Jeseník	Jeseník	Přerov	Přerov
Olomouc	Olomouc		Hranice
	Litovel	Lipník nad Bečvou	
	Šternberk	Šumperk	Šumperk
	Uničov		Mohelnice
Prostějov	Prostějov	Zábřeh	
	Konice		

Pramen: databáze obcí MV ČR

3.3.2 Ekonomika a zaměstnanost

Ekonomickou aktivitu regionu do jisté míry dokládá počet podnikatelsky činných ekonomických subjektů sledovaných v rámci organizační struktury národního hospodářství. Následující tabulky dovolují srovnat pozici regionu vůči ostatním krajům. Absolutní počty jsou relativizovány propočtem na obyvatelstvo.

Tab. 16: Registrované jednotky k 30. 09. 2001 podle krajů (počet a podíl na 1000 obyv.)

Kraj	Registrované jednotky celkem		z toho vybrané právní formy (podíl na 1000 obyv.)			
	počet	podíl	soukromí podnikatelé	akciové společnosti	ost. obch. společnosti	družstva
Hl. m. Praha	383 339	327,9	221,2	4,7	61,3	3,9
Středočeský	229 080	204,1	162,5	0,8	14,5	0,8
Jihočeský	126 962	203,1	158,7	1,0	16,0	1,1
Plzeňský	111 601	202,7	155,3	0,8	15,7	0,6
Karlovarský	62 595	205,7	159,5	0,8	14,4	0,4
Ústecký	144 118	175,7	136,6	0,8	14,5	0,5
Liberecký	92 694	216,5	174,3	1,0	18,2	0,7
Královéhradecký	111 767	202,9	161,5	1,3	15,8	1,0
Pardubický	91 384	179,8	140,0	1,0	13,6	0,6
Vysočina	86 225	166,1	130,2	0,8	10,5	1,0
Jihomoravský	230 257	204,2	155,6	1,6	23,8	0,9
Olomoucký	114 811	179,6	146,1	1,0	11,7	0,7
Zlínský	118 365	198,9	160,0	1,2	17,3	0,5
Moravskoslezský	207 407	163,4	130,7	1,0	12,8	0,7
Česká republika	2 110 605	206,3	158,2	1,4	20,8	1,1

Pramen: ČSÚ

Počet ekonomických subjektů v přepočtu na 1000 obyvatel je pod průměrem České republiky, srovnatelně s Pardubickým krajem, méně je jich ale registrováno v sousedním Moravskoslezském kraji. Počet soukromých podnikatelů podnikajících podle živnostenského zákona je rovněž podprůměrný, ale vyšší než v Moravskoslezském a Pardubickém kraji, v Jihomoravském a Zlínském kraji je ekonomická aktivita podle tohoto ukazatele vyšší. V další tabulce jsou ukazatele za střední a velké podniky.

Tab. 17: Vybrané ukazatele za průmyslové podniky nad 100 zam. dle krajů za rok 2000

Kraj	Počet podniků	Celkové tržby (v tis. Kč)	Tržby na 1 obyv. (v Kč)	Prům. měsíční mzda (v Kč)
Hl. m. Praha	207	205 020 369	173 956	17 211
Středočeský	229	284 518 097	251 869	16 205
Jihočeský	162	83 895 434	133 132	13 308
Plzeňský	151	89 489 168	161 608	14 083
Karlovarský	93	29 796 403	97 120	12 604
Ústecký	164	190 700 805	230 766	14 698
Liberecký	121	64 162 414	148 949	13 092
Královéhradecký	157	78 047 867	140 792	12 745
Pardubický	120	55 558 483	108 921	12 013
Vysočina	152	55 563 336	106 604	12 234
Jihomoravský	246	119 855 629	105 701	12 633
Olomoucký	142	58 674 539	91 327	12 277
Zlínský	132	62 886 580	105 204	12 825
Moravskoslezský	165	215 915 388	169 068	14 995
Česká republika	2 239	1 594 084 512	154 872	14 055

Pramen: ČSÚ

Tab. 18: Vybrané ukazatele za průmyslové podniky nad 100 zam. dle okresů za rok 2000

Okres	Počet podniků	Celkové tržby (v tis. Kč)	Tržby na 1 obyv. (v Kč)	Prům. měsíční mzda (v Kč)
Jeseník	7	1 650 786	38922	11 328
Olomouc	42	18 093 085	80552	12 757
Prostějov	29	11 465 687	104338	10 803
Přerov	35	12 097 062	89024	13 240
Šumperk	31	15 367 919	121421	12 382
Olomoucký kraj	142	58 674 539	91769	12 277

Pramen: ČSÚ

Samotný počet podniků nad 100 zaměstnanců není příliš vypovídající (kraje se různí průmyslovou strukturou), důležitá je ale výše jejich tržeb. Ta je v poměru k počtu obyvatel nejnižší ze všech krajů, spolu s Karlovarským krajem pod stotisícovou hranicí.

Na výši tržeb těchto podniků v kraji se nejméně podílí Jesenicko, kde je větších podniků málo a mají nižší evidenční počet pracovníků, a v nichž jsou také nejnižší průměrné mzdy. Průměrná měsíční mzda v těchto podnicích je pod celostátním průměrem ve všech regionech kraje, nicméně srovnatelná se situací v sousedních krajích, kromě Moravskoslezského. Celková průměrná mzda (tedy nejen ve velkých a středních průmyslových podnicích) je pak ještě nižší.

Výdaje z veřejných rozpočtů na obchod a služby v sobě zahrnují i výdaje související s turismem; fungující služby i obchod obecně rozvoj cestovního ruchu ovlivňují. Výdaje měst, obcí a okresních úřadů z kapitoly 2140 (vnitřní obchod, služby a turismus) představovaly v Olomouckém kraji v r. 2000 méně než 55 mil. Kč, což je v přepočtu na velikost kraje republikový nadprůměr vzhledem k počtu obyvatel i k rozloze. Olomoucký kraj je podle tohoto ukazatele srovnatelný s Jihomoravským krajem a výdaje z kapitoly 2140 jsou zde vyšší než u ostatních sousedů. Použitý ukazatel ovšem nezohledňuje, jaký podíl těchto výdajů je určen přímo na rozvoj cestovního ruchu.

Výrazně více výdajů na obchod, služby a turismus je vynakládáno v hospodářsky rozvinutějších okresech Olomouc a Přerov, nejméně pak v okrese Šumperk, kde jsou dotace z veřejných rozpočtů extrémně nízké jak vzhledem k rozloze území, tak vzhledem k počtu obyvatel. Dá se konstatovat, že právě v turisticky atraktivní severní části kraje (a také na Prostějovsku) jsou výdaje podle tohoto ukazatele velmi nízké, což dokumentují následující čísla.

Tab. 19: Dotace z veřejných rozpočtů na obchod a služby podle krajů

Kraj	Výdaje v tis. Kč	Podíl na 1000 obyv.	Podíl na 1 km ²
Hl. m. Praha	22 583	19,3	45,5
Středočeský	36 865	32,8	3,3
Jihočeský	54 761	87,6	5,4
Plzeňský	46 855	85,1	6,2
Karlovarský	43 214	142,0	13,0
Ústecký	47 206	57,6	8,8
Liberecký	99 983	233,5	31,6
Královéhradecký	42 227	76,7	8,9
Pardubický	31 207	61,4	6,9
Vysočina	26 638	51,3	3,8
Jihomoravský	98 118	87,0	13,9
Olomoucký	55 431	86,7	10,8
Zlínský	29 746	50,0	7,5
Moravskoslezský	73 500	57,9	13,2
Česká republika	708 334	69,2	9,0

Pramen: MF ČR (r. 2000)

Tab. 20: Dotace z veřejných rozpočtů na obchod a služby v okresech Olomouckého kraje

Okres	Výdaje v tis. Kč	Podíl na 1000 obyv.	Podíl na 1 km ²
Jeseník	2 537	59,8	3,5
Olomouc	26 276	117,0	18,1
Prostějov	3 103	28,2	4,0
Přerov	22 295	164,1	25,2
Šumperk	1 220	9,6	0,9
Olomoucký kraj	55 431	86,7	10,8

Pramen: MF ČR (r. 2000)

Celkové výdaje na podporu cestovního ruchu vynakládané okresními úřady a statutárními městy byly zjišťovány výběrovým šetřením Českého statistického úřadu a výše uvedené údaje dokreslují a upřesňují. Vzhledem k počtu obyvatel a rozloze území jsou tyto výdaje rovněž pod celostátním průměrem. Jsou zhruba poloviční oproti Jihomoravskému kraji, nižší než v Moravskoslezském kraji, ale vyšší než v sousedních Zlínském a Pardubickém kraji. Celkově činily v r. 2000 cca 7,7 mil. Kč, z čehož téměř polovina (48 %) připadala na město Olomouc. Tak jako téměř ve všech ostatních krajích lze i v Olomouckém kraji konstatovat jejich meziroční nárůst (pokles oproti předchozímu roku byl jen v Pardubickém a Karlovarském kraji).

Tab. 21: Výdaje na cestovní ruch podle krajů

Kraj	Výdaje v tis. Kč	Podíl na 1000 obyv.	Podíl na 1 km ²
Hl. m. Praha	19 917	17,0	40,2
Středočeský	6 439	5,7	0,6
Jihočeský	7 758	12,4	0,8
Plzeňský	6 844	12,4	0,9
Karlovarský	12 019	39,5	3,6
Ústecký	6 969	8,5	1,3
Liberecký	2 169	5,1	0,7
Královéhradecký	6 146	11,2	1,3
Pardubický	4 065	8,0	0,9
Vysočina	2 459	4,7	0,4
Jihomoravský	27 525	24,4	3,9
Olomoucký	7 698	12,0	1,5
Zlínský	5 075	8,5	1,3
Moravskoslezský	20 470	16,1	3,7
Česká republika	135 553	13,3	1,7

Pramen: Údaje OkÚ, magistrátů a MěÚ (r. 2000)

Pokud se týče meziokresních rozdílů, byly výdaje okresních úřadů a statutárních měst na podporu cestovního ruchu nejvyšší díky městu Olomouc v Olomouckém kraji, s velkým odstupem na druhém místě v Jesenickém okrese, nejnižší pak v okrese Šumperk (v absolutní hodnotě jen něco přes půl miliónu korun). K meziročnímu nárůstu došlo pouze v okresech Olomouc, Přerov a Prostějov, velký pokles o 250 tis. Kč byl v okrese Jeseník.

Tab. 22: Výdaje na cestovní ruch podle okresů

Okres	Výdaje v tis. Kč	Podíl na 1000 obyv.	Podíl na 1 km ²
Jeseník	530	12,5	0,7
Olomouc	5 035	22,4	3,5
Prostějov	825	7,5	1,1
Přerov	758	5,6	0,9
Šumperk	550	4,3	0,4
Olomoucký kraj	7 698	12,0	1,5

Pramen: Údaje OkÚ, magistrátů a MěÚ (r. 2000)

Ekonomika Olomouckého kraje se odráží také v **údajích o zaměstnancích**. Průměrný evidenční počet zaměstnanců je vzhledem k počtu obyvatel Olomouckého kraje druhý nejnižší v republice (spolu s Ústeckým krajem). Na úrovni průměru ČR není žádný okres kraje, velmi nízká zaměstnanost je na Jesenícku, ale také v okrese Přerov.

Průměrná měsíční mzda je podprůměrná v celém kraji, včetně jeho hospodářsky rozvinutějších částí, republikového průměru nedosahuje ani v okrese Olomouc. Průměrná mzda v kraji byla v roce 2001 více než o 2 tisíce korun nižší než ve Středočeském kraji, kde jsou mzdy po Praze nejvyšší, takže Olomoucký kraj zaujal poslední místo v republice.

Tab. 23: Zaměstnanci a průměrné mzdy v krajích ČR (průměr za r. 2001)

Kraj	Počet zaměstnanců (fyzické osoby)	Podíl zaměstnanců (v % obyvatelstva)	Průměrná mzda (v Kč)
Hl. m. Praha	806 106	69,0	18 416
Středočeský	265 962	23,7	14 689
Jihočeský	168 059	26,9	13 200
Plzeňský	149 252	27,1	13 871
Karlovarský	75 899	24,9	12 617
Ústecký	187 022	22,8	13 425
Liberecký	114 059	26,6	13 168
Královéhradecký	148 267	26,9	12 934
Pardubický	131 084	25,8	12 609
Vysočina	136 984	26,4	12 569
Jihomoravský	310 538	27,5	13 080
Olomoucký	150 259	23,5	12 483
Zlínský	149 181	25,1	12 957
Moravskoslezský	325 660	25,7	13 772
Česká republika	3 118 331	30,5	14 642

Pramen: ČSÚ

Tab. 24: Zaměstnanci a průměrné mzdy v okresech Olomouckého kraje (průměr za r. 2001)

Okres	Počet zaměstnanců (fyzické osoby)	Podíl zaměstnanců (v % obyvatelstva)	Průměrná mzda (v Kč)
Jeseník	7 790	18,4	11 034
Olomouc	57 120	25,4	13 150
Prostějov	26 041	23,7	11 633
Přerov	27 789	20,5	12 787
Šumperk	31 519	24,9	12 067
Olomoucký kraj	150 259	23,5	12 483

Pramen: ČSÚ

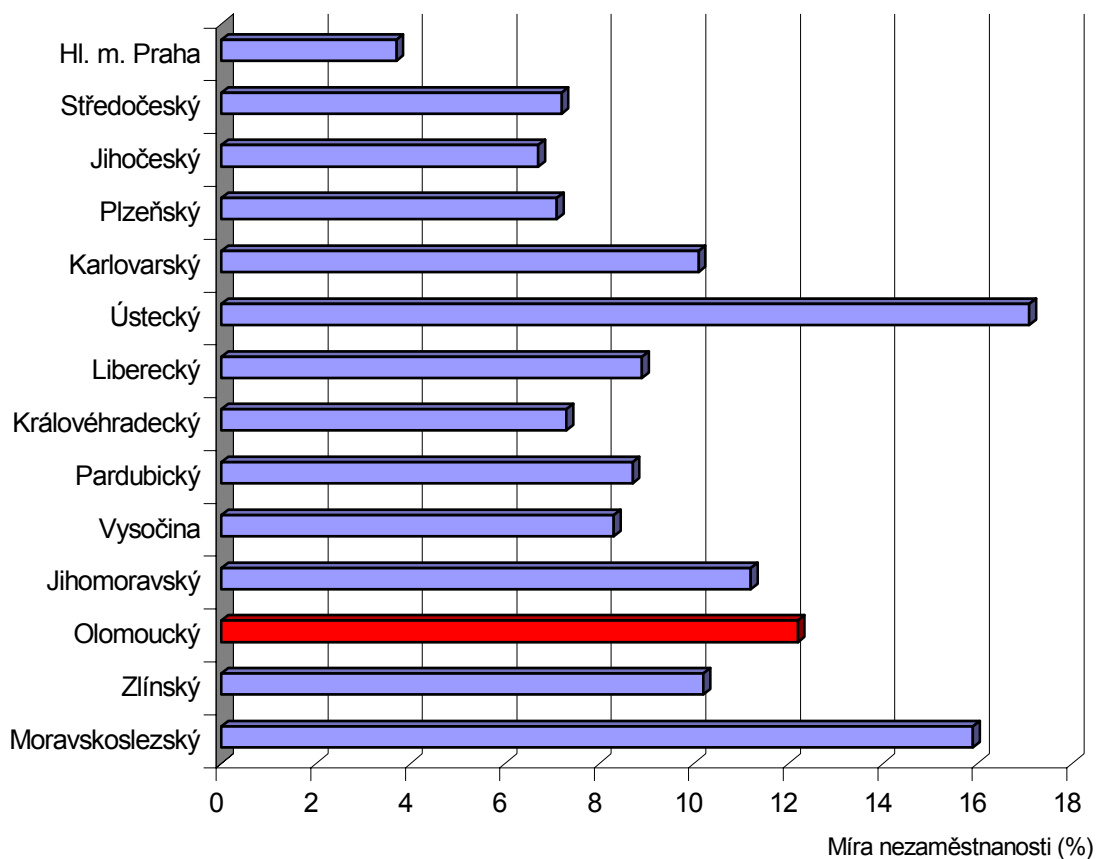
Dalším vypovídajícím ukazatelem, který se zaměstnaností souvisí, je **míra nezaměstnanosti**. Její vývoj v regionu v zásadě kopíruje vývoj nezaměstnanosti v ČR, tj. silný vzestup do roku 1999 a poté mírnější výkyvy. Celková míra nezaměstnanosti je ale 3. nejvyšší v ČR. Uvnitř kraje je míra nezaměstnanost nejvyšší na Jesenicku. Původně vysoká nezaměstnanost se snížila v okrese Přerov, nejnižší je tradičně na Prostějovsku. Postavení kraje v republice ukazuje graf, vývoj v jednotlivých okresech pak tabulka.

Tab. 25: Vývoj míry nezaměstnanosti v regionech kraje od r. 1997

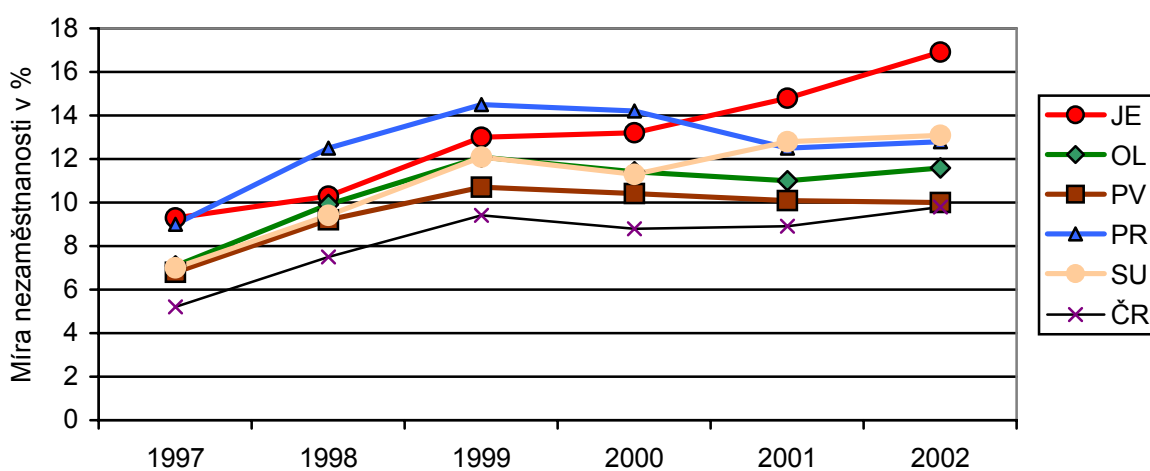
Okres	12/1997	12/1998	12/1999	12/2000	12/2001	12/2002
Jeseník	9,3	10,3	13,0	13,2	14,8	16,9
Olomouc	7,1	9,9	12,1	11,4	11,0	11,6
Prostějov	6,8	9,2	10,7	10,4	10,1	10,0
Přerov	9,0	12,5	14,5	14,2	12,5	12,8
Šumperk	7,0	9,4	12,1	11,3	12,8	13,1
Česká republika	5,2	7,5	9,4	8,8	8,9	9,8

Pramen: MPSV

Graf: Míra nezaměstnanosti v ČR dle krajů k 30. 06. 2002

Graf: Vývoj nezaměstnanosti v regionech kraje

3.3.3 Lidské zdroje

Vzdělanostní struktura obyvatel Olomouckého kraje je pod průměrem České republiky, pokud ale vyčleníme Prahu, je vzhledem k ostatním krajům na předním místě spolu se sousedním Jihomoravským krajem, díky tradičně vysoké vzdělanosti lidí na Olomoucku. Úplné střední a vyšší vzdělání má více než třetina obyvatelstva nad 15 let, v počtu středoškoláků zaostává kromě Prahy hlavně za Královéhradeckým krajem a v počtu vysokoškoláků jen za Jihomoravským krajem. Vážným problémem je vzdělanost obyvatelstva na Jesenicku.

Tab. 26: *Vzdělanostní struktura obyvatel nad 15 let podle krajů (v %)*

Kraj	vysokoškolské	vyšší odborné	úplné střední	ostatní nižší
Hl. m. Praha	18,8	2,3	31,9	47,0
Středočeský	7,0	1,2	25,1	66,7
Jihočeský	7,8	1,2	25,9	65,1
Plzeňský	7,8	1,1	25,6	65,5
Karlovarský	5,6	1,0	23,6	69,8
Ústecký	5,4	1,0	22,9	70,7
Liberecký	7,0	1,1	24,6	67,3
Královéhradecký	7,5	1,3	26,1	65,1
Pardubický	7,0	1,2	25,5	66,0
Vysočina	6,7	1,0	24,9	67,4
Jihomoravský	10,3	1,2	25,4	63,1
Olomoucký	8,1	1,0	25,1	65,8
Zlínský	7,7	1,1	24,6	66,6
Moravskoslezský	7,8	1,0	23,7	67,5
Česká republika	8,9	1,3	25,6	64,2

Pramen: ČSÚ - SLDB

Tab. 27: *Vzdělanostní struktura obyvatel nad 15 let podle okresů (v %)*

Okres	vysokoškolské	vyšší odborné	úplné střední	ostatní nižší
Jeseník	5,8	0,9	21,7	71,6
Olomouc	10,3	1,2	26,4	62,1
Prostějov	7,0	1,0	24,3	67,7
Přerov	7,6	1,0	25,9	65,5
Šumperk	6,5	1,0	23,8	68,7
Olomoucký kraj	8,1	1,0	25,1	65,8

Pramen: ČSÚ - SLDB

Tab. 28: *Struktura zaměstnanosti dle sektorů NH v krajích ve 4. čtvrtl. 2001 (v %)*

Kraj	Zemědělství	Průmysl	Služby	V tom pohostinství a ubytování
Hl. m. Praha	0,7	22,3	76,6	4,2
Středočeský	5,4	38,0	56,6	3,2
Jihočeský	9,2	41,2	49,6	4,0
Plzeňský	6,6	42,5	50,9	4,1
Karlovarský	2,9	39,6	57,5	5,7
Ústecký	3,5	43,1	53,3	2,8
Liberecký	3,6	51,6	44,8	2,4
Královéhradecký	5,0	44,6	50,4	2,7
Pardubický	6,5	46,5	47,0	2,8
Vysočina	11,2	47,5	41,3	3,5
Jihomoravský	4,8	37,4	57,8	2,8
Olomoucký	6,9	42,4	50,7	2,6
Zlínský	3,2	50,2	46,7	3,3
Moravskoslezský	2,4	43,1	54,2	3,4
Česká republika	4,7	40,2	55,0	3,4

Pramen: ČSÚ (dopočet v řádcích do 100 % – nezjištěno)

Olomoucký kraj je orientovaný jak na průmysl, tak na zemědělství, o čemž svědčí výše uvedená **struktura zaměstnanosti** s nadprůměrným podílem pracovníků v těchto sektorech národního hospodářství. Ve službách pracuje zhruba polovina zaměstnaných, čímž mezi ostatními kraji zaujímá střední pozici, pokud odhlédneme od Prahy.

Pro rozvoj cestovního ruchu je významná **zaměstnanost v pohostinství a ubytování**. V tomto ukazateli se Olomoucký kraj řadí na předposlední místo, za ním je jen Liberecký kraj.

Bezprostředněji je spjat se službami pro turismus ukazatel **počtu subjektů podnikajících v oblasti cestovního ruchu**. V tomto ukazateli se řadí Olomoucký kraj spolu s celou východní polovinou republiky ke krajům s podprůměrným počtem podnikatelských subjektů v cestovním ruchu na 1000 obyvatel. Jejich podíl je nižší než v sousedních Zlínském a Jihomoravském kraji, nicméně vyšší než v Moravskoslezském a Pardubickém kraji. Vesměs se jedná o fyzické osoby, podíl obchodních společností je nižší než ve všech ostatních krajích. Ukazuje se tak, že podnikatelská aktivita v sektoru cestovního ruchu je málo rozvinutá.

Tab. 29: Podnikatelské subjekty v cestovním ruchu dle krajů (r. 2001)

Kraj	Počet podnikat. subjektů	Podíl na 1000 obyvatel	Z toho fyzických osob	Podíl z podnikat. subjektů (%)
Hl. m. Praha	18 060	15,4	14 733	81,6
Středočeský	11 863	10,6	11 197	94,4
Jihočeský	8 990	14,4	8 319	92,5
Plzeňský	6 607	12,0	6 245	94,5
Karlovarský	5 021	16,5	4 687	93,3
Ústecký	8 803	10,7	8 165	92,8
Liberecký	6 538	15,3	6 106	93,4
Královéhradecký	6 923	12,6	6 363	91,9
Pardubický	4 016	7,9	3 727	92,8
Vysočina	3 774	7,3	3 573	94,7
Jihomoravský	10 387	9,2	9 182	88,4
Olomoucký	5 336	8,3	5 068	95,0
Zlínský	5 404	9,1	5 023	92,9
Moravskoslezský	9 755	7,7	9 065	92,9
Česká republika	111 477	10,9	101 453	91,0

Pramen: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 30: Podnikatelské subjekty v cestovním ruchu dle okresů Olomouckého kraje (r. 2001)

Okres	Počet podnikat. subjektů	Podíl na 1000 obyvatel	Z toho fyzických osob	Podíl z podnikat. subjektů (%)
Jeseník	693	16,3	667	96,2
Olomouc	1 844	8,2	1 746	94,7
Prostějov	744	6,8	693	93,1
Přerov	968	7,1	921	95,1
Šumperk	1 087	8,6	1 041	95,8
Olomoucký kraj	5 336	8,3	5 068	95,0

Pramen: Ústav územního rozvoje Brno

Zdaleka nejvíce vzhledem k počtu obyvatel je subjektů podnikajících v cestovním ruchu na Jesenicku, kde jsou podnikatelské aktivity méně rozvinuty a kde právě tento sektor je významným zdrojem pracovních příležitostí. V absolutních počtech ovšem vede okres Olomouc.

Vzdělávání poskytuje v Olomouckém kraji síť škol srovnatelná s jinými kraji. Pro rozvoj cestovního ruchu jsou významné školy poskytující vzdělání v oborech hotelnictví, turismus, management cestovního ruchu, gastronomie apod. V Olomouckém kraji jsou takové střední školy pouze čtyři (pro srovnání ve Zlínském kraji 6 a v Moravskoslezském kraji 12), tedy relativně málo. Uplatnění v cestovním ruchu mohou mít i absolventi dalších škol s obory zaměřenými na obchod, ekonomiku a podnikání (např. Soukromá SOŠ, s. r. o. Hranice s oborem Obchodní akademie, který se profiluje v posledních dvou

ročnících v rámci užšího odborného zaměření na cestovní ruch, Soukromá střední škola podnikání Olomouc, s. r. o. se studijním oborem Podnikání a řízení firem apod.).

Tab. 31: Obory zaměřené na CR ve SOŠ v Olomouckém kraji

Škola	Místo	Studijní obory	Délka studia
Soukromá střední škola služeb	Olomouc	Služby a cestovní ruch	4 roky
Střední odborná škola	Šumperk	Služby cestovního ruchu	4 roky
Střední odborná škola	Uničov	Hotelnictví a turismus	4 roky
Hotelová škola	Jeseník	Hotelnictví a turismus	4 roky

Pramen: ÚIV

Dále vychovávají pracovníky pro služby v cestovním ruchu střední odborná učiliště s akreditovanými obory pro společné stravování (kuchař, číšník, servírka) či s obory zaměřenými na podnikání ve službách, kterých je celkem 14 v 10 městech kraje.

Vysokoškolské vzdělání poskytuje v regionu Univerzita Palackého v Olomouci. Akreditovaným studijním oborem zaměřeným přímo na cestovní ruch je **rekreologie**. Katedra rekreologie připravuje v jednooborovém bakalářském i magisterském studiu odborníky pro celkovou koncepční a manažerskou činnost v rekreačních zařízeních pro využívání volného času, fungujících v rámci výchovných institucí, podniků a jejich rekreačních zařízení, regeneračních středisek, fitness-center, lázní, hotelů apod.

3.3.4 Bezpečnost a zdravotní péče

Turistický ruch ovlivňuje míra bezpečnosti v regionu a dostupnost lékařské péče, která může u některých návštěvníků významně ovlivnit jejich rozhodování o volbě místa pobytu. **Kriminalita** má v posledním období obecně klesající tendenci, což platí i o Olomouckém kraji. V roce 2001 byl zaznamenán oproti předchozímu roku pokles všech druhů kriminality, vyjma vražd.

Tab. 32: Počet zjištěných trestných činů podle krajů v r. 2001

Kraj	kriminalita celkem	v tom			počet trest. činů na 1000 obyvatel
		obecná kriminalita	hospodářská kriminalita	loupeže a vloupání	
Hl.m. Praha	99 966	90 024	6 990	4 767	86,2
Středočeský	41 125	34 136	3 943	1 904	36,6
Jihočeský	16 990	13 629	1 781	468	27,2
Plzeňský	15 510	12 861	1 559	666	28,2
Karlovarský	10 243	8 444	913	402	33,7
Ústecký	29 495	23 944	3 063	1 361	36,0
Liberecký	14 493	11 981	1 478	542	33,9
Královéhradecký	12 978	9 777	2 041	404	23,6
Pardubický	10 609	8 313	1 330	314	20,9
Vysočina	8 435	6 584	1 077	273	16,3
Jihomoravský	31 993	25 766	3 750	1 296	28,5
Olomoucký	16 249	13 005	1 645	633	25,5
Zlínský	12 370	9 285	1 822	346	20,8
Moravskoslezský	37 906	31 074	3 781	1 535	29,9
Česká republika	358 362	298 823	35 173	14 911	35,1

Pramen: Policejní prezidium ČR

Bezpečnostní situace je, měřeno tímto ukazatelem, 5. nejlepší ze všech krajů, avšak horší než v sousedních krajích Zlínském a Pardubickém. Na poklesu kriminality celkem a zejména obecné kriminality oproti předchozímu roku se podílel především okres Olomouc. K nárůstu kriminality došlo pouze v okrese Jeseník. Nejbezpečnějším okresem zůstává Šumperk.

Tab. 33: Počet zjištěných trestných činů podle okresů kraje v r. 2001

Region	kriminalita celkem	v tom			počet trest. činů na 1000 obyvatel
		obecná kriminalita	hospodářská kriminalita	loupeže a vloupání	
Jeseník	1 247	965	107	38	29,4
Olomouc	6 489	5 197	729	271	28,9
Prostějov	2 343	1 936	245	84	21,3
Přerov	4 028	3 217	334	153	29,8
Šumperk	2 142	1 690	230	87	17,0
Olomoucký kraj	16 249	13 005	1 645	633	25,5

Pramen: Policejní prezidium ČR

Základní zdravotní péče pro návštěvníky je zajištěna sítí zdravotnických zařízení. V kraji je 14 nemocnic a nemocnic s poliklinikou (bez nemocnice následné péče a LDN), v čele s Fakultní a Vojenskou nemocnicí. Řadí se tak ke krajům nejlépe vybaveným, např. v počtu nemocničních lékařů předstihují Olomoucký kraj jen Praha a Jihomoravský kraj.

Tab. 34: Nemocnice v Olomouckém kraji (2001)

Správní jednotka	Oddělení celkem		Lůžka celkem		Lékaři celkem	
	počet	na 1000 obyvatel	počet	na 1000 obyvatel	počet	na 1000 obyvatel
Olomoucký kraj	88	0,14	3 558	5,56	505	0,79
Česká republika	1 446	0,14	65 544	6,41	7 978	0,78

Pramen: ČSÚ

Zdravotnický servis je pro návštěvníky regionu zajištěn v následujících místech:

Tab. 35: Města s nemocnicí, záchrannou službou a službou první pomoci

Nemocnice (bez LDN)	Záchranná služba	Lékařská služba první pomoci
Hranice	Hanušovice	Konice
Jeseník	Hranice (výjezdová skupina)	Němčice
Lipník nad Bečvou	Javorník	Olomouc
Olomouc	Jeseník	Prostějov
Prostějov	Libina	
Přerov	Mohelnice	
Šternberk	Olomouc	
Šumperk	Prostějov	
Zábřeh	Přerov	
	Šumperk	
	Zábřeh	

Pramen: ÚZIS

Dopravu raněných, nemocných a rodiček zajišťuje 21 zdravotnických středisek. Kromě míst uvedených v tabulce jsou to ještě Brodek u Konice, Kojetín a Loštice. Alespoň jedna **lékárna** je v 56 obcích kraje, tj. v každé sedmé obci.

4 Cestovní ruch a jeho infrastruktura

Cestovní ruch je ve světě považován za odvětví budoucnosti, protože jeho rozvoj provází silný multiplikační efekt. Představuje komplexní hospodářsko-ekonomické odvětví, které významným způsobem ovlivňuje zaměstnanost, platební bilanci a socioekonomický rozvoj regionů, podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu, má vliv na příjmy místních rozpočtů a v neposlední řadě podporuje i investiční aktivitu v regionech. Podnikatelské aktivity zaměřené na domácí a aktivní zahraniční cestovní ruch si proto zaslouží podporu.

Potenciál cestovního ruchu Olomouckého kraje je velmi různorodý. Podle typů cestovního ruchu lze rozvíjet nabídku především v oblastech:

- cestovního ruchu zaměřeného na různé druhy letní a zimní turistiky,
- poznávacího cestovního ruchu (kulturní, historický, etnický, montánní apod.),
- cestovního ruchu orientovaného na sportovní vyžití,
- rekreačního (a volnočasového) cestovního ruchu,
- lázeňského cestovního ruchu,
- sakrálního cestovního ruchu (Olomoucko),
- městského a nákupního cestovního ruchu (Olomouc),
- kongresového (Olomouc) a incentivního cestovního ruchu,
- venkovského cestovního ruchu a ekoagroturistiky,

jakož i dalších specifických forem cestovního ruchu od nich se odvíjejících (tématické trasy, pobyty s aktivním vyžitím, tzv. adrenalinové aktivity, formy zaměřené na seniory či juniory apod.). Podle Regionální analýzy rozvoje cestovního ruchu zpracované Ústavem územního rozvoje Brno má Olomoucký kraj ve srovnání s ostatními kraji vysoký zejména potenciál pěší turistiky, v nížinných a vrchovinných částech cykloturistiky, v severních horských částech zimních sportů a na Olomoucku městské a církevní turistiky. V parametrech kapacit a počtu hostů k tomu přistupuje ještě lázeňství.

Důležitý je dopad rozvoje turismu do sféry sociálně kulturní a environmentální. Cestovní ruch má význam pro zachování kulturního dědictví, péči o kulturní a přírodní památky, přenášení kulturních hodnot, výstavbu ekologických zařízení apod. Na druhé straně může právě v těchto oblastech působit i kontraproduktivně a přinášet sociální problémy v kontaktech místního obyvatelstva s návštěvníky, narušovat tradiční životní styl, negativně zasahovat do životního prostředí apod. Proto je dnes prosazován v rámci teze trvale udržitelného života v protikladu k masovému cestovnímu ruchu tzv. šetrný cestovní ruch (soft tourism). V případě severní horské oblasti Olomouckého kraje je třeba zhodnotit komparativní výhodu spočívající v málo poškozeném životním prostředí.

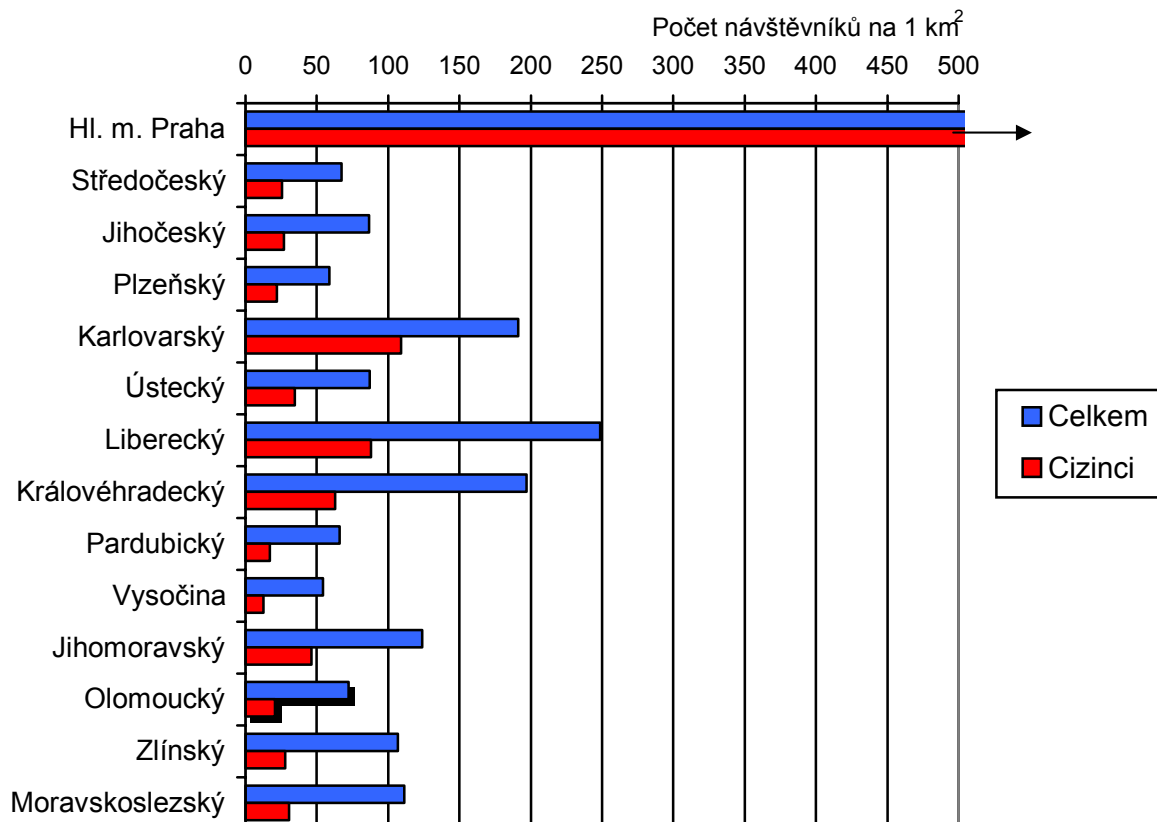
4.1 Základní statistika návštěvnosti

Následující údaje charakterizují cestovní ruch se zaměřením na Olomoucký kraj ve srovnání s ostatními kraji České republiky. Tato statistika znázorňuje též konkurenční pozici kraje v rámci ČR. Důležité jsou především údaje o návštěvnosti a kapacitách ubytovacích zařízení.

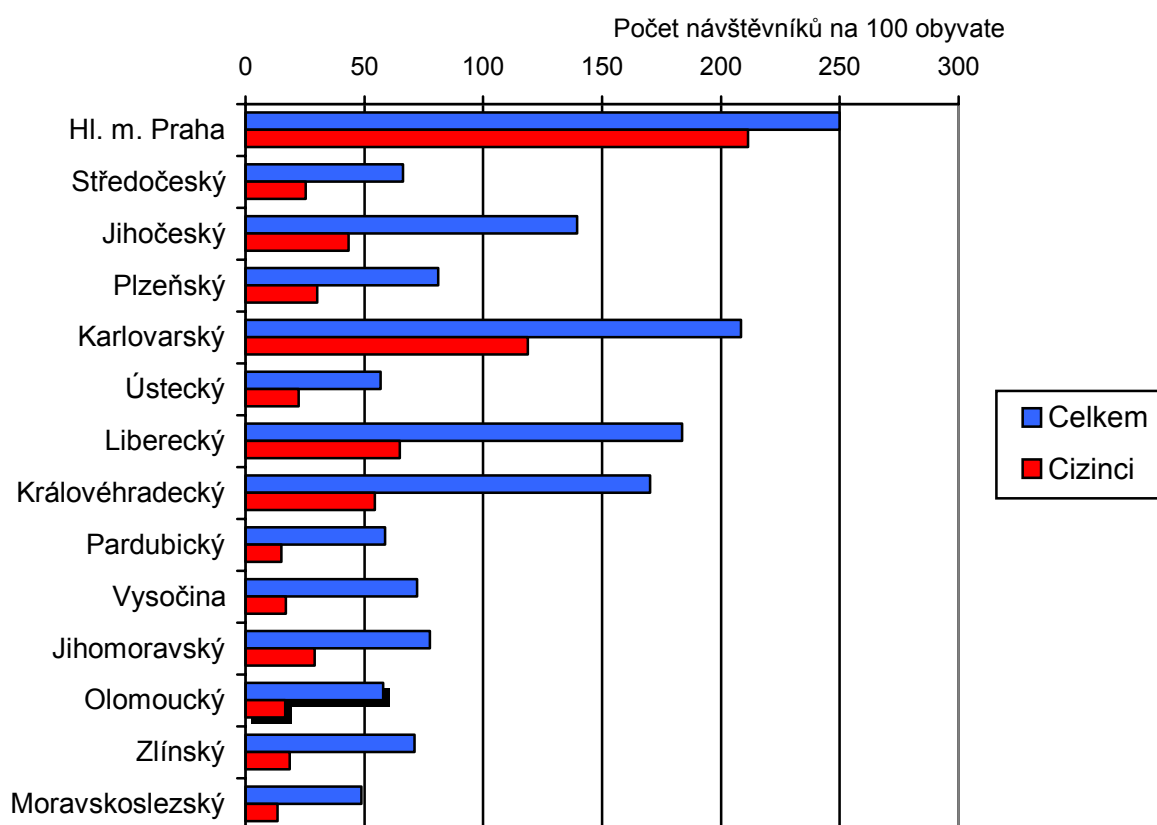
Celková **návštěvnost**, tuzemských i cizinců, sledovaná podle hostů v ubytovacích zařízeních, je v Olomouckém kraji pod celostátním průměrem. Vzátaženo k velikosti kraje dané počtem obyvatel a jeho rozlohou se Olomoucký kraj řadí k méně navštěvovaným. Ze sousedních krajů má vyšší návštěvnost jak Jihomoravský, tak Zlínský kraj a vzhledem k rozloze jej předstihuje i Moravskoslezský kraj. Srovnatelnou pozici má ze sousedních krajů Pardubický. Výrazně vyšší návštěvnost je kromě Prahy zejména v Karlovarském, Libereckém a Královéhradeckém kraji. Nejlépe to vystihují přiložené grafy.

Z pohledu celkové návštěvnosti (podle ubytovaných) je Olomoucký kraj výjimečný délkou pobytu hostů, kdy skončil hned na druhém místě za Karlovarským krajem (vymykajícím se svým lázeňstvím). Ze sousedních krajů předstihuje výrazně Jihomoravský kraj. U cizinců je tato pozice horší, s posunem na 5. až 6. místo společně s Pardubickým krajem.

Návštěvnost v České republice podle krajů (r. 2001)

Návštěvnost v České republice podle krajů (r. 2001)

Tab. 36: Návštěvnost podle ubytovaných v krajích ČR (r. 2001)

Kraj	počet hostů		počet přenocování		průměrná délka pobytu	
	celkem	cizinci	celkem	cizinci	celkem	cizinci
Hl. m. Praha	2 921 402	2 472 507	8 149 150	7 012 629	3,8	3,8
Středočeský	742 425	283 075	2 458 164	885 185	4,3	4,1
Jihočeský	871 994	270 469	3 193 828	789 235	4,7	3,9
Plzeňský	446 152	165 744	1 567 088	523 011	4,5	4,2
Karlovarský	634 132	361 310	3 789 816	2 273 382	7,0	7,3
Ústecký	465 659	184 233	1 642 320	625 555	4,5	4,4
Liberecký	786 583	278 342	2 935 808	1 026 056	4,7	4,7
Královéhradecký	936 863	298 916	3 829 844	1 114 811	5,1	4,7
Pardubický	297 965	77 171	1 228 717	271 446	5,1	4,5
Vysočina	374 765	87 845	1 384 808	273 212	4,7	4,1
Jihomoravský	875 160	327 657	2 299 008	741 511	3,6	3,3
Olomoucký	370 964	106 269	1 682 117	375 560	5,5	4,5
Zlínský	423 306	110 428	1 788 666	400 331	5,2	4,6
Moravskoslezský	618 617	170 007	2 467 817	541 935	5,0	4,2
Česká republika	10 765 987	5 193 973	38 417 151	16 853 859	4,6	4,2

Pramen: ČSÚ

Vnitřně je Olomoucký kraj z pohledu návštěvnosti rozdělen na dvě části zhruba podle geografických aspektů (viz charakteristika kraje). Vysoká je návštěvnost na Šumpersku, a Jesenicku, dále pak na Olomoucku, podstatně nižší je v absolutních i relativních hodnotách na Přerovsku a Prostějovsku.

Tab. 37: Návštěvnost podle ubytovaných v okresech Olomouckého kraje (r. 2001)

Okres	počet hostů		počet přenocování		průměrná délka pobytu	
	celkem	cizinci	celkem	cizinci	celkem	cizinci
Jeseník	81 788	23 261	527 024	103 098	7,4	5,4
Olomouc	92 074	30 818	248 345	79 977	3,7	3,6
Prostějov	37 079	8 486	113 875	26 991	4,1	4,2
Přerov	44 841	15 436	337 791	69 532	8,5	5,5
Šumperk	115 182	28 268	455 082	95 962	5,0	4,4
Olomoucký kraj	370 964	106 269	1 682 117	375 560	5,5	4,5

Pramen: ČSÚ

Počet hostů v Olomouckém kraji od roku 2000 klesl o 27 156, návštěvnost cizinců zůstala na stejné úrovni. Největší pokles návštěvnosti zaznamenal Šumperský okres, a to o 44 768 hostů, naopak nárůstu dosáhl okres Olomoucký, a to o 21 708 hostů. Počet cizinců stoupl hlavně v Olomouckém okrese (o 5 359) a v okrese Jeseník (o 3 880).

Oproti roku 2000 klesl počet celkových **přenocování** o 428 834, největší pokles zaznamenal opět Šumperský kraj, a to o 179 617 v celkových počtech, u cizinců to činilo 39 128. Naopak ke zvýšení počtu přenocování u cizinců došlo v Jesenickém okrese, kdy rozdíl mezi rokem 2000 a 2001 činil plus 15 369.

Průměrná **délka pobytu** ubytovaných návštěvníků Olomouckého kraje v posledních dvou letech klesla, tento pokles u pobytu všech hostů činil od r. 2000 téměř 0,8 dne, u cizinců 0,6 dne.

Samostatně je analyzována **návštěvnost cizinců**. Údaje o zahraničních hostech jsou v závislosti na velikosti krajů relativizovány vzhledem k počtu obyvatelstva. Z tabulky je patrné, že kromě výsadního postavení Prahy je konkurentem Olomouckého kraje sousední Zlínský kraj a kraj Vysočina a většina českých krajů. Délka pobytu zahraničních hostů je pod republikovým průměrem. Spolu s Pardubickým krajem je na 6. a 7. místě v ČR za rok 2001, kdy průměrná doba pobytu cizinců činila 4,5 dne (nejvyšší procento měl kraj Karlovarský se 7,3 dny). Nejčastějším důvodem příjezdu je rekreace a poznání.

Tab. 38: Zahraniční hosté v ubytovacích zařízeních za rok 2001

Kraj	Počet hostů	podíl na 1 obyvatele	Počet přenocování	podíl na 1 hosta
Hl. m. Praha	2 472 507	2,11	7 012 629	2,84
Středočeský	283 075	0,25	885 185	3,13
Jihočeský	270 469	0,43	789 235	2,92
Plzeňský	165 744	0,30	523 011	3,16
Karlovarský	361 310	1,19	2 273 382	6,29
Ústecký	184 233	0,22	625 555	3,40
Liberecký	278 342	0,65	1 026 056	3,69
Královéhradecký	298 916	0,54	1 114 811	3,73
Pardubický	77 171	0,15	271 446	3,52
Vysočina	87 845	0,17	273 212	3,11
Jihomoravský	327 657	0,29	741 511	2,26
Olomoucký	106 269	0,17	375 560	3,53
Zlínský	110 428	0,19	400 331	3,63
Moravskoslezský	170 007	0,13	541 935	3,19
Česká republika	5 193 973	0,51	16 853 859	3,24

Pramen: ČSÚ

Nejčastější zemí původu zahraničních hostů v ČR byli v roce 2001 návštěvníci z Německa, Polska, Itálie, Velké Británie a Nizozemska. Němci, jako nejvýznamnější cílová skupina také vykazují nejdelší dobu pobytu z prvních deseti zemí (nejdelší dobu pobytu 6,8 dnů měli návštěvníci z Ruska). Následují je Nizozemci, kteří jsou na 2. místě i v počtu přenocování.

Tab. 39: Zahraniční hosté v ubytovacích zařízeních podle zemí v ČR (r. 2001)

Země	Počet hostů	podíl (% z celk.)	Počet přenocování	podíl (% z celk.)	Průměrná doba pobytu
Hosté celkem	5 193 973	100 %	16 853 859	100 %	4,2
z toho nejčetnější:					
Německo	1 551 353	29,9	5 989 974	35,5	4,9
Polsko	369 883	7,1	949 372	5,6	3,6
Itálie	309 517	6,0	922 367	5,5	4,0
Velká Británie	278 818	5,4	756 218	4,5	3,7
Nizozemsko	270 930	5,2	965 543	5,7	4,6
USA	918 139	4,2	642 119	3,8	3,9
Slovensko	209 348	4,0	609 954	3,6	3,9
Francie	187 118	3,6	520 885	3,1	3,8
Izrael	183 438	3,5	591 911	3,5	4,2
Rakousko	163 748	3,2	350 490	2,1	3,1

Pramen: ČSÚ

Tab. 40: Zahraniční hosté v ubytovacích zařízeních podle zemí v Olomouckém kraji (r. 2001)

Země	Počet hostů	Podíl (% z celk.)	Počet přenocování	Podíl (% z celk.)	Průměrná doba pobytu
Hosté celkem	106 269	100 %	375 560	100 %	4,5
z toho nejčetnější:					
Německo	35 329	32 %	150 806	39 %	5,3
Polsko	18 035	17 %	62 110	17 %	4,4
Slovensko	8 679	8 %	22 151	6 %	3,6
Nizozemsko	7 279	7 %	32 980	9 %	5,5
Rakousko	5 273	5 %	15 519	4 %	3,9
Itálie	3 864	4 %	8 950	2 %	3,3
USA	2 710	3 %	7 733	2 %	3,9
Velká Británie	2 685	3 %	6 648	2 %	3,5
Francie	2 669	3 %	7 127	2 %	3,7
Rusko	1865	2 %	8 082	2 %	5,3

Pramen: ČSÚ

Struktura zahraničních hostů v ubytovacích zařízeních se v Olomouckém kraji liší od republikových průměrů. Na prvních dvou místech jsou rovněž návštěvníci z Německa a Polska, jejich podíl je ale vyšší. Další pořadí je již jiné. Větší zastoupení mají ještě návštěvníci ze Slovenska a Nizozemska s podílem 7 a více procent, podíly ostatních zemí jsou nižší. Na počtu přenocování zahraničních návštěvníků se více než třetinou podílejí Němci, na druhém místě jsou hosté z Polska. Průměrná délka pobytu je však nejvyšší u Nizozemců, po nich následují Rusové a Němci.

4.2 Potenciál cestovního ruchu

4.2.1 Ubytování a stravování

Ubytovací kapacity jsou v regionu jsou oproti jiným krajům většinou nižší. Olomoucký kraj vykazoval 449 ubytovacích zařízení s kapacitou 19 297 lůžek, což je v porovnání s rokem 2000 méně o 11 zařízení a 422 lůžek. To je v přepočtu k rozloze kraje 5. nejnižší hustota lůžek na 1 km².

Tab. 41: Kapacity ubytovacích zařízení podle krajů (k 31. 7. 2001)

Kraj	Počet zařízení	Počet pokojů	Počet lůžek	Lůžek na 1 km ²
Hl. m. Praha	940	30 714	70 952	143,0
Středočeský	933	12 539	35 358	3,2
Jihočeský	1 888	15 998	49 577	4,9
Plzeňský	741	8 183	23 545	3,1
Karlovarský	623	12 560	28 807	8,7
Ústecký	605	9 318	25 202	4,7
Liberecký	1 778	16 086	49 834	15,8
Královéhradecký	1 562	17 180	51 610	10,8
Pardubický	430	5 663	16 517	3,7
Vysočina	545	6 698	21 457	3,1
Jihomoravský	697	11 669	31 814	4,5
Olomoucký	449	6 729	19 297	3,8
Zlínský	489	7 979	21 677	5,5
Moravskoslezský	627	10 981	31 311	5,6
Česká republika	12 307	172 297	476 958	6,0

Pramen: ČSÚ

Tab. 42: Kapacity ubytovacích zařízení podle okresů Olomouckého kraje (k 31. 7. 2001)

Okres	Počet zařízení	Počet pokojů	Počet lůžek	Lůžek na 1 km ²
Jeseník	181	1 948	6 013	836,3
Olomouc	58	1 137	2 615	180,2
Prostějov	44	581	1 862	241,8
Přerov	23	986	2 166	245,0
Šumperk	143	2 077	6 641	504,6
Olomoucký kraj	449	6 729	19 297	375,4

Pramen: ČSÚ

Ubytovací kapacity vykazované pro potřeby Českého statistického úřadu byly konfrontovány se skutečností zjišťovanou vlastním šetřením. Provedené zmapování proběhlo pro účely této práce ověřováním v terénu s využitím nabídkových a propagačních materiálů v informačních centrech v r. 2002.

Tab. 43: Kapacity ubytovacích zařízení v Olomouckém kraji dle vlastního šetření (2002)

Region	Počet zařízení		Počet lůžek	
	ČSÚ (2001)	Vlastní šetření	ČSÚ (2001)	Vlastní šetření
Jeseník	181	128	6 013	6 154
Olomouc	58	29	2 615	1 158
Prostějov	44	31	1 862	1 204
Přerov	23	47	2 166	2 924
Šumperk	143	60	6 641	3 278
Olomoucký kraj	449	295	14 297	14 718

Pramen: ČSÚ a vlastní šetření

Údaje zjištěné vlastním šetřením jsou ve srovnání s údaji ČSÚ značně rozkolísané, velké množství zařízení nebylo dohledáno. Přitom je pravděpodobné, že reálná nabídka ubytovacích kapacit převyšuje vykazované hodnoty, zejména v kapacitách letního ubytování v nižších cenových kategoriích. Hlavní příčiny rozdílů lze vysvětlit následovně:

- Tam, kde probíhají stavební činnosti (opravy, údržba, rekonstrukce, nová investiční výstavba), je kapacita dočasně vyřazena z provozu, u nových kapacit mohou být údaje publikovány s jistým zpožděním.
- Rozšíření kapacit podle okamžitého stavu poptávky (přistýlky, vzájemná výpomoc podnikatelů apod.).
- Rozdíly mezi zimní a letní kapacitou, kdy například ubytování v internátech, kolejích, chatkách apod. je příznačné pro letní období školních prázdnin. Část ubytovatelů, zejména v soukromých domech, nabízí ubytování pouze na část roku (zima nebo léto), nebo ji rezervuje pro sjednané skupiny zájemců.

Z hlediska **struktury ubytovacích kapacit** stojí Olomoucký kraj na 10. – 11. místě v republice spolu s Královéhradeckým krajem v podílu hotelových kapacit. Lépe je na tom v kapacitě penzionů, kdy stojí na 8. místě v republice a je v nadprůměru. Jeden z nejvyšších podílů (spolu se sousedním Moravskoslezským a Zlínským krajem) má i u hromadných ubytovacích zařízení typu turistických chat a rekreačních středisek. Individuální ubytování v soukromí je rozvinuto na lehce podprůměrné úrovni.

Tab. 44: Struktura ubytovacích zařízení podle kategorií a krajů (r. 2001)

Kraj	Hotely, motely	Pensióny	Kempy	Ostatní hromadné	Individuální
Hl. m. Praha	15,4	22,0	1,2	10,2	51,2
Středočeský	14,0	25,3	4,7	17,9	38,2
Jihočeský	7,6	23,0	4,8	11,0	53,6
Plzeňský	8,3	34,6	3,8	13,4	39,9
Karlovarský	13,2	41,4	2,3	9,1	33,9
Ústecký	16,3	36,6	3,9	15,9	27,3
Liberecký	7,3	31,5	0,7	9,7	50,8
Královéhradecký	8,7	35,3	1,2	14,9	39,9
Pardubický	15,4	27,5	3,9	17,6	35,5
Vysočina	13,8	22,6	3,2	18,9	41,5
Jihomoravský	12,1	34,1	5,0	15,8	33,0
Olomoucký	8,7	30,1	1,9	20,8	38,4
Zlínský	14,1	22,0	3,1	20,7	40,2
Moravskoslezský	14,1	34,6	2,6	24,2	24,4
Česká republika	11,0	29,8	3,0	14,4	41,8

Pramen: ČSÚ

Většina hotelů poskytuje ubytování a služby střední nebo nižší kategorie (hotely*** a méně). Pro náročnější klientelu je v kraji jen několik čtyřhvězdičkových hotelů (Lafayette a Gemo v Olomouci, Jana v Přerově, penzion Tereza v Hranicích).

Čisté i hrubé **využití lůžek** a pokojů u hotelů a penzionů v Olomouckém kraji nedosahuje republikového průměru, kraj se v tomto ukazateli řadí na 11. místo za Pardubický kraj. Na celkovém vysokém využití ubytovacích kapacit se nejvíce podílí Olomouc se svými většími hotely. Nejméně jsou ubytovací kapacity využívány na Přerovsku.

Tab. 45: Využití lůžek a pokojů u hotelů, motelů a penzionů v % podle okresů (r. 2001)

Okres	Hrubé využití lůžek	Čisté využití lůžek	Využití pokojů
Jeseník	23,2	30,7	37,3
Olomouc	33,7	42,6	51,2
Prostějov	28,6	38,0	40,6
Přerov	23,3	25,7	29,6
Šumperk	28,5	36,5	37,6
Olomoucký kraj	27,9	35,2	39,8

Pramen: ČSÚ

Tab. 46: Využití lůžek a pokojů u hotelů, motelů a penzionů v % podle krajů (r. 2001)

Kraj	Hrubé využití lůžek	Čisté využití lůžek	Využití pokojů
Hl. m. Praha	48,9	53,4	59,2
Středočeský	29,9	38,2	43,6
Jihočeský	26,3	37,1	42,2
Plzeňský	30,3	42,9	47,0
Karlovarský	50,6	61,2	65,5
Ústecký	24,9	33,9	38,8
Liberecký	26,7	37,1	42,4
Královéhradecký	31,9	44,6	50,7
Pardubický	28,5	41,4	45,1
Vysočina	28,6	40,0	45,7
Jihomoravský	28,6	35,1	39,2
Olomoucký	27,9	35,2	39,8
Zlínský	39,2	48,1	53,2
Moravskoslezský	33,0	42,6	48,1
Česká republika	35,8	45,1	50,7

Pramen: ČSÚ

Průměrné ceny za ubytování dosažené v r. 2001 ukazují, že Olomoucký kraj patří mezi cenově průměrné (z hlediska celkového průměru 6. nejlevnější). Cenová úroveň je nižší u turistických ubytoven, kde je Olomoucký kraj třetí nejlevnější (podobně jako Středočeský kraj).

Tab. 47: Průměrné ceny ubytování podle kategorií a krajů v Kč (k 31. 7. 2001)

Kraj	Hotely	Pensiohy	Ubytovny	Individuální	Celkem
Hl. m. Praha	1 451	776	218	354	678
Středočeský	599	317	112	195	269
Karlovarský	773	366	104	226	393
Ústecký	444	314	139	207	275
Liberecký	426	250	118	164	190
Královéhradecký	421	261	126	170	206
Pardubický	370	263	105	169	183
Vysočina	426	242	99	173	189
Jihomoravský	612	271	122	187	250
Olomoucký	505	294	110	152	220
Zlínský	404	272	124	156	209
Moravskoslezský	377	249	123	163	211
Česká republika	612	316	121	196	261

Pramen: ČSÚ

Vedle ubytovacích možností je pro návštěvníky kraje podstatný též **stravovací servis** v místě ubytování i v dalších zařízeních. Více než polovina (58 %) ubytovacích zařízení v České republice totiž stravování neposkytuje. V Olomouckém kraji tento podíl činí 55 %, což je srovnatelné se sousedními kraji, vyjma Moravskoslezského, kde je stravovací servis poskytován ve více zařízeních.

Tab. 48: Podíl ubytovacích zařízení s možností stravování (v %)

Kraj	pro hosty i veřejnost	pouze pro hosty	bez stravování
Hl. m. Praha	14,9	15,7	69,4
Středočeský	29,4	13,2	57,4
Jihočeský	20,2	11,4	68,4
Plzeňský	25,7	14,5	59,8
Karlovarský	24,2	17,4	58,4
Ústecký	44,6	15,4	40,0
Liberecký	20,8	19,3	59,9
Královéhradecký	24,4	25,0	50,7
Pardubický	36,6	15,7	47,7
Vysočina	30,1	12,0	57,8
Jihomoravský	28,3	15,9	55,8
Olomoucký	29,4	15,7	54,9
Zlínský	28,4	17,8	53,9
Moravskoslezský	39,3	16,9	43,8
Česká republika	26,1	16,3	57,6

Pramen: ČSÚ

Hustota sítě pohostinských zařízení vzhledem k počtu zde žijících obyvatel je v kraji mírně nad průměrem České republiky. Méně než polovina z nich však poskytuje stravování, čímž je kraj také pod průměrem ČR. Sezónní provoz má jen 8 % těchto zařízení (jinde i přes 10 %). Řidší síť pohostinských zařízení vzhledem k lidnatosti (včetně veřejnosti přístupných restaurací v ubytovacích zařízeních) mají sousední kraje Moravskoslezský a Pardubický, stejnou Jihomoravský a hustší Zlínský.

Tab. 49: Počet pohostinských zařízení podle krajů v r. 2001

Kraj	s podáváním jídel (%)	s podáváním nápojů (%)	s ostatními službami (%)	Celkem	Počet na 1000 obyv.
Hl. m. Praha	60,1	2,8	37,1	2 579	2,21
Středočeský	47,4	2,4	50,2	3 390	3,02
Jihočeský	52,4	1,8	45,8	2 289	3,66
Plzeňský	51,6	2,7	45,7	1 701	3,09
Karlovarský	60,3	1,9	37,8	1 086	3,57
Ústecký	52,1	2,2	45,7	2 175	2,65
Liberecký	60,6	2,3	37,1	1 394	3,26
Královéhradecký	55,4	3,0	41,6	1 625	2,95
Pardubický	46,0	2,4	51,5	1 240	2,44
Vysočina	40,7	2,5	56,8	1 264	2,43
Jihomoravský	49,0	2,1	48,9	2 908	2,58
Olomoucký	43,0	1,6	55,4	1 647	2,58
Zlínský	43,8	2,7	53,6	1 686	2,83
Moravskoslezský	46,4	1,8	51,8	2 887	2,27
Česká republika	50,5	2,3	47,3	27 871	2,72

Pramen: ČSÚ

4.2.2 Přírodní atraktivita

Turistickou atraktivitu Olomouckého kraje pochopitelně zvyšují přírodní podmínky. Přírodní prostředí a krajinu kraje lze dokumentovat daty.

Tab. 50: Rozloha zemědělské a orné půdy v ČR podle krajů

Kraj	zemědělská půda (ha)	podíl zeměděl. půdy (v %)	v tom orná půda (ha)	podíl orné půdy (v %)
Hl. m. Praha	21 287	42,9	15 686	31,6
Středočeský	670 279	60,9	560 211	50,9
Jihočeský	496 585	49,4	323 228	32,1
Plzeňský	384 768	50,9	266 559	35,3
Karlovarský	125 561	37,9	59 806	18,0
Ústecký	278 974	52,3	188 772	35,4
Liberecký	141 127	44,6	71 946	22,7
Královéhradecký	280 777	59,0	195 059	41,0
Pardubický	274 794	60,8	202 288	44,8
Vysočina	421 158	60,8	328 200	47,4
Jihomoravský	427 580	60,5	360 262	51,0
Olomoucký	277 598	54,0	212 399	41,3
Zlínský	196 270	49,5	128 128	32,3
Moravskoslezský	285 688	51,4	183 416	33,0
Česká republika	4 282 446	54,3	3 095 960	39,3
Podíl OLK / ČR	9,0 %	nižší	8,6 %	nižší

Pramen: ČSÚ

Tab. 51: Zalesnění území ČR podle krajů (vč. vojenských lesů)

Kraj	rozloha lesů (v ha)	v tom lesy (v ha)			lesnatost (v %)
		hospodářské	ochranné	zvl. určení	
Hl. m. Praha	4 641	91	92	4 458	9,4
Středočeský	297 099	195 083	9 544	92 471	27,0
Jihočeský	367 041	280 087	8 245	78 708	36,5
Plzeňský	292 264	235 860	16 980	39 423	38,7
Karlovarský	138 716	86 626	6 500	45 590	41,9
Ústecký	155 209	113 365	12 438	29 406	29,1
Liberecký	135 364	93 220	5 691	36 454	42,8
Královéhradecký	143 958	101 585	13 751	28 621	30,3
Pardubický	130 080	115 590	2 298	12 191	28,8
Vysočina	208 703	193 059	1 835	13 809	30,1
Jihomoravský	191 286	131 165	3 405	56 716	27,1
Olomoucký	175 733	137 842	5 930	31 961	34,2
Zlínský	154 320	136 231	316	17 773	38,9
Moravskoslezský	188 423	162 080	2 397	23 946	33,9
Česká republika	2 582 836	1 981 885	89 422	511 529	32,8

Pramen: ÚHÚL (Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, 2001)

Zemědělství zaměstnává relativně hodně lidí, protože v centrální a jižní části kraje je značná rozloha obdělávané zemědělské půdy. Nížinné oblasti Hané jsou přitom velmi úrodné. Naopak velkou příležitostí je rozvoj turismu na bázi horské přírody v severní části kraje, kde je krajina charakteristická vysokou lesnatostí, přičemž lesní porosty jsou relativně málo poškozené. I přes tyto rozdílnosti mezi severem a jihem kraj vykazuje nadprůměrné hodnoty jak v podílu orné půdy, tak v míře zalesnění.

Z hlediska **environmentálního** se vyznačuje relativně kvalitním a nenarušeným životním prostředím severní oblast Jeseníků. V Olomouckém kraji jsou významná biocentra a biokoridory územních systémů ekologické stability a bohaté zásoby povrchových a pozemních vod. Znečištění ovzduší emisemi škodlivin je v celém kraji relativně nízké, nadlimitní zatížení životního prostředí je jen v některých lokalitách vlivem intenzity dopravy. V rovinnaté centrální zemědělské oblasti se vyskytují území s narušeným ekosystémem v důsledku starých ekologických zátěží ze zemědělské velkovýroby a

průmyslové činnosti, nedostatečného čištění odpadních vod či likvidace odpadů, čímž je ohrožována zejména kvalita podzemních vod a vodních toků. Podle údajů Českého statistického úřadu za rok 2001 činily měrné emise tuhých látek celkem 0,52 t/km², měrné emise oxidu siřičitého 1,76 t/km² a měrné emise dusíku 0,82 t/km². Změnami palivové základny došlo v posledních letech k výraznému snížení exhalací škodlivin z pevných zdrojů, narůstají však emise z mobilních zdrojů.

Míra emisí znečišťujících látek je pro kvalitu životního prostředí a zprostředkovaně pro rozvoj cestovního ruchu významným ukazatelem. Olomoucký kraj má v tomto ohledu dobrou pozici, patří k méně zatíženým regionům. V roce 2001 došlo v České republice kromě oxidu siřičitého a oxidů dusíku jen k mírnému poklesu těchto hodnot, v posledních letech se již ovzduší na rozdíl od 90. let radikálně nezlepšuje.

Přes příznivé hodnoty, zejména oproti Moravskoslezskému kraji, je sousední Jihomoravský kraj zatížen emisemi ještě méně. Nejméně zatíženou oblastí kraje je Jesenícko, ale také Prostějovsko (méně než Šumperko). Zdaleka nejvíce emisí je na Přerovsku, ale i tam překračují celorepublikový průměr jen v hodnotách oxidu siřičitého a oxidů dusíku. Trend zlepšování zatížení krajiny emisemi základních znečišťujících látek je nejnvýraznější na Olomoucku.

Tab. 52: Emise základních znečišťujících látek podle krajů (v kg/obyvatele/rok)

Kraj	tuhé	SO ₂	NO _x	CO	C _x H _y
Hl. m. Praha	1,2	2,6	3,5	6,1	2,7
Středočeský	5,9	26,0	16,8	27,5	8,0
Jihočeský	5,7	20,0	7,8	27,6	6,5
Plzeňský	6,0	24,0	9,3	29,4	7,8
Karlovarský	8,3	71,5	28,4	32,0	10,2
Ústecký	6,1	89,4	74,8	25,9	10,1
Liberecký	4,8	15,0	6,2	24,9	6,1
Královéhradecký	4,7	17,3	5,9	25,5	6,7
Pardubický	6,3	41,5	28,4	27,2	7,3
Vysočina	4,8	10,4	5,4	23,3	6,3
Jihomoravský	1,4	3,3	4,5	7,4	2,0
Olomoucký	3,0	11,3	6,7	15,2	3,9
Zlínský	2,1	13,9	6,6	12,4	4,1
Moravskoslezský	5,3	23,4	19,3	108,4	4,2
Česká republika	4,3	23,9	16,0	30,9	5,6

Pramen: ČSÚ, Český hydrometeorologický ústav (2001)

Dobrý stav přírodního prostředí se odráží i v jeho **ochraně**. Na území Olomouckého kraje zasahuje chráněná krajinná oblast Jeseníky a v pásu kolem řeky Moravy nad Olomoucí chráněná krajinná oblast Litovelské Pomoraví. To do jisté míry limituje realizaci některých záměrů v turistické infrastruktuře, na druhé straně však činí právě tyto oblasti turisticky atraktivními. Národní parky na území kraje nejsou, atraktivitu Olomouckého kraje ale zvyšují v různých oblastech mnohá maloplošná zvláště chráněná území.

Pozici Olomouckého kraje v rámci České republiky dokumentují následující tabulky opírající se o údaje Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (k 20. 2. 2001). Je v nich použita u nás obvyklá kategorizace zvláště chráněných území na velkoplošná a maloplošná v následující struktuře:

- V-ZCHÚ – Velkoplošná zvláště chráněná území, tj. NP – Národní parky
 CHKO – Chráněné krajinné oblasti
- M-ZCHÚ – Maloplošná zvláště chráněná území, tj. NPR – Národní přírodní rezervace
 NPP – Národní přírodní památky
 PR – Přírodní rezervace
 PP – Přírodní památky

Tab. 53: Zvláště chráněná území

ZCHÚ	V-ZCHÚ		M-ZCHÚ			
	NP	CHKO	NPP	NPR	PP	PR
Počet v ČR	4	24	101	110	1105	698
Rozloha v ČR (ha)	119 020	1 042 365	2 691	27 873	26 560	33 148
Podíl z rozlohy ČR	1,5 %	13,2 %	0,03 %	0,35 %	0,34 %	0,42 %
Počet v regionu	0	2	10	11	62	49
Podíl z celkového počtu	0 %	8,3 %	9,9 %	10,0 %	5,6 %	7,0 %

Pramen: AOPK ČR

Olomoucký kraj se vyznačuje poměrně velkým počtem maloplošných zvláště chráněných území, zejména přírodních památek a rezervací. Relativně vysoký je i podíl z celkové rozlohy kraje, zejm. u národních přírodních rezervací (díky Pradědu a Kralickému Sněžníku, které ale neleží celé v Olomouckém kraji). Přírodní památky a rezervace jsou však malé.

Velkoplošná zvláště chráněná území neleží celá v Olomouckém kraji, CHKO Jeseníky je z velké části na území Moravskoslezského kraje. Údaje o maloplošných zvláště chráněných územích jsou lépe vypovídající, protože se nacházejí vesměs plně na území kraje (kromě zmíněných NPR).

Chráněná krajinná oblast je určená k ochraně rozlehlejších území nebo celých geografických oblastí s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristickým reliéfem a převahou přirozených, resp. polopřirozených ekosystémů. Významnými estetickými hodnotami takových krajin bývají i dochované památky historického osídlení.

Tab. 54: Velkoplošná zvláště chráněná území

V-ZCHÚ	Okresy	Vyhlášená rozloha (ha)	Rok založení	Počet M-ZCHÚ
CHKO Jeseníky	BR, SU, JE	74 000	1969	26
CHKO Litovelské Pomoraví	OL, SU	9 600	1990	22

Pramen: AOPK ČR

CHKO Jeseníky: Reliéf oblasti má charakter členité hornatiny s hluboce zaříznutými údolími. Geologicky je území tvořeno převážně kyselými horninami s nízkým obsahem živin (ruly, svory, fylity). Hlavním zástupcem půd jsou kambizemní podzoly, v nejvyšších polohách převládají humuso-železité podzoly místy zamokřené a zrašelinělé. Potencionální vegetaci představují květnaté a kyselé horské bučiny, ve vyšších polohách přirozené smrčiny, alpská společenstva a vrchoviště. Kleč je zde nepůvodní dřevinou. Nepřítomnost kosodřeviny v původní vegetaci je jedním z důvodů nesmírného druhového bohatství některých lokalit v alpském pásmu. (Například u Sněžné kotliny se uvádí na 450 druhů vyšších rostlin, je to nejbohatší botanická lokalita v České republice.) Klimaticky je převážná část území řazena do chladné oblasti, hřebeny pak patří k nejchladnějším oblastem v republice. (Praděd má roční úhrn srážek 1440 mm a průměrnou roční teplotu 0,9 °C). Významným jevem jsou anemografické systémy, které se výrazně uplatnily při vzniku ledovcových karů a jejich floristické bohatosti.

CHKO Litovelské Pomoraví: Mezi Mohelnicí a Olomoucí se řeka Morava vine jako modrá tepna širokou nivou. Její vody omývají ploché štěrkové náplavy, jež jsou domovem kulíků říčních a písíků, a strmé břehy, kde své nory hloubí bobři či ledňáčci. Přirovnáme-li Moravu k tepně, pak srdcem oblasti jsou lužní lesy, které společně se systémem tzv. selských hrází plnily již od středověku také protipodvodňovou funkci. Nejpozoruhodnějšími biotopy lužních lesů jsou bezesporu periodické tůně, ve kterých se na jaře vyskytují vzácní koryši - žábronožky a listonozi. Pro své mimořádné přírodní hodnoty zde bylo vyhlášeno několik maloplošných zvláště chráněných území (NPR Ramena řeky Moravy a Vrapač, PR Litovelské luhy), dále je třeba zmínit komplex mokřadních luk na samém okraji Olomouce (PR Plané loučky a Chomoutovské jezero - významná ornitologická lokalita). Mokřadní část CHKO byla v roce 1993 zařazena do Ramsarského seznamu významných mokřadů. Druhou polovinu oblasti tvoří masiv Doubravy, mírně zvlněná pahorkatina, kde se díky rozumnému hospodaření v minulosti (lichtensteinské panství) zachoval komplex chlumních doubrav. Na jižních svazích nad Moravou (PR Doubrava) dosahují své severní hranice rozšíření četné teplomilné rostliny. Na druhém břehu Moravy se zvedá vápencový Třesín - NPP, výrazná krajinná dominanta severozápadní části CHKO, jež se svými jeskyněmi a teplomilnými společenstvy luk a lesů na jižních svazích kontrastuje s nivou Moravy.

Maloplošná zvláště chráněná území zahrnují národní přírodní památky a rezervace a s nižším stupněm ochrany přírodní památky a rezervace, které je vzhledem k jejich množství neúčelné uvádět jmenovitě.

Tab. 55: Maloplošná zvláště chráněná území (M-ZCHÚ) v krajích ČR

Kraj	Počet	Plocha (ha)	Podíl z celkové rozlohy území, kraje v %	Podíl z celkové rozlohy M-ZCHÚ v ČR v %
Hl. m. Praha	88	2 133	4,3	2,4
Středočeský	204	11 942	1,1	13,3
Jihočeský	274	12 570	1,2	14,1
Plzeňský kraj	165	8 297	1,1	9,3
Karlovarský	68	3 328	1,0	3,7
Ústecký	122	2 810	0,5	3,1
Liberecký	103	6 040	1,9	6,8
Královéhradecký	111	11 942	2,5	13,3
Pardubický	91	5 130	1,1	5,7
Vysočina	166	5 267	0,8	5,9
Jihomoravský	253	7 959	1,1	8,9
Olomoucký	132	5 864	1,1	6,6
Zlínský	158	1 664	0,4	1,9
Moravskoslezský	122	4 448	0,8	5,0
Česká republika	1 998	89 394	1,1	100,0

Čísla v tabulce se mírně liší od údajů Agentury ochrany přírody a krajiny vzhledem k jiné metodice.

Pramen: ČSÚ

Tab. 56: Národní přírodní památky Olomouckém kraji

NPP	Region	Rozloha (ha)	Přírodní oblast
Na Špičáku	Jesenicko	7,1	Předhoří Hrubého Jeseníku
Park v Bílé Lhotě	Olomoucko	2,4	Drahanská vrchovina
Třesín	Litovelsko	1,2	Kvartér řeky Moravy
Venušiny mísky	Vidňavsko	3,9	Předhoří Hrubého Jeseníku
Na skále	Olomoucko	4,6	Hornomoravský úval
Jeskyně Na Pomezí	Jesenicko	13,8	Hrubý Jeseník
Státní lom	Prostějovsko	0,6	Drahanská vrchovina
Růžičkův lom	Prostějovsko	1,3	Drahanská vrchovina
Borový	Vidňavsko	36,8	Předhoří Hrubého Jeseníku
Hrdibořické rybníky	Prostějovsko	37,1	Kvartér řeky Moravy

Pramen: AOPK ČR

Pozn.: Od r. 2003 jsou nově vyhlášenou NPP Zbrašovské aragonitové jeskyně.

Tab. 57: Národní přírodní rezervace v Olomouckém kraji

NPR	Region	Rozloha (ha)	Přírodní oblast
Hůrka u Hranic	Hranicko	37,5	Hornomoravský úval
Rašeliniště Skřítek	Šumpersko	166,7	Hrubý Jeseník
Rejvíz	Jesenicko	331,3	Hrubý Jeseník
Šerák – Keprník	Jesenicko	800,1	Hrubý Jeseník
Špraněk	Olomoucko	28,7	Drahanská vrchovina
Zástudánčí	Kojetínsko	100,6	Kvartér řeky Moravy
Žebračka	Přerov	234,1	Hornomoravský úval
Vrapač	Litovelsko	80,7	Kvartér řeky Moravy
Ramena řeky Moravy	Litovelsko	71,2	Kvartér řeky Moravy
Kralický Sněžník	Hanušovicko	1694,7	Hrubý Jeseník
Praděd	Jesenicko	2031,4	Hrubý Jeseník

Pramen: AOPK ČR

Tab. 58: Přírodní památky a rezervace v okresech Olomouckého kraje

Okres	Počet přírodních památek	Počet přírodních rezervací
Jeseník	5	6
Olomouc	17	12
Prostějov	31	12
Přerov	6	6
Šumperk	6	11
Olomoucký kraj	65	47

Pramen: AOPK ČR

Vcelku málo ve srovnání s jinými regiony jsou v Olomouckém kraji **přírodní parky**, jejichž počet dosahuje pouze 6 z celkového počtu 122 registrovaných v ČR, přičemž jeden z nich zasahuje do sousedního kraje. Přírodními parky jsou:

- Březná (SU)
- Terezké údolí (OL)
- Údolí Bystřice (OL + BR)
- Kladecko (PV)
- Velký Kosíř (PV + OL)
- Sovinecko (SU + OL)

Přírodní parky vyhláší orgány ochrany přírody k ochraně území (které není zvláště chráněným územím), kde je třeba chránit místní krajinný ráz a soustředěné estetické a přírodní hodnoty.

Specifickým chráněným územím s významem pro cestovní ruch je **Arboretum Bílá Lhota**, které bylo na místě původního zámeckého parku vybudováno dendrologem a botanikem Quido Riedlem. V současné době v něm roste na 300 druhů a forem dřevin. V roce 2000 bylo založeno v Bystrovanech **Arboretum Přírodní ráj**, kde na rozloze 3 hektarů je k vidění 200 druhů cizokrajných rostlin a dřevin. Vzácností arboreta je jehličnan araucaria araucana u Patagonie či asijský strom cycas, který jako jediný přežil výbuch atomové pumy v Hirošimě.

4.2.3 Podmínky pro turistiku a cykloturistiku

Pro **pěší turistiku** jsou v Olomouckém kraji vhodné podmínky zejména v hornatých a podhorských částech, kde je také turistické značení nejhustší. Značení turistických tras a jejich údržbu zabezpečuje Klub českých turistů jako jednu ze svých nejvýznamnějších aktivit vůči veřejnosti. Od roku 1889 vytvořená síť pěších značených cest je svou hustotou, kvalitou a tím, že pokrývá beze zbytku celé území České republiky, jednou z nejlepších v Evropě.

Tab. 59: Rozsah značení pěších turistických tras podle krajů (r. 2001)

Kraj	Délka (km)	Hustota (km/km ²)	Počet směrůvek	Směrůvek na 1 km tras	Počet velkých map
Středočeský + Praha	5 672	0,493	9 640	1,70	64
Jihočeský	4 971	0,494	7 818	1,57	206
Plzeňský	3 809	0,504	5 606	1,47	235
Karlovarský	1 305	0,394	1 657	1,27	76
Ústecký	2 312	0,433	2 379	1,03	99
Liberecký	2 194	0,694	3 027	1,38	87
Královéhradecký	3 410	0,717	5 754	1,69	247
Pardubický	1 927	0,427	2 574	1,34	69
Vysočina	2 716	0,392	3 407	1,25	115
Jihomoravský	2 606	0,369	3 381	1,30	122
Olomoucký	2 407	0,468	4 169	1,73	80
Zlínský	1 930	0,487	2 790	1,45	155
Moravskoslezský	2 777	0,500	3 603	1,30	120
Česká republika	38 036	0,482	55 805	1,47	1 675

Pramen: KČT

V Olomouckém kraji je hustota sítě značených tras vzhledem k velkým nížinným plochám na úrovni podprůměru České republiky, řadí se na 8. místo v republice a ze sousedních krajů jej předstihují Moravskoslezský a Zlínský.

Mezi pěší trasy lze zařadit i **naučné stezky** vedoucí přes přírodně cenná území, doplněné zastávkami s vysvětlujícím textem. V České republice je podle kvalifikovaných odhadů asi 300 naučných stezek, z nich ale jen některé jsou i v Olomouckém kraji. Z počtu 23 podchycených naučných stezek je jich nejvíce v okolí Olomouce a v CHKO Jeseníky nebo Litovelské Pomoraví. Často jsou zaměřeny na geologii. Údržba a popis naučných stezek jsou na rozdílné úrovni a jejich přesné zmapování je obtížné, uvedeny jsou proto jen nejznámější evidované. Dalším druhem pěších tras jsou v poslední době se rozvíjející okružní a místní trasy, které doplňují nabídku v lokalitě, přičemž ale nespojují více turisticky atraktivních míst. Naučné stezky a jiné okružní trasy by měly být z pohledu cestovního ruchu součástí komplexně nabízených turistických produktů, např. v rámci větších projektů tzv. zelených stezek (greenways), které obsahují kromě turistických cílů i nezbytnou síť služeb.

Tab. 60: Podchycené naučné stezky v Olomouckém kraji

Název naučné stezky	km	poč. zast.	místo	zaměření
Červenohorské sedlo – – Šerák-Ramzová	9	8	Jeseníky (JE/SU)	ohrožené druhy, půdní sesuvy
Hornická naučná stezka	16	12	Zlaté Hory	hornictví, historie, geologie
Rejvíz	3	5	NPR Rejvíz	mechová jezírka, rašeliniště
Mineralogická NS	12	6	Sobotín - Maršíkov	mineralogické lokality
Branná – Pasák	12,5	14	CHKO Jeseníky	polytematická, geomorfologie
Lesní ekostezka Švagov	4,5	12	Šumpersko	staré štoly, příroda, ekologie
Luhy Litovelského Pomoraví	13	13	CHKO, Horka n. M.	lužní lesy
Romantický areál	9	9	Nové Zámky	krajinářský areál
Třesín	5,5	9	Litovelské Pomoraví	krasová část CHKO
Velký Kosíř	10	19	Čelechovické lomy	geologie, ekologie, archeologie
Hůrka	4	6	Hranice – Teplice n. B.	geologie, botanika
Lovci mamutů	3	5	Předmostí u Přerova	paleolontologie, archeologie
Králický Sněžník	14	15	Králický Sněžník	alpínské louky, lesy, kras
Špraněk	5	7	Javoříčko	Mladečsko-Javoříčský kras
Terezkým údolím	6	10	Náměšť n. H., Lažkov	údolí říčky Šumice, louky
Prabába	4,5	9	Šternberk	lesní společenstva, krajina
Henička	2,2	8	Šternberk	rostliny a zvířata v lese
Zelená stezka	9	9	Šternberk	údolí Těšíkovské kyselky
Svatý Kopeček	7	9	Svatý Kopeček	krajina, lesní společenstva
Kladecko	8	12	Šubířov, Jesenec	údolní louky, těžba železné rudy
Škrabalka	0,6	4	Lipník nad Bečvou	slepé rameno Bečvy
Černovířské slatiniště	2	5	Černovíř	slatiniště, slatinné louky
Kol kolem Olomouce (ve výstavbě)	9,5	12	Olomouc, Horka n. M., Chomutov	PR Plané Loučky, PR Chomutovské jezero

Pramen: Naučné stezky Olomouckého kraje (publikace Olomouckého kraje)

Výrazným fenoménem dnešní doby je **cykloturistika**, která se silně podílí na návštěvnosti oblastí vhodných pro tento typ cestovního ruchu. Rozvoj cyklistické dopravy je podporován na mezinárodní úrovni a stal se součástí Charty o dopravě, životním prostředí a zdraví přijaté Světovou zdravotnickou organizací. Proto je součástí dopravní politiky České republiky i cyklistická doprava a budování cyklistických tras a stezek jako nedílná součást dopravního systému. Cyklistická doprava má být rozvíjena jako součást zdravého životního stylu šetrného k životnímu prostředí.

Pro cykloturistiku jsou v Olomouckém kraji příhodné podmínky. Podle databáze Klubu českých turistů bylo v ČR v roce 2002 evidováno 17 156 km cyklotras, z toho plná desetina v Olomouckém kraji, který se hustotou cyklotras řadí na 4. místo v republice. V porovnání se sousedními kraji je vyšší kilometráž v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji, vyšší hustota v Moravskoslezském a Zlínském kraji, jak ukazuje tabulka.

Do kategorie cyklotras nepatří místní cyklostezky a cyklistické okruhy, jejichž zřizování není koordinováno centrálně a je v kompetenci místních orgánů (se snahou využít lokální možnosti, vč. napojení na cyklotrasy).

Tab. 61: Rozsah cyklotras v České republice podle krajů (r. 2002)

Kraj	Délka (v km)	Hustota (km tras / 100 km ²)
Středočeský + Praha	1 320	11,5
Jihočeský	2 756	27,4
Plzeňský	1 299	17,2
Karlovarský	365	11,0
Ústecký	542	10,2
Liberecký	1 054	33,3
Královéhradecký	607	12,8
Pardubický	1 428	31,6
Vysočina	765	11,0
Jihomoravský	1 891	26,8
Olomoucký	1 658	32,3
Zlínský	1 400	35,3
Moravskoslezský	2 071	37,3
Česká republika	17 156	21,8

Pramen: KČT

Cyklotrasy jsou v České republice kategorizovány do čtyř tříd, přičemž cyklotrasy I. třídy mají mezinárodní význam s propojením velkých měst s vazbou na evropská velkoměsta, cyklotrasy II. třídy nadregionálního významu propojují významné cíle ze vzdálenějších oblastí, cyklotrasy III. třídy propojují regionální cíle a cyklotrasy IV. třídy pak zajišťují lokální propojení (pouze cyklotrasy této nejnižší kategorie mohou vést i po nezpevněných cestách).

Z cyklotras I. třídy prochází Olomouckým krajem přes Prostějov a Olomouc cyklotrasa č. 5 z Brna do Ostravy a k polské hranici. Nadregionální význam má cyklotrasa II. třídy č. 47, tzv. Moravská stezka, z Hodonína přes Uherské Hradiště a Kroměříž do Olomouce. Z této kategorie II. třídy mají regionální význam ještě cyklotrasy:

- č. 51 Olomouc – Litovel – Mohelnice – Bludov – Hanušovice (85 km) a další 3 v jesenické části
- č. 53 Hanušovice – Jeseník – Písečná (43 km),
- č. 54 Písečná – Mikulovice, CZ/PL (10 km) a do kraje zasahující
- č. 55 Úvalno – Krnov – Město Albrechtice – Heřmanovice – Jeseník (celkem 59 km).

Regionální význam mají dále 3 cyklotrasy III. třídy:

- č. 511 Litovel – Paseka – Sovinec – Jiříkov,
- č. 512 Nové Mlýny – Bouzov – Kozov – Městečko Trnávka a
- č. 521 Moravská Třebová – Hoštejn – Štíty.

Zatím nejdelší je síť cyklotras IV. třídy propojující místní cíle.

Tab. 62: Cyklotrasy IV. třídy zasahující do Olomouckého kraje

Číslo	Průběh trasy	km
5028	Prostějov - Čechy p.K. - Skřipov - Pohora	37
5030	Konice - Ospělov - Bouzov	24
5031	Konice - Stražisko - Vícov - Plumlov	19
5032	Kladky - Březinky - Chornice	10
5039	Čelechovice - Kostelec n. H. - Lipová - Horní Štěpánov	27
5040	Plumlov - Brodek u P. - Kojetín - Lobodice	40
5042	Prostějov - Věřovany - Cítov - Rokytnice - Přerov	32
5075	Plumlov - Repešský Žleb - Niva - Sloup	27
5084	Víčeměřice - Nezamyslice - Uhřice - Měrovice	24

Číslo	Průběh trasy	km
6009	V. Bystřice - Hlubočky - Šternberk - Paseka	52
6025	Bouzov - Slavětín - Náměšť - Olomouc	46
6026	Hrabová - Úsov - Červenka	20
6027	Litovel - Náklo - Poděbrady	26
6028	Úsov - Uničov - Brníčko	15
6029	Olomouc - Bohuňovice - Dětrichov - Bruntál - Vrbno p. P.	85
6030	Mar. Údolí - Kopeček - Dolany - Hlušovice	14
6031	Úsov - Veleboř - Lipinka - Troubelice	12
6032	Uničov - Troubelice - Nová Hradečná - Oskava - Rabštejn	24
6033	Pěnčín - Mladeč - Nový Dvůr	23
6034	Čechy p. Kosířem - Slatinice - Těšetice	15
6035	Radslavice - Pavlovice - Pod Krásnicí	12
6036	Javoříčko - Bouzov, Doly	6
6037	Ješov - Nové Pole - Krakovec	10
6038	Těšetice – Lutín – Slatinky	4
6041	Bílá Voda, CLO - Javorník - Vidnava	24
6042	Žulová - Bernartice, CLO	13
6043	Žulová - Javorník - Bílý potok, CLO	24
6044	Bílá Voda, CLO - Javorník - Hraničky	37
6045	H. Heřmanice - Hraničky - Dolní Fořt	24
6047	Vidnava - Černá Voda	9
6049	Grygov - Brodek u Př. - Cítov	9
6050	Okruh Bradlo	9
6051	Spojka u Nových Mlýnů	2
6052	Troubelice - Šumvald - Dlouhá Loučka	10
6053	Haukovice - Rešov - Sovinec - Rešov - Jiříkov, rozc.	37
6056	Lhota n.Mor. - Náklo - Příkazy	5
6058	Hranice - Bohuslávky - Veselíčko - Tršice	30
6059	Lipník n.B. - Loučka	4
6061	Blatec - Grygov - Přestavky - Lipňany - Tršice	17
6071	Zlaté Hory - Rejvíz	9
6072	Heřmanovice - Zlaté Hory, CLO	13
6102	Bělkovice - Sv. Kopeček, rozc.	6
6103	Bělkovice, Lašťany - Sv. Kopeček - Bystrovany	14
6104	Šternberk - Mor. Huzová - Bohuňovice	13
6105	Dalov - Huzová - Babice - Šternberk	28
6106	Šternberk - Huzová - Jiříkov	20
6107	Šternberk - Štěpánov - Lhota n.Mor.	16
6108	Hr. Petrovice - Hr. Voda	21
6114	Nedvězí, rozc. – Šumperk – Staré Město – Kladské sedlo (CZ/PL)	66
6129	Bělkovice - Horní Loděnice	16
6130	Dalov - Hrádek Mutkov	4
6137	Helfštýn - Soběchleby - Blazice	14

Pramen: KČT

Zimní turistika a zimní sporty se soustřeďují především do oblasti Jeseníků, které poskytují pro lyžování velmi příhodné podmínky. Je zde množství vleků (nejdelší má Červenohorské sedlo), lanová dráha (Ramzová) i dobré lyžařské běžecké trasy.

V omezenějším rozsahu mají podmínky pro zimní turistiku Oderské vrchy, zejména pro běžecké lyžování na Potštátsku. Nachází se zde také zimní středisko Uhřínov, kde je možné i sjezdové lyžování.

Pro lyžařskou turistiku je v Olomouckém kraji vyznačeno celkem 457,8 km lyžařských turistických značených tras. Z toho je 8,5 km čistě lyžařského značení a 449,3 km provedeno souběhem s pěšími turistickými značenými trasami, které jsou vybaveny přeplekami lyžařského značení. Tyto lyžařské turistické trasy jsou v oblasti Hrubého Jeseníku, Rychlebských hor a Králického Sněžníku. Mají regionální význam a slouží pro běžecké lyžování. Silnou konkurencí jsou Beskydy.

Největšími lyžařskými středisky v Jeseníkách jsou:

Tab. 63: Největší lyžařská střediska v Jeseníkách

Lokalita	Počet vleků	Celková délka	Přepravní kapacita
Praděd - Ovčárna	7	3 100	5 100
Červenohorské sedlo (S a J svahy)	7	4 130	4 800
Ostružná	7	2 565	2 850
Petříkov	4	2 180	2 400
Ramzová	5*	5 170	3 200
Staroměstsko (Kunčice, Stříbrnice, Velké Vrbno, Paprsek)	10	4 420	4 250
Lyžařské středisko Klepáčov	4	1 200	1 950
SKI centrum Horní Morava	4	1 850	2 600
Hynčice pod Sušinou	2	900	1 300

Pramen: vlastní šetření

* lanová dráha

V Olomouckém kraji jsou podmínky i pro **vodní turistikou**, protože jeho územím vedou i mírně proudící toky řek Morava a Bečva s nižším stupněm obtížnosti. Morava je v dolním úseku, tzn. již od Olomouce, sjíždá celoročně pro všechny typy lodí i pro úplné začátečníky. Existuje ideový záměr vybudovat od Olomouce severní větev Moravské vodní cesty (jižní větví je Bařův kanál) jako obsluhované turistické, poznávací a vodní trasy po toku Moravy. Bečva je sjíždá skoro celoročně a vhodná i pro začátečníky. Celkově nejsou příležitosti pro provozování vodních sportů v kraji jeho silnou stránkou.

4.2.4 Kulturně historická atraktivita

Snad nejvýznamnějšími kulturními objekty jsou památky zapsané do Seznamu světového dědictví UNESCO. V roce 1972 přijala generální konference UNESCO v Paříži Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Tento dokument vytváří systém mezinárodní ochrany kulturního a přírodního dědictví výjimečné universální hodnoty, které by mělo být zachováno pro budoucí generace. Každý stát má především sám pečovat o nejvýznamnější statky, které budou zahrnuty do Seznamu světového dědictví. V rámci UNESCO byl ustaven Mezinárodní výbor pro světové dědictví, který schvaluje nejhodnotnější památky navrhované členskými státy. Česká a Slovenská federativní republika přistoupila k této úmluvě dnem 15. 2. 1991 a závazky převzala Česká republika k 1. 1. 1993. Na základě návrhů české strany zařadil mezinárodní výbor na Seznam světového dědictví postupně jedenáct památek.

V Olomouckém kraji je zapsán do seznamu Světového dědictví UNESCO **Sloup Nejsvětější Trojice**. Tato památka má zcela výjimečné postavení v barokní sochařské a architektonické tvorbě 1. poloviny 18. století. Jeho architektonická koncepce, rozsah sochařské výzdoby a monumentalita (výška 35 m), nemá srovnání v evropském kontextu. Byl vybudován v letech 1716 – 1754 pod vedením autora a kameníka Václava Rendra a jeho nástupců, roku 1754 byl za účasti Marie Terezie vysvěcen. Ve své době byl vybudován jako výraz vztahu k městu a jeho tradicím a je vyjádřením hlavních duchovních hodnot období vrcholného baroka.

Významný turistický potenciál tvoří **památkový fond**. Počet památkově chráněných objektů je vzhledem k rozloze Olomouckého kraje v pásmu podprůměru České republiky. V bližším okolí je konkurencí zejména Jihomoravský kraj. V Moravskoslezském a Zlínském kraji je počet i hustota památkově chráněných objektů ještě nižší, čímž se řadí na dvě poslední místa v republice.

Nejvýznamnějšími památkově chráněným objekty jsou **národní kulturní památky**, jejichž počet se v roce 2002 nařízením vlády z 28. března 2001 značně rozšířil (o 56 v ČR). Z téměř 200 národních kulturních památek v ČR je jich na území Olomouckého kraje 10, tedy pouze 5 %.

Tab. 64: Památkově chráněné objekty podle krajů

Kraj	Počet pam. chráněných objektů	Pam. chráněné objekty na 100 km ²
Hl. m. Praha	2 065	416,3
Středočeský	4 174	37,9
Jihočeský	5 387	53,6
Plzeňský	3 049	40,3
Karlovarský	1 321	39,8
Ústecký	3 455	64,8
Liberecký	2 123	67,1
Královéhradecký	2 774	58,3
Pardubický	1 963	43,4
Vysočina	3 033	43,8
Jihomoravský	4 093	57,9
Olomoucký	2 143	41,7
Zlínský	1 323	33,4
Moravskoslezský	1 862	33,5
Česká republika	38 765	49,2

Pramen: Státní ústav památkové péče

Národními kulturními památkami v Olomouckém kraji jsou:

JAVOŘÍČKO – Památník vyhlazení obce (NKP 1978)

V roce 1945 fašisté vypálili osadu Javoříčko, jejíž obyvatelé pomáhali partyzánům. Téměř všichni muži byli zastřeleni. Na původním místě osady je dnes upravena plošina s monumentálním skupinovým sousoším, doplněným nápisovými deskami.

OLOMOUC – Klášterní Hradisko (NKP 1995)

Nejstarší moravský klášter, založen Přemyslovci roku 1078 pro benediktýny, převzali v pol. 12. století premonstráti. Dnešní podoba je barokní (1686 - 1736). Impozantní budova čtyřkřídlé dispozice s nárožními rondely a třemi příčnými trakty. Klášterní kostel byl umístěn ve středním traktu. Kaple sv. Štěpána je připisována J. Santinimu. Klášter byl zrušen roku 1784 a přeměněn na nemocnici.

OLOMOUC – Areál bývalého Přemyslovského hradu (NKP 1962)

Olomoucký hrad je zmiňován v Kosmově kronice k roku 1055. Románská bazilika sv. Václava byla dokončena roku 1141 za biskupa Jindřicha Zdíka v jehož sousedství byl vybudován románský palác, z něhož se dochovaly jen některé obvodové zdi s bohatě zdobenými sdruženými okny, které byly zahrnuty do stavby vrcholně gotického ambitu se souborem pozdně gotických nástěnných maleb s biblickými náměty. Románské budovy postupně zanikaly při stále se opakujících přestavbách, katedrála byla koncem 19. století necitlivě regotizována.

OLOMOUC – Kostel sv. Mořice (NKP 1995)

Pozdně gotická stavba z 15. a z počátku 16. století. Mohutné síňové trojlodí se třemi samostatně ukončenými chóry a dvouvěžovým západním průčelím. Jednotlivé části jsou sklenuty žebrovou klenbou několika typů: křížovou, síťovou, obkročnou, krouživou. Na severní straně byla přistavěna renesanční kaple s bohatou kamenickou výzdobou (1572). Známý velkými Englerovými varhanami.

OLOMOUC – Soubor barokních kašen a sloupů (NKP 1995)

Dekoratívni soubor šesti barokních kašen a dvou moravských sloupů kompozičně ovládá obě hlavní olomoucká náměstí. Téměř všechny kašny a oba sloupy jsou spojovány s jménem V. Rendra, který byl většinou autorem návrhů i kamenického zpracování.

BOUZOV – Hrad Bouzov (NKP 1999)

Typické romantické sídlo, působivá dominanta se všemi znaky adaptace z konce 19. století, zvýrazněné cimbuřím, arkýři, střílnami, chrličí, tvarem komínů. Všechny budovy nesou znaky četných přestaveb od gotiky až do 19. století, které se je pokusilo sjednotit v romanticky působivý celek.

VELKÉ LOSINY – Zámek (NKP 1995)

Koncem 16. století vybudovali Žerotínové na místě starší tvrze renesanční arkádový zámek. Hodovní síň zámku patří k nejpozoruhodnějším zámeckým interiéřům s původním zařazením. Soudní místnost druhého patra připomíná inkviziční procesy s nevinnými lidmi nařčenými z čarodějnictví.

VELKÉ LOSINY – Papírna Velké Losiny (NKP 2002)

Papírenská manufaktura založená rodem Žerotínů r. 1596, dnes v barokním stylu. Nejstarší dosud pracující ruční papírna ve střední Evropě. Muzeum dějin manufakturní papírenské výroby (400 let tradice ruční výroby papíru ve Velkých Losinách, minulost a tradice výrobní techniky, nástroje, nářadí, suroviny, ruční papír a jeho užití na přelomu tisíciletí). Nově zpřístupněna muzejní galerie.

ŠTERNBERK – Hrad Šternberk (NKP 2002)

Romantický hrad, jehož původ sahá do 13. století. Horní budova předhradí s mostem, která tvoří vstupní část do vlastního jádra, je renesanční. Dřevěné vyřezávané stropy Rytířského sálu, Velké ložnice a dalších místností byly převážně obnoveny v 19. století. Na stěnách se zachovaly zbytky maleb ze 14. století, původní vybavení však pouze částečně. Vzácný je soubor kamenných detailů, dále četné dřevěné sochy, deskové obrazy, malby na skle a sbírka loveckých trofejí.

JAVORNÍK – Zámek Jánský Vrch (NKP 2002)

Barokní zámek Jánský Vrch na místě někdejšího hradu ze 13. stol. tvoří spolu s krajinářským parkem výraznou dominantu městské památkové zóny Javorník. Dva návštěvnické okruhy. K nejcennějším uměleckým památkám zámku patří plastiky a obrazy ve vybavení horní zámecké kaple. Zajímavým obohacením prohlídky je také největší vystavená sbírka dýmek a kuřáckých potřeb v České republice.

Památkově chráněná území

Území, jehož charakter je určován zpravidla větším počtem nemovitých kulturních památek a vztahy mezi nimi a jejich prostředím, příp. mimořádně významnými archeologickými nálezy, prohlašuje vláda za *památkové rezervace*. Území se zpravidla menším podílem kulturních památek, území s dochovaným historickým prostředím, příp. území s větším počtem archeologických nálezů nebo část krajinného celku vykazujícího významné kulturní hodnoty prohlašuje Ministerstvo kultury za *památkové zóny*. Památkové rezervace a památkové zóny jsou městské nebo vesnické. V Olomouckém kraji zahrnuje systém plošné památkové ochrany 3 památkové rezervace, 14 městských a 7 vesnických památkových zón:

Tab. 65: Přehled památkově chráněných území podle regionů

	Olomoucko	Prostějovsko	Jesenicko	Šumpersko	Přerovsko
Městské památkové rezervace	Olomouc				Lipník n/B.
Vesnická památková rezervace	Příkazy				
Městské památkové zóny	Litovel Šternberk Uničov	Prostějov	Vidnava Javorník Zlaté Hory	Braná Mohelnice Štítý Šumperk	Přerov Tovačov Hranice
Vesnické památkové zóny	Rataje Senička			Dlouhomilov Jakubovice Palonín	Stará Ves Lhotka u Přerova

Pramen: SPÚ Olomouc

Kulturní a historické památky a instituce v Olomouckém kraji

Na území Olomouckého kraje je mnoho **kulturních a historických památek**, které jsou ale často ve špatném stavu, takže nejsou přístupny veřejnosti. Zvláště hrady a zámky jsou častými dominantami krajiny v oblasti turistického ruchu. I když je ve srovnání s jinými kraji České republiky (kde je celkově evidováno 247 hradů a zámků) jejich počet nižší, je dnes na Olomoucku zpřístupněno 16 hradů a zámků. Historii přibližují také četná muzea, která jsou různého zaměření a stylu a mnoho dalších sa-

králcích a jinak zajímavých objektů. Nejvíce těchto objektů je v Olomouckém okrese, nejméně v Přerovském a Prostějovském. Výčet a popis dohledaných objektů a institucí majících vztah k nabídce kraje (výběr 151 objektů) je uveden v následujících tabulkách.

Tab. 66: Přehled vybraných kulturních a historických objektů podle regionů

Objekt	Olomoucko	Prostějovsko	Jesenicko	Šumpersko	Přerovsko
Hrady	3	-	1	1	-
Zámky	1	5	1	2	2
Zříceniny	1	-	2	-	1
Muzea	9	4	9	9	5
Hvězdárny	1	1	-	-	1
Jeskyně	2	-	2	-	1
Objekty celkem	17	10	15	12	10

Pramen: vlastní šetření

Tab. 67: Hrady

Okres	Místo	Název objektu	Popis
Olomouc	Olomouc	Přemyslovský hrad	Na starším hradišti založen v 11. stol. Přemyslovský hrad s kostelem sv. Václava. Při něm gotický ambit, přestavěný z románského paláce, s okny vzácné kamenické práce z doby po r. 1200; r. 1306 zde zavražděn poslední Přemyslovec Václav III.
	Bouzov	hrad Bouzov	Gotický hrad z doby kolem r. 1300, poprvé připomínáný r. 1317, později rozšířen, tzv. poršdorfské křídlo je z 1. pol. 17. stol. Hrad přestavěn v letech 1896-1901 v opožděné romantice velkým nákladem velmistrem řádu německých rytířů.
	Šternberk	hrad Šternberk	Pův. gotický hrad s válcovou věží z 2. pol. 13. stol. a kaplí z konce 14. stol. Přestavěn po r. 1560, dnešní stav z doby úprav v r. 1886. Sbírký.
Jeseník	Jeseník	Vodní tvrz	Plnila obrannou funkci, Na místě tvrže stála pův. věž ze 14. stol. obklopená vodním příkopem, později přestavována a rozšiřována (v renesanci i baroku). Stálé expozice.
Šumperk	Branná	hrad Kolštejn	Založen ve 14. stol., v 17. stol. vybudována zámecká budova tzv. Středního a Dolního hradu. Dodnes dochována vstupní Černá věž.

Pramen: vlastní šetření

Tab. 68: Zámky

Okres	Město	Název objektu	Popis
Olomouc	Náměšť na Hané	Horní zámek	V pozdně barokním slohu obklopuje kruhový francouzský park s alejemi, tvořenými 200 let starými lípami. Sbírký kočárů.
Jeseník	Javorník	zámek Jánský Vrch	Původně raně gotický hrad ze 13. stol., rozbořen za uherských válek, znovu postaven pozdně goticky r. 1505-09, pozdně barokní úpravy z let 1798-99. Sbírký.
Šumperk	Úsov	hrad a zámek Úsov	Původně raně gotický hrad z pol. 13. stol., rozšířen a opevněn pozdně goticky v 15. stol. Raně barokní zámek z r. 1691. Lovecké sbírký.
	Velké Losiny	zámek Velké Losiny	Renesanční arkádový zámek z let 1580-89, rozšířený koncem 17. stol. o raně barokní část. Klenotem mezi zámeckými interiéry je rytířský sál s renesančním kasetovým stropem. Zámecká galerie.
Prostějov	Prostějov	Prostějovský zámek	Renesanční zámek s hodnotným portálem. Zbytek gotické městské hradby ze 14. stol. (V rekonstrukci, dočasně nepřístupný.)

Okres	Město	Název objektu	Popis
	Čechy pod Kosířem	zámek Kosíř	Barokní zámek z let 1708-16, přestavěn v 19. stol. Známy pobyt Josefa Mánesa.
	Brodek u Prostějova	zámek Brodek	Raně barokní zámek z r. 1685, s vnitřními úpravami z poloviny 18. stol. (malby z r. 1757).
	Plumov	Plumovský zámek	Raně barokní zámek z let 1680-88. Předzámčí ze začátku 17. stol., v nádvoří zbytky gotického hradu z 2. pol. 13. stol.
	Mořice	Zámecký areál s kaplí sv. Martina	Zámek postaven 1526-30, bohatě zdoben kamennými arkádami a renesančním portálem (dnes využíván k bydlení). Zpřístupněna kaple sv. Martina – jedinečná stavba s centrální dispozicí, v interiéru vyzdobena freskami a na ochozu sakrálními sochami.
Přerov	Přerov	Přerovský zámek	Renesanční zámek s hodnotným portálem. Zbytek gotické městské hradby ze 14. stol.
	Tovačov	Tovačovský zámek	Původně gotický hrad ze 14. stol. s renesančním portálem z r. 1492, renesančně upravován v 16. stol. a znovu koncem 17. stol., novorenesanční křídlo z r. 1890. Jeho tzv. Spanilá věž je dominantou kraje.

Pramen: vlastní šetření

Tab. 69: Zříceniny

Okres	Místo	Název objektu
Šumperk	Bedřichov	Zřícenina hradu Rabštejn
	Kopřivná	Zřícenina hradu Nový Hrad
Jeseník	Rychleby	Zřícenina hradu Rychleby
	Žulová	Zřícenina hradu Žulová
	Zlaté Hory	Zřícenina hradu Edelštejn (nepatrné zbytky zdí)
	Zlaté Hory	Zřícenina hradu Leuchtenštejn (nepatrné zbytky zdí)
	Rejvíz	Zřícenina hradu Koberštejn (Koberštejn)
	Černá Voda	Zřícenina hradu Kaltenštejn (též Biskupská čepice)
Přerov	Týn nad Bečvou	Zřícenina hradu Helfštýn
	Potštát	Zřícenina hradu Puchart

Pramen: vlastní šetření

Tab. 70: Jeskyně

Okres	Místo	Název objektu
Olomouc	Javoříčko	Javoříčské jeskyně
	Mladeč	Mladečské jeskyně
Jeseník	Lipová - lázně	Na Pomezí
	Písečná	Na Špičáku
Přerov	Teplice nad Bečvou	Zbrašovské aragonitové jeskyně

Pramen: vlastní šetření

Tab. 71: Hvězdárny

Okres	Město	Název instituce
Olomouc	Olomouc-Lošov	Hvězdárna Univerzity Palackého
Prostějov	Prostějov	Lidová hvězdárna
Přerov	Přerov	Hvězdárna Přerov

Pramen: vlastní šetření

Do jisté míry mohou být turisticky přitažlivé různé technické památky a zajímavosti, jako např. větrné mlýny, které v některých oblastech dotvářejí kolorit Olomouckého kraje. Tento typ atraktivit ilustruje následující tabulka.

Tab. 72: Technické památky – výběr

Okres	Místo	Název objektu
Olomouc	Olomouc	Parní vodárna
	Olomouc	Terezká brána
	Olomouc	Skleníky
	Libavá	Větrný mlýn
	Kozlov	Pramen Odry
Šumperk	Velké Losiny	Ruční papírna
	Bludov	Bludovský mlýn
	Zábřeh	Nádraží s přijímací halou
Prostějov	Hačky	Větrný mlýn
	Suchdol	Větrný mlýn
	Přemyslovice	Větrný mlýn
	Rozstání	Větrný mlýn
Přerov	Hranice	Viadukt
	Slavíč	Bývalý tunel Severní dráhy Ferdinandovy
	Partutovice	Větrný mlýn
	Kladníky	Větrný mlýn
	Skalička	Větrný mlýn
	Hustopeče n. Bečvou - Poruba	Větrný mlýn

Pramen: vlastní šetření

Velmi významným technickým dílem a zároveň turisticky přitažlivým místem je **přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé Stráně** vybudovaná v CHKO Jeseníky nedaleko Loučné nad Desnou. Je to největší vodní energetické dílo v naší republice, instalovaný výkon je srovnatelný se všemi vodními elektrárnami na Vltavě dohromady a výkon jednoho soustrojí je největší svého druhu v Evropě. Obě Francisovy turbíny, největší reverzní soustrojí na přečerpávacích elektrárnách v Evropě, každé o výkonu 325 MW, jsou umístěny v mohutném prostoru, tzv. kaverně. V rámci exkurze, kterou je možné dopředu telefonicky objednat (vjezd do areálu PVE Dlouhé Stráně není povolen), si lze kavernu s turbínami prohlédnout. Pro návštěvníky je v objektu elektrárny určeno velice dobře vybavené informační středisko. Celý projekt je řešen s velkou ohleduplností k okolní krajině. Správní budovy, včetně informačního centra, mají vizáž podobnou horským hotelům, takže ráz krajiny zůstal ušetřen.

Na území Olomouckého kraje je poměrně velké množství různých **muzeí a galérií**, která návštěvníkům přibližují život, zvyky a prostředí v minulosti. Jejich počtem se ale řadí mezi ostatními kraji do pásma průměru. Nicméně je v kraji evidováno Asociací muzeí a galérií 35 těchto zařízení, z nichž mnohá jsou nejenom odborným pracovištěm, ale i významným turistickým cílem. Vlastním šetřením byla dohledána další dvě muzea. Asociace muzeí a galérií ale neeviduje všechny instituce, mnohé expozice či výstavy jsou i na dalších místech, zejména v zámcích. Kromě toho je hlavně ve větších městech řada galérií výtvarného umění.

Tab. 73: Muzea a galerie v ČR (vč. samostatných pracovišť) podle krajů

Kraj	Počet muzeí a galérií	Počet na 1000 km ²
Hl. m. Praha	116	233,9
Středočeský	125	11,3
Jihočeský	61	6,1
Plzeňský	46	6,1
Karlovarský	31	9,4
Ústecký	46	8,6
Liberecký	37	11,7
Královéhradecký	64	13,5
Pardubický	58	12,8
Vysočina	49	7,1
Jihomoravský	83	11,7
Olomoucký	35	6,8
Zlínský	39	9,8
Moravskoslezský	74	13,3
Česká republika	864	11,0

Pramen: Asociace muzeí a galérií

Tab. 74: Muzea

Okres	Místo	Název instituce
Olomouc	Olomouc	Vlastivědné muzeum
	Olomouc	Muzeum umění
	Litovel	Městské muzeum
	Litovel	Pivovarské muzeum
	Tršice	Venkovské muzeum
	Cholina	Muzeum v Cholině
	Náměšť na Hané	Muzeum malířství, kočárů
	Uničov	Muzeum U vodní branky
	Střelice	Vesnické muzeum
	Příkazy	Hanácký skanzen
Jeseník	Jeseník	Vlastivědné muzeum
	Jeseník	Muzeum Priessnitze
	Jeseník	Církevní muzeum
	Zlatý Chlum	Muzeum veteránů
	Zlaté Hory	Městské muzeum
	Javorník	Muzeum dýmek (největší sbírka v ČR)
	Javorník	Městské muzeum
	Zlaté Hory	Muzeum hornictví
	Česká Ves	Muzeum veteránů
	Bělá pod Pradědem	Zbytky lidové architektury
Šumperk	Šumperk	Vlastivědné muzeum
	Šumperk	Zemědělský skanzen
	Velké Losiny	Muzeum papírnictví
	Rapotín	Muzeum veteránů
	Úsov	Lovecké muzeum
	Mohelnice	Vlastivědné muzeum
	Těchtotín	Muzeum Československého opevnění
	Vikýřovice	Veterán muzeum „U Havlíčků“
	Loštice	Památník A. Kašpara
	Loštice	Muzeum tvarůžků
	Zábřeh	Farní muzeum
	Zábřeh	Vlastivědné muzeum
Prostějov	Prostějov	Muzeum Prostějovska
	Čechy pod Kosířem	Památník J. Mánesa
	Čechy pod Kosířem	Hasičské muzeum
	Kostelec na Hané	Památník P. Bezruč
Přerov	Přerov	Muzeum Komenského
	Týn nad Bečvou	Muzeum kovářství
	Hranice	Městské muzeum
	Tovačov	Malá expozice židovství

Pramen: vlastní šetření

Tab. 75: Jiné historické a kulturní objekty a zajímavosti

Okres	Místo	Název objektu
Olomouc	Olomouc *	Městská památková rezervace
	Olomouc	Botanická zahrada, Výstaviště Flora, Palmový skleník
	Litovel	Kaple sv. Jiří
	Bílá Lhota	Arboretum
	Náměšť na Hané	Keltská svatyně
	Bílsko	Smírčí kříž
	Uničov	Kostel Nanebevzetí Panny Marie
	Uničov	Medelská brána
	Uničov	Starobylá radnice
	Dolany	Archeologické výkopy
	Samotíšky	ZOO – Svatý Kopeček

Okres	Místo	Název objektu
	Samotíšky	Svatý Kopeček, rozhledna
	Radíkov	Radíkovská pevnůstka
	Červenka	Hanácká lidová architektura
	Dubčany	Sloup Panny Marie Immaculaty
	Dubčany	Kaple sv. Isidora
	Haňovice	Kaple sv. Cyrila a Metoděje
	Příkazy	Archeologické naleziště
	Litovel	Svatojánský most (3. nejstarší v ČR)
	Litovel	Morový sloup
	Javoříčko	Zkamenělý zámek (mohutná skalní brána)
	Loučany	Kaple sv. Floriána a Isidora
Jeseník	Jeseník	Hrobka V. Priessnitze
	Jeseník	Měšťanský dům „Katovna“
	Zlatý Chlum	Rozhledna
	Zlatý Chlum	Kostel sv. Josefa
	Javorník	Kaple v Travné
	Zlaté Hory	Biskupská kupa
	Bělá pod Pradědem	Archeologické naleziště
	Bělá pod Pradědem	Zbytky lidové architektury
	Bílá Voda	Piaristické gymnázium s kolejí (1690)
	Bílá Voda	Klášter piaristů
	Hradec-Nová Ves	Kaple sv. Anny
	Mikulovice	Kostel sv. Mikuláše
	Šumperk	Karlův Dvůr
Šumperk	Šumperk	Skřivánčí Dvůr
	Šumperk	Dominikánský klášter
	Háj	Rozhledna
	Úsov	Židovský památník
	Loštice	Židovský památník
	Mohelnice	Mohyly
	Soudkov	Archeologické naleziště
	Žárová	Archeologické naleziště
Prostějov	Hanušovice-Hynčice	Pivovar
	Prostějov	Kostel sv. Petra a Pavla
	Prostějov	Kostel sv. Jana Nepomuckého s klášterem
	Prostějov	Bašta u městských hradeb
	Prostějov	Národní dům
	Štarnov	Barokní kostel sv. Mikuláše
	Kostelec na Hané	Lidová architektura
	Kostelec na Hané	Archeologické naleziště Na Hradě
	Průchodnice	Skalní monument – jeskyně
	Ochoz	Ochozská kyselka
	Jesenec	Kostel sv. Libora
	Stražisko	Kostel Andělů strážných
	Brodek u Prostějova	Kostel povýšení sv. Kříže
Krakovec	Kaple sv. Antoníčka	
Přerov	Lipník nad Bečvou	Městská památková rezervace
	Přerov	Městská památková zóna (Korvinský dům aj.)
	Tovačov	Městská památková zóna, kostel sv. Václava, mohyla
	Lipník nad Bečvou	Kostel sv. Jakuba Většího, bývalá piaristická kolej
	Lipník nad Bečvou	Renesanční zámek (sídlo MěÚ)
	Olšovec	Zvonice
	Hrabůvka	Zvonice
	Hranice	Židovský památník, židovský hřbitov
	Hranice	Kostel Stětí sv. Jana Křtitele
	Hranice	Renesanční zámek (sídlo MěÚ)
Přerov-Předmostí	Archeologické naleziště	

Okres	Místo	Název objektu
	Hlinsko	Neolitické hradiště
	Horní Moštěnice	Švédské šance
	Kojetín	Židovský hřbitov, kostel Nanebevzetí Panny Marie
	Kojetín	Morový barokní sloup
	Hustopeče n. B.	Kostel Povýšení sv. Kříže, renes. zámek (nepřístupný)
	Potštát	Náměstí, renes. zámek (částečně zpřístupněný)
	Potštát	Hodinová věž, kašny, morový sloup, barokní sochy
	Dřevohostice	Renes. zámek a zvonice, kostel sv. Havla
	Dřevohostice	Záhorský žudr (hanácká lidová stavba)
	Lipná	Kostel sv. Jana Křtitele (dřevěná lidová stavba)

Pramen: vlastní šetření

* Město Olomouc je samo o sobě významným turistickým cílem s množstvím atraktivit, jako např. kromě zmíněných národních kulturních památek katedrála sv. Václava, chrám Panny Marie Sněžné, kostel sv. Michala, radnice s orlojem, barokní kašny a fontány, Arcibiskupský palác, Sarkandrova kaple, Tereziánská zbrojnice aj.

Dalšími subjekty majícími reálný nebo potenciální dopad na cestovní ruch v kraji jsou různé umělecké soubory (hudební, divadelní, folklórní apod.) a vystoupení jimi pořádaná. Návštěvnost kraje zvyšují nejrůznější festivaly, od hudebních až po Olomoucký pivní festival, podobně jako akce typu mezinárodního setkání uměleckých kovářů Hefaiston na Helfštýně. Každoročně pořádané kulturní akce, oslavy či národopisné slavnosti se dají počítat na desítky.

Hlavní **divadelní** scénou je Moravské divadlo Olomouc se zhruba 100 tisícovou návštěvností (z hlediska návštěvnosti v r. 2001 na 20. místě v pořadí divadel, se 44 uváděnými tituly na 11. – 13. místě). V Olomouci – Hodolanech je Moravské divadlo – Studio Hořící žirafy. V Olomouci je rovněž Divadlo hudby. Z regionálních divadel je to ještě Divadlo Šumperk, s. r. o., Městské divadlo v Prostějově a Loutkové divadlo Sokol v Přerově. Hostující soubory mohou vystupovat na scénách Tylova divadla, Městského klubu ve Šternberku, Městského domu v Přerově a Divadla Petra Bezruče v Jeseníku. Pravidelně jsou v kraji organizovány festivaly Divadelní Flora Olomouc a Divadlo v parku Šumperk. Významnou kulturní institucí je Moravská filharmonie Olomouc.

Folklór Olomouckého kraje umožní poznat tento region také ze strany starých zvyků, lidových tradic a přiblíží způsob života zdejších lidí v minulosti. Vyhlášena je také bohatost lidových krojů, zvláštnosti a zvyky v trávení volného času, ve stravování a lidových slavnostech.

Z neznámějších, pravidelně se opakujících folklórních slavností jsou to např.:

Folklórní festival Lidový rok, Velká Bystřice, Olomouc
 Hanácké slavnosti – Prostějov, Tovačov, Troubky, Náměšť na Hané, Jízda králů v Doloplazích
 Svatojakubské hody, Lipník nad Bečvou
 Kojetínské hody s Jízdou králů
 Mezinárodní folklórní festival, Šumperk
 Zpěváčci, Velké Losiny, Šumperk.

V Olomouckém kraji působí, podle statistiky Folklórního sdružení České republiky, zhruba 29 folklórních souborů a klubů, kde v okrese Olomouc je jich 11, Prostějov 4, Přerov 9, Šumperk 4 a v okrese Jeseník 1. Některé z těchto souborů jsou známy po celé republice a úspěchy slaví i v zahraničí.

Kromě již uvedených církevních památek je v kraji množství kostelů, klášterů a dalších církevních staveb, z nichž mnohé jsou památkově chráněny. Pro **sakrální turistiku** mají vedle velké koncentrace církevních staveb význam také **poutní místa**, z nichž nejproslulejší je poutní areál na Svatém Kopečku (pouť k Panně Marii Svatokopecké). Další poutní místa jsou především ve střední a jižní části kraje (další pak ve Zlínském kraji, se kterým by měla být sakrální turistika propojena). Z ostatních poutních míst lze jmenovat kupříkladu na Olomoucku kapli sv. Jana Sarkandra v Olomouci, Dub nad Moravou (pouť k Panně Marii Dubské), Cholinu (pouť k Panně Marii Cholinské), Starou Vodu na Libavé (pouť ke sv. Anně), na Prostějovsku Jesenec (pouť ke sv. Liborovi) a Suchdol-Jednov (pouť k Panně Marii). V Jeseníkách je nedaleko Zlatých Hor poutní místo zasvěcené Panně Marii Pomocné (Maria Hilf).

4.2.5 Ostatní turistická infrastruktura

Dalším ukazatelem cestovního ruchu je vybavenost regionu pro jednotlivé druhy cestovního ruchu a pro aktivity s tím spojené.

Kongresová turistika, která se odehrává v rámci velkých zpravidla oborově zaměřených setkání odborníků a vyžaduje náročné zázemí ve vybavených kongresových centrech, nesehrává v Olomouckém kraji významnější roli. Zařízení, která mohou pořádat akce tohoto typu je totiž v kraji málo, při stolovém uspořádání nepřesahují kapacitu 250 míst. Pro pořádání menších kongresů připadají v zásadě v úvahu Hotel Flora v Olomouci, Hotel Jana v Přerově a Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník. Pro konferenční, vzdělávací či jiné akce v rámci incentivní turistiky lze ovšem využít služeb dalších větších hotelů, penzionů či rekreačních zařízení v kraji (např. Bohema Zlaté Hory, Hotel Dlouhé Stráně, Hotel Diana ve Velkých Losinách aj.).

Podle statistických výkazů služeb poskytovaných v ubytovacích zařízeních nabízí v Olomouckém kraji pořádání kongresů přes 14 hotelů, pořádání kurzů a seminářů má v nabídce přes 100 ubytovacích zařízení (sekretářské služby nabízí přes 20 zařízení). Jejich nabídka však náročnější klienty nemusí vždy uspokojit (zejm. možnost pořádání kongresů je chápána v příliš širokém smyslu a u mnoha subjektů vykazujících tuto nabídku nejsou splněny kvalitativní nároky na kongresové zázemí, podobně to platí i pro nabídku kurzů, seminářů či sekretářských služeb). Postavení kraje v kongresové a incentivní turistice v rámci České republiky podle kritérií vykazovaných pro statistiku ukazuje tabulka.

Tab. 76: Nabídka ubytovacích zařízení pro pořádání kongresů a školení dle krajů

Kraj	Pořádání kongresů		Pořádání kurzů, seminářů apod.		Obchodní (sekretářské) služby	
	poč. zařiz.	na 100 km ²	poč. zařiz.	na 100 km ²	poč. zařiz.	na 100 km ²
Hl. m. Praha	55	11,1	154	31,0	106	21,4
Středočeský	43	0,4	209	1,9	49	0,4
Jihočeský	32	0,3	206	2,0	39	0,4
Plzeňský	13	0,2	139	1,8	25	0,3
Karlovarský	20	0,6	95	2,9	33	1,0
Ústecký	23	0,4	178	3,3	25	0,5
Liberecký	30	0,9	245	7,7	36	1,1
Královéhradecký	24	0,5	284	6,0	41	0,9
Pardubický	11	0,2	98	2,2	19	0,4
Vysočina	21	0,3	137	2,0	22	0,3
Jihomoravský	33	0,5	158	2,2	40	0,6
Olomoucký	14	0,3	106	2,1	21	0,4
Zlínský	26	0,7	128	3,2	23	0,6
Moravskoslezský	25	0,5	200	3,6	42	0,8
Česká republika	370	0,5	2 337	3,0	521	0,7

Pramen: ČSÚ (k 31. 7. 2001)

Z tabulky je patrné, že Olomoucký kraj má oproti ostatním krajům většinou průměrnou nebo horší pozici. Ze sousedních krajů jej předstihují všechny, kromě Pardubického. V incentivní turistice jsou největšími konkurenty Moravskoslezský a Jihomoravský kraj.

V kraji působí také relativně málo cestovních kanceláří a agentur zabývajících se kongresovou a incentivní turistikou. Podle údajů Českého statistického úřadu je jich v Olomouckém kraji 18, z toho 6 zaměřených na kongresovou turistiku a 12 zaměřených na incentivní cestovní ruch. Více cestovních kanceláří a agentur zabývajících se kongresovou a incentivní turistikou je v Moravskoslezském i Jihomoravském kraji (více než 60), ostatní sousední kraje jsou srovnatelné.

Důležitou roli v turistice kraje sehrává **výstavnická činnost** přitahující velké množství návštěvníků. Centrem výstavnictví je Olomouc, kde jej provozuje společnost Výstaviště Flora Olomouc, a. s., která celoročně naplňuje programem desítky různorodých výstav a pečuje o 47 ha olomouckých parků (Smetanovy, Čechovy a Bezručovy sady, které jsou volně přístupné veřejnosti). Nejčastěji návštěvníky přitahují, hlavně v době konání výstav FLORA OLOMOUC, záhony rozkvetlých tulipánů, v letních měsících jsou pak parky zkrášlovány tradičními letničkami a dvouletkami. Areál Botanické zahrady s Alpinem, Rozáriem, expozicí aromatických a léčivých rostlin, trvalek a jarních hájových rostlin je na Ko-

runní pevnůstce. Jeho součástí jsou i sbírkové skleníky ve Smetanových sadech. Nejzajímavějším je Palmový skleník, který je spolu se Smetanovými a Bezručovými sady kulturní památkou. Kromě toho má pro kraj význam Výstaviště Přerov, kde se pořádají významné regionální i celostátní akce (např. Mezinárodní výstava hospodářských výstav a zemědělské techniky). Menší výstavní prostory jsou i v Prostějově a jinde.

Podobně jako kulturně historický potenciál v předchozí části lze analyzovat i potenciál pro sportovní vyžití. I v této oblasti přitahují návštěvníky příležitosti a možnosti, jakož i pořádané sportovní akce. Sportovní infrastruktura je zpravidla vázána na aktivitu místních subjektů a na přírodní podmínky pro provozování daných sportů. Podmínky pro letní a zimní turistiku byly analyzovány samostatně v předchozí části, na tomto místě jsou uvedeny doplňkové charakteristiky.

Možnosti pro **hipoturistiku** jsou největší v oblasti Jeseníků, zejména v podhorské části Šumperka, kde je relativně hojná nabídka vyjížděk na koni, výuky jízdy na koni či hipoterapie. Příkladem jsou Ranč M Vernířovice, SOU Horní Heřmanice, stáj Penzion Omega Sobotín, PS Club Slavoňov, stáj Petra Velké Lošiny, stáje v Loučné nad Desnou, ve starém Městě pod Sněžníkem Jízdárna Ligna, Jezdecký klub Černý kůň, Středisko chovu koní a agroturistiky a další. Na Jesenicku nabízí veřejnosti vyžití ve westernovém stylu např. Jezdecké centrum Jeseník či Ranč Česká Ves. Ve střední a jižní části kraje je možností rovněž hodně, i tam je řada jezdeckých stájí, oddílů a klubů, které ve větší či menší míře mají význam i pro cestovní ruch (JO Olomouc-Řepčín, jízdárna Stáj Pokorný Bouzov, jízdárna Cavallo Prostějov, JK Farma Lošov, Ranch Alandr Mořice, JUKO dostihová stáj Rouské, JO Beňov, JO Pohoda Litovel, PS Club Slavoňov, dostihová a jezdecká stáj Radkova Lhota, stáj Théta Chválkovice, stáj Arka Lhota u Konice a některé další). Příležitosti pro hipoturistiku jsou často provázány na SOU zemědělská nebo hřebčince a chovy koní.

Projíždky na koních mohou být jedním z doprovodných programů **venkovské turistiky** bezprostředně spjaté s přírodou, krajinou a venkovským prostředím, mající své zázemí hlavně v horských a podhorských oblastech mimo velká turistická centra, resp. **agroturistiky** jako její specifické formy bezprostředně vázané na zemědělské farmy. Příkladem mohou být ZD Mír Adolfovice na Jesenicku s chovem ovcí a koz, výrobou sýrů a prohlídkami (ubytování v okolí) či Ekofarma Opatovice na Přerovsku s prodejem mléčných výrobků vyprodukovaných bez chemie (ubytování v kempu). Tato forma cestovního ruchu je teprve ve svých začátcích, ani v Olomouckém kraji dosud není cílevědomě rozvíjena a její nabídka je ojedinelá.

Podmínky pro **golfovou turistiku** nejsou příliš rozvinuté, uvést lze pouze nové devítijamkové golfové hřiště otevřené v roce 2000 v zajímavém kopcovitém terénu nedaleko Olomouce. Jedná se o hřiště par 3 o délce 2 230 m s kompletní golfovou akademií (cvičná louka s krytým odpalištěm, putting green, chipping green). Hřiště je koncipováno tak, aby bylo dostatečně náročné i pro vyspělé golfisty. Pro začátečníky je k dispozici trenér.

Podmínky pro **tenis** jsou příznivé, protože tento sport má na Hané tradici a z regionu vzešly i některé naše tenisové hvězdy. Tenisové kurty jsou téměř ve všech větších obcích a u mnoha rekreačních a ubytovacích zařízeních, přičemž v poslední době se rozšiřuje i nabídka krytých tenisových hal. Vyhlášenými středisky tenisu jsou Přerov a Prostějov. Mnohé tenisové kluby nabízejí návštěvníkům i širokou škálu výcvikových kurzů. Největší tenisové areály (s více než dvaceti kurty, rozsáhlým zázemím a službami) mají TK Precolor Přerov, Hotel Tennis Club Prostějov a TJ Milo Olomouc.

Pro **sportovní létání** a vyhlídkové lety jsou možnosti v Olomouckém kraji srovnatelné s ostatními moravskými kraji (v Čechách je nabídka relativně vyšší). V České republice je více než sto civilních letišť, z nich sedm je v Olomouckém kraji. V Olomouci – Neředíně je veřejné mezinárodní letiště provozované Magistrátem města Olomouc, kde působí Hanácký aeroklub Olomouc; veřejné letiště určené pro sportovní činnost, zemědělství a nepravidelnou přepravní činnost s Aeroklubem Šumperk je na k. ú. Nový Malín; letiště pro malé a sportovní létání a vyhlídkové lety Aeroklubu Jeseník je v Nové Vsi; v Prostějově působí Aeroklub Prostějov – Stichovice, o. s. a Aeroklub Josefa Františka, o. s.; v Hranicích Aeroklub Hranice; v Bohuňovicích je soukromé vnitrostátní letiště společnosti Mamba Air. Také na části vojenského letiště v Přerově je provozován civilní provoz. Většina letišť pořádá i pilotní kurzy.

Lokality a terény vhodné pro **závěsné létání** jsou v Jeseníkách (kde je jediná tzv. „dlouhá vlna“ v ČR). Nacházejí se v geografickém prostoru Červená hora, Jakubovice, Kamenec, Městské skály, Mohyla,

Mravenečník, Sviní hora, Šerák, Šerák – Mračná hora a Tetřeví hora. Výcvik nabízí škola paraglidingu X-pert v Olomouci.

Pro **horolezectví** jsou vhodné lokality v Jeseníkách. Nejznámější jsou skalní terény Rabštejn u Bedřichova, kde je více než sto cest s různým stupněm obtížnosti. Menší skály jsou roztroušeny po hřebenech hor a údolích horských potoků a říček. Patří sem skalní oblast Kobrštejn u Rejvízu, obří skály u Šeráku, skály v okolí Branné u Ostružné a další. V ostatních částech kraje doplňují terény vhodné pro horolezectví skalní oblasti Bradla a Tři kameny u Bradla nad obcí Libina, Potštátské skály a skály ležící na úbočí svahu pod hradem Helfštýn. Atraktivitou kraje je Lanové centrum PROUD v Olomouci, první středisko tohoto druhu ve střední Evropě vybudované v r. 1999 (systémy lanových překážek umístěných cca 8 m nad zemí s různým stupněm obtížnosti).

Možnosti pro **ostatní sportovní vyžití** a péči o fyzickou kondici závisejí na vybavenosti infrastrukturou v konkrétních místech kraje a jsou značně různorodé (hodně záleží na úrovni podnikatelských aktivit v daném místě). Nabídka zpravidla nepřesahuje úroveň obvyklou jinde v republice (hřiště, tělocvičny, stadiony, bazény, koupaliště, fit-centra, sauny, squash, bowling, kuželny, minigolf atd. jako součást lokální vybavenosti, často při hotelových komplexech nebo rekreačních zařízeních). Centra pro fitness a wellness jsou hlavně ve velkých městech, především v Olomouci (např. Sportcentrum Sajm, Helk fitness prestige, Fitness Victory, Wellnes centrum Jurop, Relax a další). Jako příklad kvalitnějšího zázemí pro sport lze uvést sportovně rekreační areál BOHEMA Zlaté Hory v Jeseníkách. Zajímavostí je letní lyžování a horské minikáry ve Ski-areálu Kareš (Kouty nad Desnou).

Podobně možnosti pro společenskou zábavu jsou velmi různorodé, vázané na lokální podmínky a místní iniciativy. V Olomouckém kraji nejsou **zábavní centra** nadregionálního významu. Příležitosti pro zábavu přitom návštěvníkům kraje citelně chybí, zejména v Jeseníkách (viz marketingový průzkum návštěvníků v následující části).

Návštěvníky přitahují **rekreační centra**, poskytující zázemí i příležitosti pro odpočinek, sport a zábavu. Z celkového pohledu lze uvést, že nejvíce rekreačních center se nachází na severozápadě a jihozápadě Olomouckého kraje. Pro rekreaci u vody přitahuje návštěvníky především Plumlovská přehrada, která poskytuje kromě koupání i bohaté možnosti k provozování vodních sportů (jachting, windsurfing) či dalších rekreačních aktivit (jako tenis, minigolf apod.). Vhodným místem k odpočinku, koupání, rybolovu a sportovnímu či společenskému vyžití jsou oblasti jako pískovny Náklo, Hustopeče nad Bečvou, areál v Dolním Bušínově na Zábřežsku, přírodní koupaliště Poděbrady, lom ve Výklekách, lom v Nové Vsi nedaleko Litovle a lomy na Jesenicu (např. Vycpálek, Vaněk, Biskupák, Kaolinka, Štachlovice, Ostrůvek či Rampa). Návštěvnost horských středisek Jeseníků v teritoriu Olomouckého kraje činí podle kvalifikovaného odhadu pracovníků Horské služby Jeseníky cca 400 tis. návštěvníků ročně (celkem letní i zimní návštěvnost). Zimní střediska jsou uvedena v tabulce č. 63.

Z hlediska celkového potenciálu jsou hlavními **centry cestovního ruchu** přitahujícími návštěvníky krajská metropole Olomouc a horská oblast Jeseníků s podhůřím (s nejvyššími počty ubytovaných návštěvníků). K nim přistupují jednotlivá místa se svými turistickými atraktivitami popsána v této zprávě v rámci analýzy turistické infrastruktury a lázeňství. Z pohledu sledované návštěvnosti jsou nejatraktivnějšími centry cestovního ruchu ZOO na Svatém Kopečku, hrady Bouzov a Helfštýn, Velké Losiny a jeskyně (Na Pomezí, Javoříčské a Zbrašovské aragonitové). Možnosti sledování frekvence návštěvníků center cestovního ruchu jsou v současné době omezené na statistické výkaznictví podle počtu prodaných vstupenek nebo na kvalifikované odhady pracovníků v cestovním ruchu (blíže viz kap. 5.1 této části). Z veřejně dostupných zdrojů o návštěvnosti nelze blíže centra CR specifikovat.

Předmětem vlastního šetření byly **lokality individuální rekreace**. Počet staveb, lůžek a návštěvníků je uveden v součtech za vytipované lokality na základě odhadů vyplývajících z konzultací v místě. K tomu uvádíme následující věcná vysvětlení.

Lokality individuální rekreace jsou zpravidla vázány na lokality obecně vyhledávané jako přitažlivé turistické cíle. Proto jsou uvedené počty návštěvníků spíše vyjádřením údaje o celkové návštěvnosti lokality a tento údaj lze jen s velkými obtížemi oddělit od údaje o počtu „ryze“ individuální rekreace v dané lokalitě.

Lůžková kapacita v objektech pro individuální rekreaci výrazně zvyšuje celkovou ubytovací kapacitu a přispívá k návštěvnosti dané turistické oblasti. Tento trend je podpořen tím, že významné turistické

lokality jsou zpravidla dobře vybaveny obchodními jednotkami, které usnadňují chatařům a chalupářům zásobování v komoditách potřebných i pro dlouhodobější pobyt. Navíc jsou zpravidla v blízkosti chatových a chalupářských lokalit dobře dostupná zařízení poskytující stravování i zábavu.

Samotné zmapování objektů individuální rekreace z hlediska ubytovací kapacity pro turistickou veřejnost však možné není. Turistou, o kterého je z pohledu přilákání do regionu a zvyšování návštěvnosti zájem, je i soukromá osoba ubytovaná u příbuzných či známých (pokud by tuto možnost neměl, byl by ubytován a evidován v jiném ubytovacím zařízení nebo by nepřijel), statistickému podchycení se však z pochopitelných důvodů vymyká. Pokud jde o pronajímání chat a chalup za úplaty, statistické sledování by bylo možné přes obce, kde mají být pronajímány lůžkovny sledovány z daňových důvodů. Tato povinnost je ale často obcházena nebo se ubytování v těchto objektech děje v rámci „šedé ekonomiky“. Pro účely sledování návštěvnosti tak tyto kapacity zůstávají mimo věrohodnou evidenci.

Šetření sledovalo údaje o charakteru osídlení a sezónnosti využití. Zmapována byla i kapacita objektů a charakter uživatelů. Z infrastruktury byly podchyceny možnosti zásobování. Tyto údaje doplňují charakteristiku možností rekreace v kraji.

V lokalitách, které byly předmětem průzkumu a které jsou uvedeny v tabulce, bylo zaznamenáno:

- cca 4 800 objektů pro přenocování, tj. chat, chalup, stanových míst s podsadami a míst pro umístění obytných přívěsů v kempech. Tento údaj byl vyhodnocen jako nejpravděpodobnější z údajů v terénním šetření. Může být ovlivněn meziročně i sezónně (odchylka může činit cca 200 objektů);
- cca 21 000 lůžek pro přenocování, tj. lůžek v chatách, chalupách, v táborových stanech a v karavanech;
- cca 2,4 milionu uživatelů těchto lokalit ročně (průměrná délka pobytu nebyla zjišťována).

Následující tabulky uvádějí 38 lokalit individuální rekreace – chatové oblasti, chalupářské lokality většího rozsahu, lokality campů (karavany) a táborů (stany s podsadami). Při průzkumu byly některé lokality, které jsou oddělené malými vzdálenostmi, spojeny do jediného údaje. V Olomouckém kraji se nachází lokalit individuální rekreace více, nežli udává předložený přehled, avšak lokality, které nebyly do přehledu zahrnuty, nejsou z hlediska počtu objektů významné. Do přehledu nebyly zahrnuty další lokality individuální rekreace typu zahrádek a chatků v těchto zahrádkách, i když tvoří další velkou skupinu pozemků a staveb, zejména v příměstských oblastech. Průzkum se netýkal ani rekreace v místech kolem rekreačních zařízení, vodních nádrží apod., která mají jiný charakter než lokality typu chatových oblastí.

Tab. 77: Charakteristiky rekreačních oblastí – osídlení

Lokalita – obce/místní názvy	Charakter osídlení				Počet staveb	Pozn.
	chalupy	chaty	kempy	tábory		
Okres Jeseník						
Javorník	x				cca 20	Zastarávající
Zlaté Hory-Dolní údolí		x		x	cca 30	Zastarávající
Rejvíz	x		x	x	50	Nová, 80 % zastarává
Dětřichov		x		x	cca 200	Rozvíjí se
Nýznerov	x	x		x	50	Klesající užívání
Lipová – lázně	x	x			cca 300	Zastarávající
Ramzová	x	x			cca 100	Zastarávající
Ostružná-Petřínov	x	x			cca 200	Rozvíjí se
Okres Šumperk						
Branná	x				cca 100	Zastarávající
Kunčice	x	x			cca 200	Rozvíjí se
Stříbrnice	x			x	25	Zastarávající
Hynčice pod Sušinou	x	x			cca 150	Roste, nová výstavba
Chrastice	x			x	35	Rostoucí
Vysoké Žibřidovice		x		x	45	Zastarávající
Ruda nad Moravou	x	x			cca 30	Starší zástavba v rekonstrukci
Štědráková Lhota	x	x	x		cca 40	Starší zástavba
Loučná nad Desnou	x	x	x		cca 140	Zastarávající

Lokalita – obce/místní názvy	Charakter osídlení				Počet staveb	Pozn.
	chalupy	chaty	kempy	tábory		
Vernířovice	x	x		x	cca 100	Starší zástavba
Žárová	x	x			cca 30	Zastarávající
Štíty, Horní Studénky	x	x	x		160	Nová výstavba, rozvoj
Bludov, Vičí Důl	x	x			cca 30	Záchytná oblast pro pasanty
Hraběšice, Krásná	x	x			cca 70	Příměstská oblast
Jedlí-Svébohov	x	x			11	Zachovalý, opuštěný objekt
Drozdovská pila, Hoštejn	x	x			12	Zachovalý, opuštěný objekt
Svojanov, Maletín, Mírov		x	x	x	50	Nová výstavba a renovace
Bušín		x	x	x	cca 250	Vzestup, regenerace
Zábřeh-Jestřebí	x		x	x	15	Opuštěný objekt
Mohelnice			x		cca 30	Velmi aktivní lokalita
Libina, Václavov u Oskavy	x	x			cca 30	Zachovalá lokalita
Okres Prostějov						
Bílovice, Zdětín, Hluchov, Ptení, Stražisko, Čunín	x	x			1 135	Stabilní, zvyšování osídlení
Mostkovice, Plumlov, Žarovice, Hamry		x	x		710	Dobré zásobování, příměstská oblast
Lipová, Seč, Hrochov, Malé Hradisko, Okluky	x	x		x	310	Rostoucí zájem o zimní pobyty
Okres Olomouc						
Uničov, Střelice, Medlov, Dlouhá Loučka	x				20	Příměstská zóna
Náklo, Příkazy, Unčovice	x				20	Vzdálenější příměstská zóna Olomouce
Horka nad Moravou, Křelov	x				20	Blízká příměstská zóna Olomouce
Svatý Kopeček, Samotíšky, Radíkov	x	x			40	Blízká příměstská zóna Olomouce
Okres Přerov *						
Čekyně u Přerova	x	x			100	Atraktivní zóna, růst
Veselíčko, Dolní Újezd	x	x			15	Růst, v létě atraktivní

Pramen: vlastní šetření

* Rekreační oblast se vytváří také kolem Jadrana v Oseku nad Bečvou, v letní sezóně je hojně navštěvovaná vodní plocha „šterkopísky“ v Hustopečích nad Bečvou.

Šetření sledovalo údaje o charakteru osídlení a sezónnosti využití. Zmapována byla příjezdová vzdálenost návštěvníků v rámci individuální rekreace a z infrastruktury byly podchyceny možnosti zásobování. Tyto údaje doplňují charakteristiku možností rekreace v regionu.

Tab. 78: Charakteristiky rekreačních oblastí – využití, kapacity

Lokalita – obce/místní názvy	Návštěvníci (počet za rok)	Sezónnost využití			Kapacita pro přenocování
		letní	zimní	celoroční	
Okres Jeseník					
Javorník	800	x			cca 100
Zlaté Hory-Dolní údolí	200	x			cca 80
Rejvíz	1 000			x	cca 300
Dětřichov	1 000			x	cca 500
Nýznerov	500	x			cca 120
Lipová – lázně	5 000			x	cca 800
Ramzová	3 000			x	cca 800
Ostružná-Petřkov	5 000		x		cca 600

Lokalita – obce/místní názvy	Návštěvníci (počet za rok)	Sezónnost využití			Kapacita pro přenocování
		letní	zimní	celoroční	
Okres Šumperk					
Branná	500		x		cca 200
Kunčice	1 000		x		cca 500
Stříbrnice	700			x	cca 300
Hynčice pod Sušinou	800			X	
Chrastice	200	x			cca 40
Vysoké Žibřidovice	300	x			cca 50
Ruda nad Moravou	200			x	cca 50
Štědráková Lhota	250		x	x	cca 100
Loučná nad Desnou	2 000			x	cca 500
Vernířovice	2 000			x	cca 500
Žárová	500	x			cca 80
Štíty, Horní Studénky	10 000	x	x	x	cca 400
Bludov, Vlčí Důl	2 000	x		x	cca 200
Hraběšice, Krásná	3 000	x		x	cca 300
Jedlí-Svébohov	mimo provoz				
Drozdovská pila, Hoštejn	mimo provoz				
Svojanov, Maletín, Mírov	2 000	x	x	x	cca 150
Bušín	10 000	x	x	x	cca 600
Zábřeh-Jestřebí	mimo provoz				
Mohelnice	5 000	x	x		200
Libina, Václavov u Oskavy	1 500	x	x	x	cca 150
Okres Prostějov					
Bílovice, Zdětín, Hlučov, Ptení, Stražisko, Čunín	110 000	x		x	cca 6 500
Mostkovice, Plumlov, Žarovice, Hamry	40 000	x		x	cca 4 500
Lipová, Seč, Hrochov, Malé Hradisko, Okluky	14 000	x		x	cca 1 200
Okres Olomouc					
Uničov, Střelice, Medlov, Dlouhá Loučka		x		x	
Náklo, Příkazy, Unčovice		x		x	
Horka nad Moravou, Křelov		x		x	
Svatý Kopeček, Samotíšky, Radíkov	5 000	x		x	cca 300
Okres Přerov					
Čekyně u Přerova	8 000	x		x	cca 300
Veselíčko, Dolní Újezd	1 000	x		x	cca 100

Pramen: vlastní šetření

Tab. 79: Charakteristiky rekreačních oblastí – příjezdová vzdálenost, zásobování

Lokalita – obce/místní názvy	Uživatelé převážně			Zásobování	
	místní	vzdálení	sezónní	v místě	jinde
Okres Jeseník					
Javorník			x	x	
Zlaté Hory-Dolní údolí			x	x	
Rejvíz			x		x
Dětřichov			x	x	
Nýznerov			x		x
Lipová – lázně		x	x	x	
Ramzová			x		x
Ostružná-Petřínov		30 %	70 %	x	

Lokalita – obce/místní názvy	Uživatelé převážně			Zásobování	
	místní	vzdálení	sezónní	v místě	jinde
Okres Šumperk					
Branná			x	x	
Kunčice			x	x	
Stříbrnice		x	x		x
Hynčice pod Sušinou	x	x	x		x
Chrastice			x		x
Vysoké Žibřidovice					x
Ruda nad Moravou	x			x	
Štědrákova Lhota	80 %		20 %		
Loučná nad Desnou	20 %	30 %	50 %	x	
Vernířovice	x	x	x	x	
Žárová	x		x	x	
Štítý, Horní Studénky	60 %	20 %	20 %	x	
Bludov, Vlčí Důl	70 %	10 %	20 %	x	
Hraběšice, Krásná	80 %		20 %		x
Jedlí-Svébohov					
Drozdovská pila, Hoštejn					
Svojanov, Maletín, Mírov	25 %	25 %	50 %		x
Bušín	70 %	20 %	10 %		x
Zábřeh-Jestřebí					
Mohelnice			x	x	
Libina, Václavov u Oskavy	30 %	20 %	50 %		x
Okres Prostějov					
Bílovice, Zdětín, Hluchov, Ptení, Stražisko, Čunín	90 %		10 %		x
Mostkovice, Plumlov, Žarovice, Hamry	90 %		10 %	x	
Lipová, Seč, Hrochov, Malé Hradisko, Okluky		x			x
Okres Olomouc					
Uničov, Střelice, Medlov, Dlouhá Loučka	60 %		40 %	x	
Náklo, Příkazy, Unčovice	x			x	
Horka nad Moravou, Křelov	x			x	
Svatý Kopeček, Samotišky, Radíkov	x			x	
Okres Přerov					
Čekyně u Přerova	60 %	20 %	20 %	x	
Veselíčko, Dolní Újezd	x			x	

Pramen: vlastní šetření

5 Analýza návštěvnosti a návštěvníků

5.1 Návštěvnost vybraných objektů

Návštěvnost kulturních a historických objektů se značně různí podle jejich popularity, velikosti a druhu. Nižší je obecně v malých muzeích a méně známých památkách menšího rozsahu, kde se pohybuje v řádu stovek, maximálně několika tisíc návštěvníků za rok. Vyšší je ve státních hradech a zámcích a velkých muzeích, které jsou propagované a mají pro návštěvníky vytvořené zázemí.

Návštěvnost kulturních a památkových zařízení je statisticky sledována jen u některých subjektů, pokud jsou jejich zřizovatelem stát, města, obce nebo organizace jiných resortů, církve, nadace či sdružení podle zákona 83/90 Sb. Vyhodnocování zabezpečuje Informační a poradenské středisko pro místní kulturu (IPOS). Například velkou návštěvnost zaznamenává jediná olomoucká památka zapsaná do Seznamu světového dědictví UNESCO, sloup Nejsvětější Trojice, která činí cca 150 000 turistů ročně.

Počet **galerií, muzeí a památníků** zřizovaných Ministerstvem kultury, orgány státní správy, kraji, městy a obcemi, za něž je návštěvnost sledována, činil v roce 2001 v České republice 342 celkem. Z nich 13, tj. 4 %, je v Olomouckém kraji (8 muzeí, 1 galerie a 4 památníky, přičemž muzea mají ještě dalších 8 poboček). Sledována je návštěvnost expozic a uspořádaných výstav. Jak ukazují tabulky, počet návštěvníků galerií je v porovnání s ostatními kraji relativně vysoký, počet návštěvníků muzeí a památníků naopak nízký (opačně než v sousedním Zlínském kraji). Vzhledem k předchozímu roku je patrný pokles, resp. stagnace návštěvnosti.

Tab. 80: Počet galerií a muzeí v České republice podle krajů za rok 2000 a 2001

Kraj	galerie (počet)		muzea (počet)	
	2001	2000	2001	2000
Hlavní město Praha	3	4	8	8
Středočeský kraj	5	5	34	34
Jihočeský kraj	3	3	17	17
Plzeňský kraj	4	3	20	19
Karlovarský kraj	2	2	7	6
Ústecký kraj	4	4	14	12
Liberecký kraj	3	3	14	14
Královéhradecký kraj	5	5	24	25
Pardubický kraj	6	5	20	20
Kraj Vysočina	3	3	19	18
Jihomoravský kraj	6	6	22	22
Olomoucký kraj	1	1	8	11
Zlínský kraj	1	1	13	13
Moravskoslezský kraj	1	1	14	14
Celkem	47	46	234	233

Pramen: IPOS

Tab. 81: Návštěvnost galerií v krajích (2001)

Kraj	expoze a výstavy		počet návštěvníků	
	2001	2000	2001	2000
Hl. m. Praha	50	73	528 436	614 261
Středočeský	72	96	47 287	64 911
Jihočeský	40	37	137 157	141 300
Plzeňský	76	68	55 858	68 862
Karlovarský	34	33	20 609	28 599
Ústecký	34	33	34 358	36 374
Liberecký	40	27	28 189	30 791
Královéhradecký	44	41	46 887	39 567
Pardubický	47	41	33 720	25 585
Vysočina	43	44	57 831	50 548
Jihomoravský	113	98	166 890	155 916
Olomoucký	25	15	143 339	150 409
Zlínský	15	16	10 325	13 895
Moravskoslezský	26	30	16 875	30 958
Česká republika	659	652	1 327 761	1 451 976

Pramen: IPOS

Tab. 82: Přehled výstav uspořádaných muzei a památníky a jejich návštěvnost (2001)

Kraj	expoze a výstavy		počet návštěvníků	
	2001	2000	2001	2000
Hl. m. Praha	307	329	1 145 161	1 093 313
Středočeský	565	564	505 706	526 050
Jihočeský	233	240	355 385	369 768
Plzeňský	192	202	235 202	225 824
Karlovarský	137	116	213 679	215 246
Ústecký	236	211	423 631	426 626
Liberecký	227	236	199 917	197 230
Královéhradecký	234	234	340 556	357 006
Pardubický	247	251	213 810	203 296
Vysočina	259	257	188 180	196 175
Jihomoravský	371	399	660 379	651 598
Olomoucký	181	232	287 549	341 189
Zlínský	219	203	626 294	567 279
Moravskoslezský	246	236	459 447	497 839
Česká republika	3 654	3 710	5 854 896	5 868 439

Pramen: IPOS

Postavení nejvýznamnějších galerií a muzeí v Olomouckém kraji podle návštěvnosti vyjadřuje jejich umístění v celkovém pořadí za celou Českou republiku, kdy návštěvnost Muzea umění v Olomouci byla v hodnocení na druhém místě s 143 339 návštěvníky, hned za Národní galerií v Praze, kterou navštívilo 405 822 návštěvníků. Jen pro srovnání, na třetím místě se umístila Alšova jihočeská galerie, Hluboká nad Vltavu se 135 180 návštěvníky.

Do přehledu o počtu uspořádaných výstav galeriemi v ČR v roce 2001 se do pořadí započitatelných institucí zařadila na prvním místě Moravská galerie v Brně, která uspořádala celkem 41 výstav. Za Olomoucký kraj se Muzeum umění Olomouc umístilo na 6. – 7. místě z 36 započtených. Toto muzeum uspořádalo 22 výstav, z toho 2 byly putovní. Do celkového počtu se nezapočítávaly galerie, které uspořádaly méně než 6 výstav.

Podle počtu uspořádaných výstav v muzeích České republiky za rok 2001 se na prvním místě umístilo Národní muzeum Praha, které uspořádalo 93 výstav. Za Olomoucký kraj se nejlépe umístilo Okresní vlastivědné muzeum Šumperk (3. – 4. místo) s 41 uspořádanými výstavami, dále Muzeum

Prostějovska (36. – 38. místo) s 20 uspořádanými výstavami. Počet hodnocených muzeí činil 38. Do tohoto počtu nespádají muzea, která uspořádala méně než 20 výstav.

Počet statisticky sledovaných zpřístupněných **památkových objektů** (hrady, zámky apod.) činil v ČR v roce 2001 celkem 222, z toho z Olomouckého kraje 8, tj. 4 %. Jejich celková návštěvnost byla relativně nízká. Postavení kraje v rámci republiky je patrné z další tabulky.

Tab. 83: Návštěvnost památkových objektů v krajích a vybrané vstupné (2001)

Kraj	Počet památk. objektů	Návštěvnost	Vybrané vstupné
Hl. m. Praha	14	2 964 533	33 621 000
Středočeský	40	1 600 587	66 909 000
Jihočeský	23	1 071 013	62 102 000
Plzeňský	16	453 856	10 829 000
Karlovarský	7	104 405	4 441 000
Ústecký	22	200 374	4 834 000
Liberecký	16	584 076	15 984 000
Královéhradecký	18	623 215	1 479 000
Pardubický	13	252 016	18 044 000
Vysočina	11	290 675	8 860 000
Jihomoravský	21	530 154	16 092 000
Olomoucký	8	222 435	8 949 000
Zlínský	7	388 013	9 473 000
Moravskoslezský	6	131 544	1 699 000
Česká republika	222	9 416 896	263 316 000

Pramen: IPOS

Z hradů, zámků a památkových objektů Olomouckého kraje měl, podle základních statistických údajů o kultuře v České republice zpracovaných firmou IPOS návštěvnost nad 50 000 pouze hrad Bouzov, okr. Olomouc (19. místo z 52) s počtem 117 287 návštěvníků. Pro srovnání: Karlštejn měl návštěvnost 267 tis., Lednice 199 tis., ale Opočno jen 50,5 tis. návštěvníků.

Sledována je rovněž návštěvnost kulturních akcí, které se uskutečňují v památkových objektech. Tabulka ukazuje pozici Olomouckého kraje z hlediska počtu významných akcí v těchto památkových objektech a jejich návštěvnosti v absolutních údajích (musí se zohlednit velikost kraje).

Tab. 84: Přehled o kulturních akcích v památkových objektech dle krajů (2001)

Kraj	Kulturní akce	Návštěvnost	Průměrná návštěvnost na jednu kulturní akci
Hlavní město Praha	14	2 964 533	211 752
Středočeský kraj	40	1 600 587	40 015
Jihočeský kraj	23	1 071 013	46 566
Plzeňský kraj	16	453 856	28 366
Karlovarský kraj	7	104 405	14 915
Ústecký kraj	22	200 374	9 108
Liberecký kraj	16	584 076	36 505
Královéhradecký kraj	18	623 215	34 623
Pardubický kraj	13	252 016	19 386
Kraj Vysočina	11	290 675	26 425
Jihomoravský kraj	21	530 154	25 245
Olomoucký kraj	8	222 435	27 804
Zlínský kraj	7	388 013	55 430
Moravskoslezský kraj	6	131 544	21 924
Celkem	222	9 416 896	598 064

Pramen: IPOS

Dále byla vlastním šetřením zjišťována návštěvnost ve vybraných turisticky přitažlivých místech, lázních a jeskyních Olomouckého kraje, kterou přibližují následující tabulky.

Výsledky zmapování návštěvnosti na základě vlastních zjištění v místě vycházejí buď z počtu prodaných vstupenek nebo jinak měřitelného počtu návštěvníků, případně podle odhadu provozovatelů na základě několikaletých zkušeností. Celkově lze označit uvedené údaje o návštěvnosti za spíše podhodnocené oproti reálné skutečnosti. Protože množství návštěvníků se pohybuje v oblastech, kde je volný přístup, nebo se nesleduje počet prodaných vstupenek (zříceniny, poutní místa apod.), může se součet návštěvnosti zjištěné firmou IPOS a naším vlastním šetřením i více lišit.

Tab. 85: Návštěvnost hradů a zámků – vlastní šetření

Okres	Místo	Název objektu	Počet návštěvníků (2001)
Olomouc	Bouzov	hrad Bouzov	150 000-200 000
	Náměšť na Hané	Horní zámek	17 000 – 18 000
Přerov	Týn nad Bečvou	zřícenina Helfštýn	100 000
	Tovačov	Tovačovský zámek	18 000-23 000
Šumperk	Velké Losiny	zámek Velké Losiny	40 000-43 000
	Úsov	hrad Úsov	17 000-18 000
Jeseník	Jeseník	Vodní tvrz	10 400

Pramen: vlastní šetření

Tab. 86: Návštěvnost muzeí – vlastní šetření

Okres	Místo	Název objektu	Počet návštěvníků (2001)
Olomouc	Olomouc	Vlastivědné muzeum	50 000
	Olomouc	Muzeum umění	150 000
	Příkazy	Hanácký skanzen	cca 2 000
	Uničov	Městské muzeum	cca 2 000
	Cholina	Muzeum v Cholině	cca 2 000
Přerov	Přerov	Muzeum Komenského	13 000
	Hranice	Městské muzeum	5 000
Prostějov	Prostějov	Prostějovské muzeum	22 000
Jeseník	Jeseník	Muzeum V. Priessnitze	3 500

Pramen: vlastní šetření

Tab. 87: Návštěvnost jeskyní v Olomouckém kraji

Okres	Místo	Název objektu	Počet návštěvníků	
			2001	do 09/2002
Olomouc	Javoříčko	Javoříčské jeskyně	57 924	51 141
	Mladeč	Mladečské jeskyně	22 407	18 803
Jeseník	Lipová – lázně	Na Pomezí	70 911	64 563
	Písečná	Na Špičáku	16 485	14 891
Přerov	Teplice nad Bečvou	Zbrašovské aragonitové jeskyně	46 730	52 195

Pramen: vlastní šetření

Tab. 88: Návštěvnost ostatních atraktivit

Okres	Místo	Název objektu	Počet návštěvníků
Olomouc	Samotíšky	Zoologická zahrada	360 000 - 400 000
	Bílá Lhota	Arboretum	8 000 - 9 000
Přerov	Brodek	Zvonařská dílna pí Dytrychové	2 700 - 3 000
Šumperk	Loštice	Muzeum tvarůžek	cca 2 000

Pramen: vlastní šetření

Za vysokou lze považovat návštěvnost nad 50 000, takže z přehledu je patrné, že Olomoucký kraj má celkem vysoký počet atraktivním míst. K plnému využití turistického potenciálu kraje však chybí cílejší propagace, zlepšení informačních systémů, lepší doprovodné služby (sociální zařízení, občerstvení, popř. ubytování) a koordinovaněji prováděný marketing, který by sjednotil množství roztržitých aktivit v jednotlivých lokalitách, vč. spolupráce regionů a mikroregionů.

5.2 Marketingový průzkum návštěvníků

Součástí analýzy poptávky byl primární průzkum trhu cestovního ruchu v Olomouckém kraji provedený výběrovým šetřením návštěvníků regionu. Jeho cílem bylo poskytnout informační podklady pro návrhovou část Programu rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje. Umožnil stanovit profil návštěvníků kraje a zjistit jejich postoje ke kvalitě nabídky v oblasti cestovního ruchu.

5.2.1 Metodika průzkumu

Průzkum byl proveden metodou osobního dotazování se standardizovaným dotazníkem na území celého kraje ve třech etapách. Dotazník byl zpracován ve čtyřech jazykových mutacích, a to v češtině, angličtině, němčině a polštině. Použita byla tazatelská síť z řad proškolených studentů středních škol zaměřených na cestovní ruch. Zpracování bylo provedeno s využitím statistického software SPSS for Windows v. 10.1 (licence č. 3122455).

Obsahová struktura průzkumu respektuje stanovené cíle a metodiku doporučenou Českou centrálou cestovního ruchu. V dotazníku zformulované otázky (viz příloha č. 4) postihují tyto oblasti:

1. Identifikace respondenta (včetně místa bydliště a doprovodu)
2. Identifikace místa a délky pobytu, ubytování a stravování
3. Způsob dopravy do regionu
4. Způsob zajištění pobytu (organizovaný, neorganizovaný)
5. Zdroje informací o regionu
6. Specifikace motivů k pobytu, zaměření realizovaných aktivit a jejich očekávání
7. Hodnocení atraktivnosti regionu z pohledu cestovního ruchu
8. Hodnocení služeb cestovního ruchu a infrastruktury
9. Hodnocení cenové image regionu
10. Zájem o opakování návštěvy (míra věrnosti regionu)

Metodika umožňuje porovnání s obdobnými průzkumy v jiných turistických regionech (viz příloha č. 3). Za základní třídící kritéria byly zvoleny identifikační znaky sezónnost, subregion, příjezdová vzdálenost, věk a doprovod (viz kontingenční tabulky v příloze č. 1).

Časové etapy průzkumu respektovaly předpokládané rozdíly profilu návštěvníků v sezónním a mimo sezónním období. Průzkum návštěvníků Olomouckého kraje byl realizován ve třech etapách:

1. léto – červenec / srpen 2002
2. podzim – říjen / listopad 2002
3. zima – únor / březen 2003

Výsledky byly vyhodnocovány (a zadavateli prezentovány) postupně za každou etapu.

Místa sběru dat výběrově reprezentují turisticky atraktivní oblasti Olomouckého kraje. Pro účely zpracování respektují členění kraje na subregiony podle marketingové strategie:

1. Jeseníky
2. Střední Morava - Haná

Tyto subregiony představovaly zároveň třídící kritérium pro srovnávací analýzu. Lokalitami sběru dat v subregionech byly:

Tab. 89: Lokality sběru dat průzkumu návštěvníků

Jeseníky	Bludov, Branná, Hrabešice, Javorník, Jeseník, Jeskyně na Pomezí, Kunčice, lázně Jeseník, Lipová – lázně, Loučná nad Desnou, Ostrožná, Petříkov, Praděd, Ramzová, Rejvíz, Stříbrnice, Šléglov, Šumperk, Velké Losiny
Střední Morava – Haná	Helfštýn, hrad Bouzov, Hranice, Jezernice, Lipník nad Bečvou, Loučka, Olomouc, Plumlov, Prostějov, Přerov, Svatý Kopeček, Teplice nad Bečvou, Tovačov, zámek Úsov

Velikost výběrového souboru byla stanovena na 1 200 – 1 400 respondentů, skutečnost činila **1 395** oslovených respondentů, resp. platných a do vyhodnocení zařazených dotazníků. Střední kvadratická chyba tohoto souboru $M = 0,013$ (interval spolehlivosti činí 0,026 na hladině významnosti 0,05 u normálního rozdělení). Znamená to, že relativní četnosti za celý soubor jsou zatíženy chybou menší než $\pm 3 \%$ (např. naměřená hodnota 33,3 % leží v intervalu 30,7 až 35,9 %), u podsouborů nad 380 re-

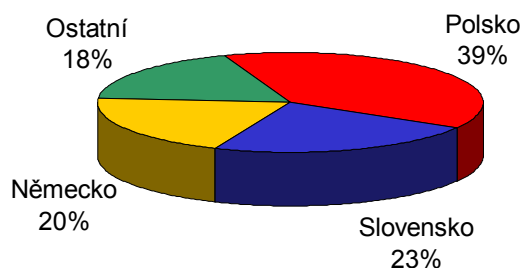
spondentů pak chyba nepřesahuje ± 5 %. Výběr respondentů byl prováděn formou náhodného oslovení při dodržení předem stanovených instrukcí.

Tab. 90: Počty zpracovaných dotazníků podle subregionů a etap průzkumu

Subregion/etapa	léto	podzim	zima	celkem
Jeseníky	201	210	229	640
Střední Morava – Haná	396	196	163	755
Celkem	597	406	392	1 395

Struktura výběrového souboru podle pohlaví byla rovnoměrná, jen se zanedbatelnou převahou mužů (51,6 %). Ve věkové kategorii „mladších“ do 30 let bylo 34 % respondentů, věkovou kategorii seniorů nad 60 let zastupovalo jen 95 (6,8 %) respondentů, skoro 60 % tedy tvořili respondenti střední věkové kategorie od 30 do 60 let. Každý pátý návštěvník byl sám, bez dalšího doprovodu. S větší skupinou (zájezd, soustředění apod.) navštívilo region jen 5 % respondentů. Více než polovina z tuzemských návštěvníků přijela z větší vzdálenosti než 50 km. Blíže viz kontingenční tabulky v příloze č. 1. Kvótní výběr nebyl předepsán.

Počet **cizinců** ve výběrovém souboru činil 142, tedy 10,2 %. Zahraniční návštěvníci byli jedinou skupinou, která byla při oslovování preferována (tazatelé měli instrukci získat co nejvíce dotazníků od cizinců). Nejvíce bylo mezi zahraničními návštěvníky Poláků.

V kategorii ostatních byli návštěvníci z Velké Británie (5), USA (4), Francie, Rakouska, Japonska, Tunisu a Mexika (po dvou), Belgie, Itálie, Nizozemí, Maďarska, Slovinska a Srí Lanky (po jednom). Struktura zahraničních návštěvníků neodráží statisticky vykazované počty ubytovaných, neboť průzkum na ně nebyl cíleně zaměřen a nesledoval návštěvnost ve smyslu zjištění počtu návštěvníků.

Vyhodnocení průzkumu sleduje jeho obsahovou strukturu danou dotazníkem. Zpracování vypovídá o sledovaných charakteristikách návštěvníků a o hodnocení regionu návštěvníky. Celkový profil charakterizující návštěvníka Olomouckého kraje je součástí strategické části Programu (viz jeho část Charakteristika současných cílových skupin návštěvníků kraje). Za návštěvníka je považován každý respondent, tedy i „turista“ pobývajícím v kraji alespoň přes jednu noc (identifikováno délkou pobytu).

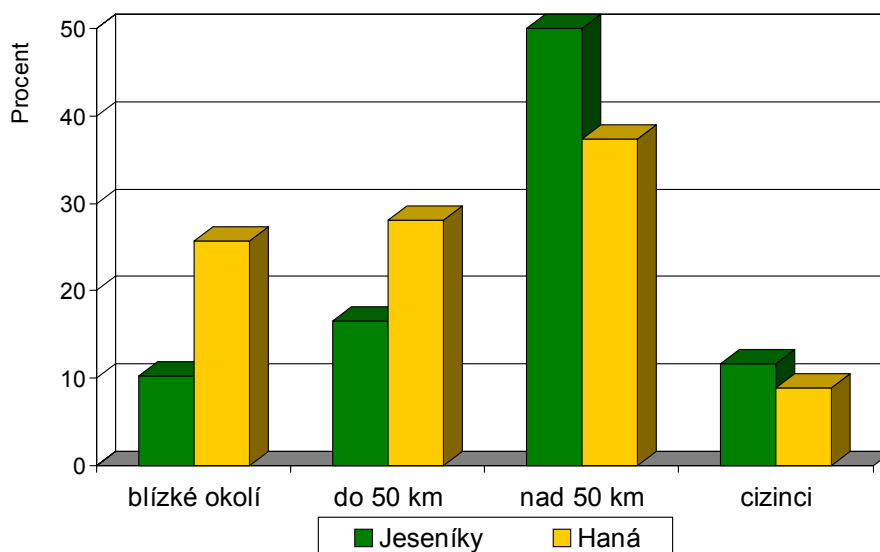
5.2.2 Profil návštěvníka regionu

V Olomouckém kraji mírně převažují návštěvníci s **příjezdovou vzdáleností nad 50 km**. Delší je u návštěvníků Jeseníků, kde bylo podchyceno i více cizinců, kratší v zimní sezóně.

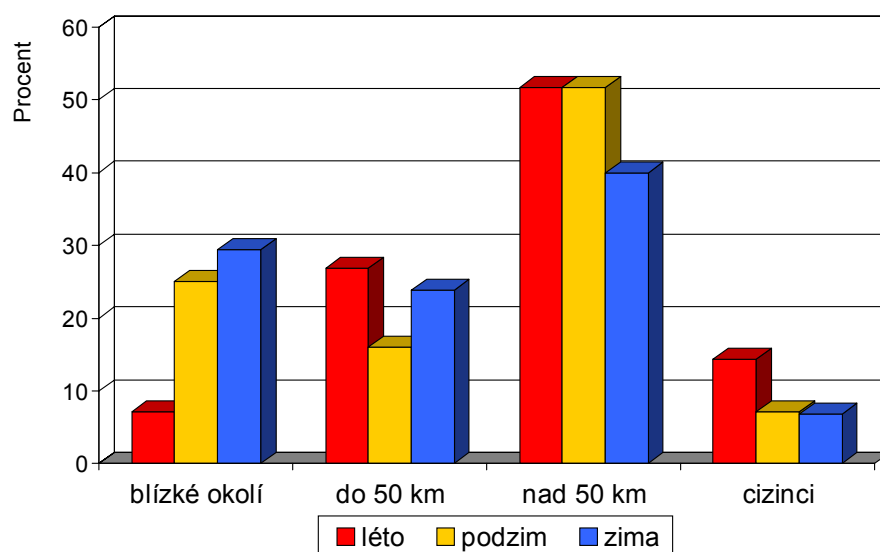
Necelá polovina tuzemských návštěvníků má bydliště v NUTS 2 Střední Morava, dalších 20 % přijíždí z Moravskoslezského kraje. Okolo 10 % návštěvníků přijíždí z jižní Moravy a jen o něco méně ze Středních Čech a Prahy. Nízká návštěvnost je ze severozápadu a jihozápadu republiky (pod 5 % do obou subregionů kraje).

Nejčastější je příjezd do regionu s rodinou (28 %) nebo s partnerem či partnerkou (27 %). **Rodiny s dětmi** tvoří velmi významnou skupinu návštěvníků zejména v létě (plná třetina) a zaslouží si proto speciální pozornost. Každý pátý návštěvník (u seniorů až 40 %) přijel sám. Rovněž individuálně cestující turisté jsou tedy silnou skupinou, hlavně v mimosezónním období a o něco více v oblasti Hané.

Příjezdová vzdálenost

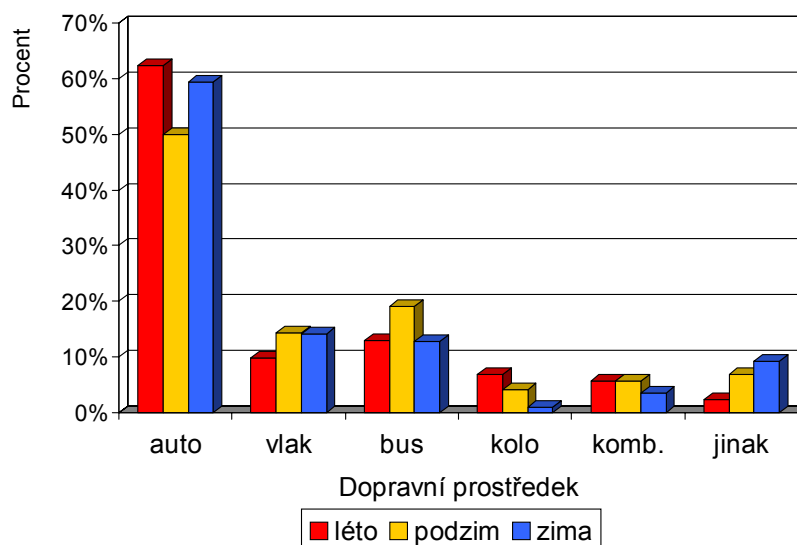

Příjezdová vzdálenost

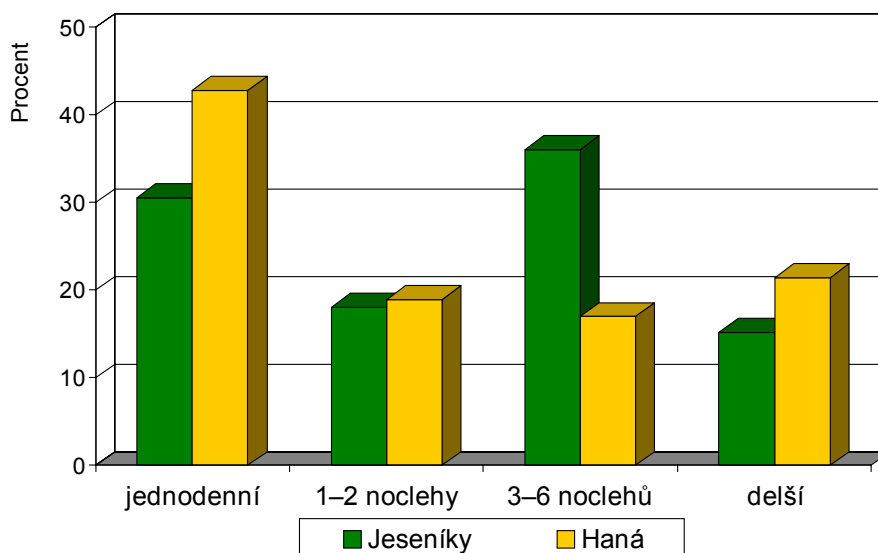
Rozhodujícím **dopravním prostředkem** pro cestu do regionu je pro návštěvníky **automobil** (za celý soubor 58 %). V létě a do Jeseníků je o něco častějším (přes 60 %), rodiny s dětmi přijíždějí autem až z 80 %. V mimosezónním období automobil využívá jen polovina návštěvníků, každý pátý přijíždí autobusem (celkově ve všech obdobích 15 %). Po autobusu je na třetím místě doprava vlakem, kterým přijíždí celkově 12 % návštěvníků. Kolo jako dopravní prostředek se vyskytlo u méně než 5 % respondentů, v létě pak u 7 % a ve věkové kategorii do 29 let rovněž u 7 %, přičemž o něco více je využíváno v subregionu Haná.

Způsob dopravy

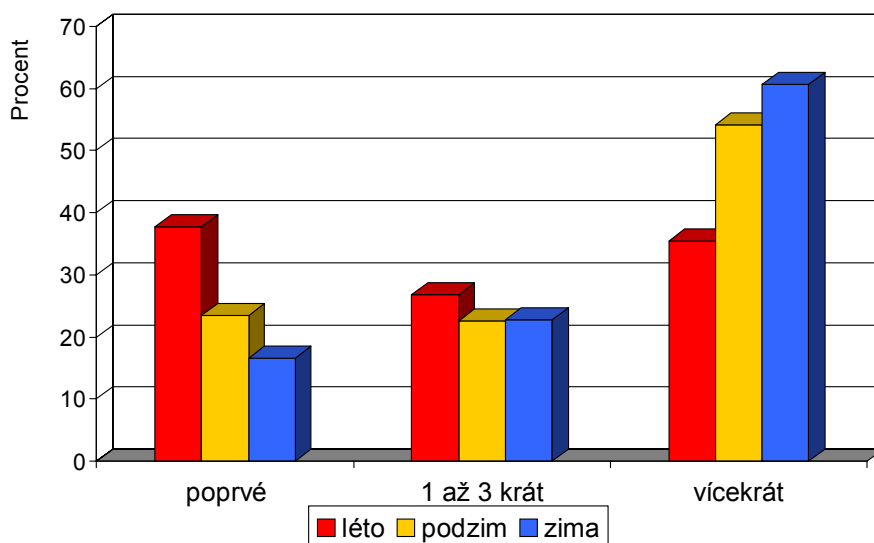
Pokud se jedná o **délku pobytu**, celkově jde u návštěvníků z jedné třetiny o jednodenní pobyt v regionu (bez noclehu). I mezi návštěvníky ze vzdálenosti nad 50 km je pětina těch, kteří v regionu pobývají jen jeden den. U necelé pětiny návštěvníků jde o víkendové pobyty, u ostatních o pobyty delší. Pobyty přesahující týden se týkají necelé pětiny návštěvníků (nejvíce u individuálních návštěvníků díky lázeňským pobytům). V Jeseníkách je pobyt návštěvníků delší než na Hané, s výjimkou dlouhodobých pobytů přesahujících týden (Jeseníky 15 %, Haná 21 %).

Délka pobytu v regionu

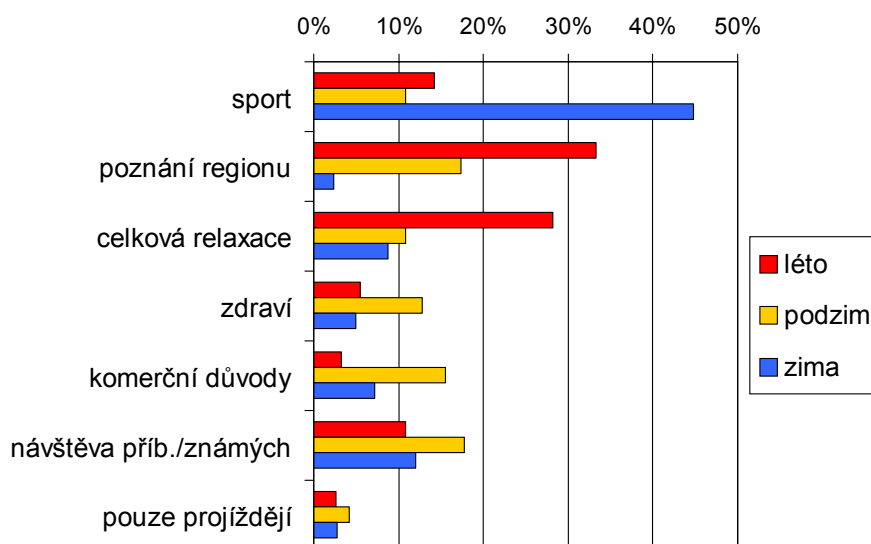
Pro návštěvníky Olomouckého kraje není navštívený region zpravidla neznámý, téměř ze tří čtvrtin totiž přijeli již poněkoliakrát. **Frekvence návštěv** je nejvyšší v zimní sezóně, kdy do regionu přijíždí 60 % návštěvníků nejméně po čtvrté (v létě je jich jen 35 %). Ti, kteří jsou v regionu poprvé, tvoří stejně velkou skupinu okolo 28 % jak v Jeseníkách, tak na Hané. U zahraničních návštěvníků jejich podíl přesahuje polovinu (57 %). Nejčastější jsou pobyty v regionu u návštěvníků, kteří přijeli sami (60 % jich bylo v regionu čtyři a vícekrát).

Po kolikáté navštívili respondenti region

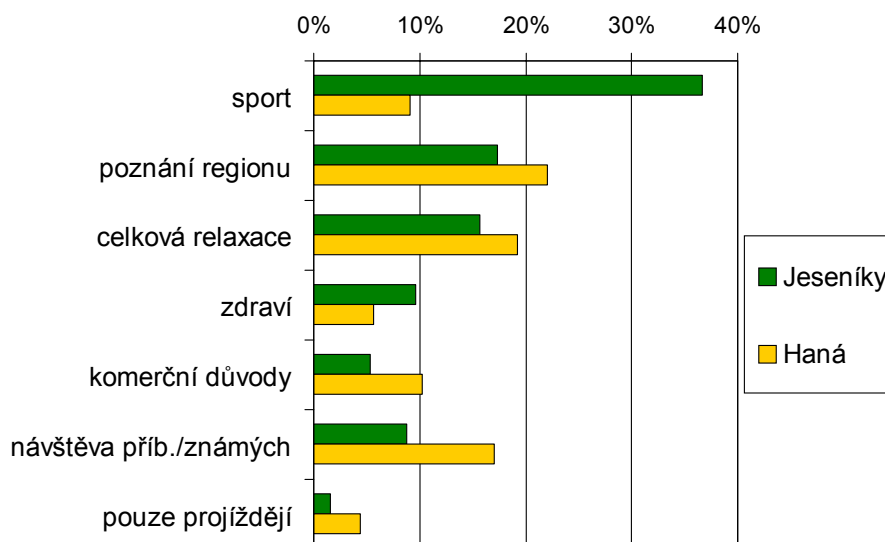

Jako hlavní **důvod návštěvy v regionu** je nejčastěji uváděn sport (22 % respondentů) a poznání regionu (20 % respondentů). Jak ukazují grafy, tyto důvody jsou značně odlišné v závislosti na sezóně i na navštíveném subregionu. V létě k těmto důvodům přistupuje ještě odpočinek a celková relaxace, na podzim a na Hané ještě návštěvy příbuzných a známých. Z ostatních důvodů je ještě významná péče o zdraví u seniorů (téměř 40 %). Zahraniční návštěvníci kladou větší důraz než tuzemští na poznávací turistiku.

Důvod návštěvy regionu

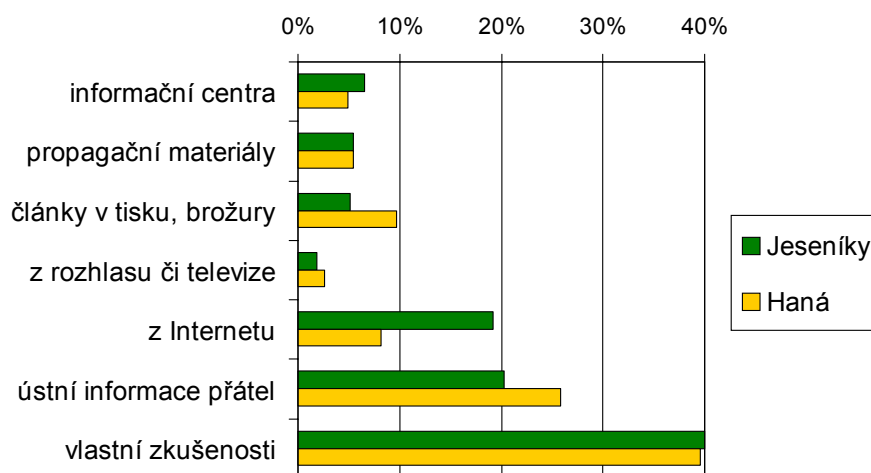

Důvod návštěvy regionu

Návštěvníci Olomouckého kraje, tak jak je tomu ostatně i jinde, **silně preferují personální zdroje informací před nepersonálními**. Celkově se ze 40 % spoléhají na vlastní poznání a zkušenosti, v dalších 23 % pak čerpají z ústních informací od známých. Více než v jiných krajích je pro ně významným informačním zdrojem internet, který uvedlo 13 % respondentů, zejména ze subregionu Jeseníky (každý pátý) a ve skupině cizinců (téměř čtvrtina). Naopak málo jsou jako zdroj informací uváděna informační centra (6 %).

Zdroje informací o regionu

Z celkového souboru respondentů bylo v regionu ubytovaných okolo 60 %. Nejčastější formou je **ubytování** v soukromí u příbuzných či známých a v penzionech, v obou případech po 30 % z ubytovaných (ubytování v penzionu je přitom v Olomouckém kraji výjimečně vysoké oproti sousedním krajům). Ubytování v penzionech je třikrát častější v Jeseníkách než v oblasti Haná a je využíváno dvakrát častěji návštěvníky staršími než 30 let oproti mladším. Ubytování v hotelech je častější pouze u účastníků zájezdů a u cizinců (v obou případech spíše v hotelech kvalitnějších).

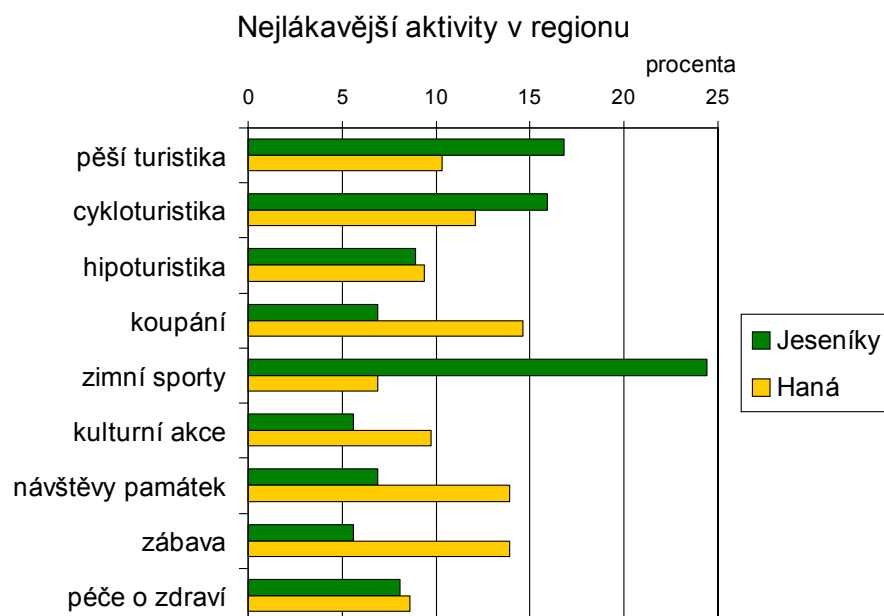
Využívání **stravovacích služeb** je výrazně funkcí příjezdové vzdálenosti a délky pobytu v regionu. Čím kratší je příjezdová vzdálenost a délka pobytu, tím více je zabezpečováno stravování z vlastních zdrojů. Využívání restauračních služeb je častější v létě a zejména u cizinců, účastníků zájezdů a starších návštěvníků.

Pokud jde o využívání placených **služeb cestovních kancelářů** a agentur k zabezpečení pobytu, je u tuzemských návštěvníků jen velmi sporadické. Bez těchto služeb se z celého souboru obejde 85 % návštěvníků, celý pobyt nebo zájezd si koupilo jen okolo 5 % návštěvníků. Ze zahraničních návštěvníků nevyužilo žádných služeb cestovních kancelářů nebo agentur 70 %, jen každý desátý si koupil celý pobyt nebo zájezd (18 % pouze doplňkové služby). Zájem o služby cestovních kancelářů roste s věkem, příjezdovou vzdáleností a s délkou pobytu.

5.2.3 Hodnocení regionu návštěvníky

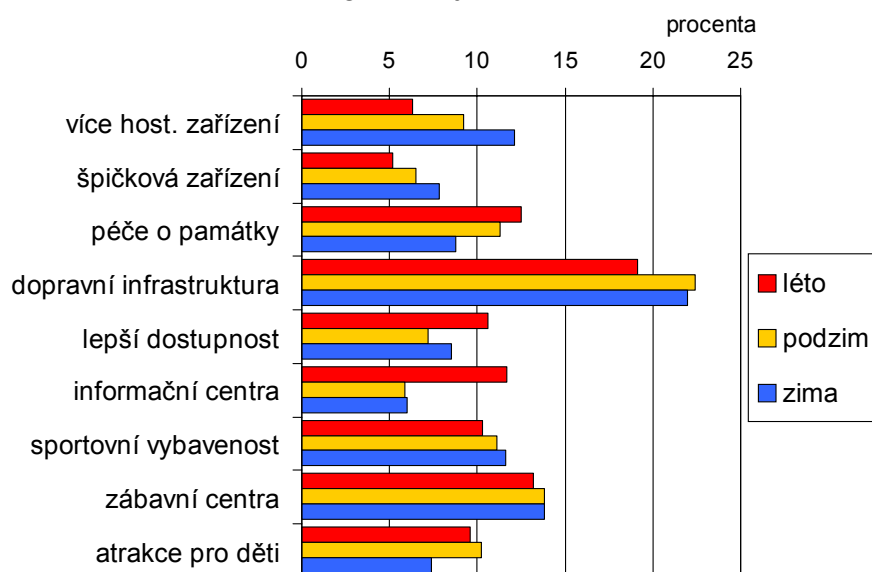
Celkovou **atraktivnost** navštíveného regionu z pohledu cestovního ruchu posuzují návštěvníci převážně příznivě. Více než u poloviny splňuje jejich očekávání, téměř u každého pátého dokonce region očekávání předčil. Podíl těch, pro které region nesplnil jejich očekávání činí 9 % (zhruba 20 % se nevyjádřilo), přičemž více se jednalo o návštěvníky Hané (plných 13 %).

Nejlákavějšími aktivitami pro návštěvníky Olomouckého kraje (kdyby měli čas a prostředky) jsou zimní sporty, v zimě a v Jeseníkách je uvádí až čtvrtina respondentů. Na dalších místech jsou cykloturistika a pěší turistika, opět více v Jeseníkách. Na Hané převažují vodní sporty a koupání následované poznávací turistikou a zábavou. Další aktivity preferovalo méně než 10 % respondentů. Za zmínku stojí ještě to, že mladší návštěvníci do 29 let kladou na první místo společenský život a zábavu jako to, co by je nejvíce lákalo (18 %).

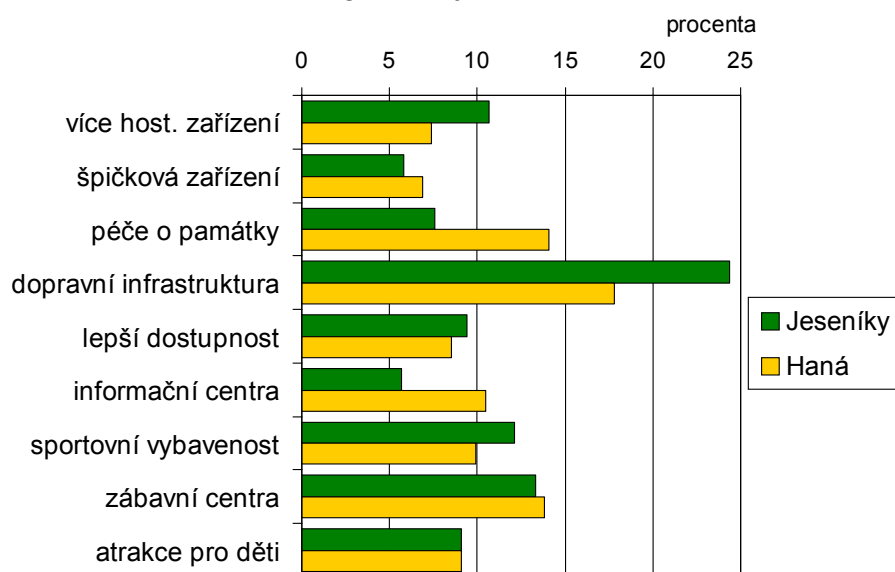

Využití turistického potenciálu kraje však brání různé nedostatky, které sami návštěvníci pociťují následovně. Podle vyjádření respondentů **regionu nejvíce schází** kvalitnější dopravní infrastruktura, což uvedl každý pátý. Na druhém místě je nedostatek společenských a zábavních center (13 %), což se projevilo výrazně ve všech sledovaných podskupinách respondentů, u mladých zvláště výrazně (postrádají je více než lepší dopravní infrastrukturu). K ostatním nedostatkům se vyjadřovalo jen okolo deseti procent a méně oslovených návštěvníků. Nedostatek spocívající v malém počtu míst poskytujících informace uvedlo jen 8 % respondentů, tedy méně než v sousedních krajích (nejvíce ve skupině účastníků zájezdů a zahraničních hostů). U některých sledovaných faktorů se projevují sezónní výkyvy a vzájemně se liší také oba turistické subregiony, jak je patrné z grafů.

Co regionu nejvíce schází

Co regionu nejvíce schází

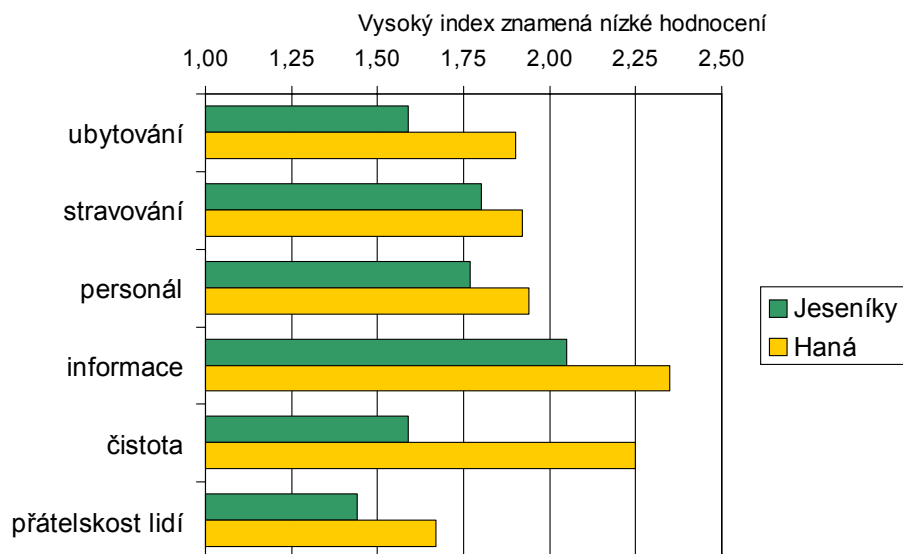
Přes pocíťované nedostatky, v souladu s celkově ladným hodnocením atraktivnosti navštívených míst, deklaruje většina respondentů **věrnost regionu**. Zájem o opakování návštěvy projevilo 82 % respondentů (jinde bývá toto procento ještě vyšší; 13 %, tedy hodně, jich neodpovědělo), přitom 55 % určitě a 28 % spíše ano.

Služby poskytované návštěvníkům a turistická infrastruktura byly respondenty hodnoceny v několika předem daných oblastech, kde měli možnost vyjádření na čtyřstupňové škále. U žádného faktoru nedošlo při celkovém vyhodnocení k převaze negativního hodnocení stupni spíše špatně nebo velmi špatně. Hodnocení je vyjádřeno indexem, jehož hodnota je dána váženým průměrem z platných odpovědí (bez respondentů, kteří se nedokázali vyjádřit, resp. nemohli se vyjádřit, např. ke kvalitě ubytovacích služeb, pokud ubytovaní nebyli) a je tím vyšší, čím je hodnocení horší. Hodnota indexu nad 2,5 tedy již znamená převahu záporného hodnocení a naopak (čím nižší hodnota, tím lepší hodnocení). Ke kritické hodnotě 2,5 se nejvíce blíží index hodnocení příležitostí pro zábavu (s hodnotou 2,40).

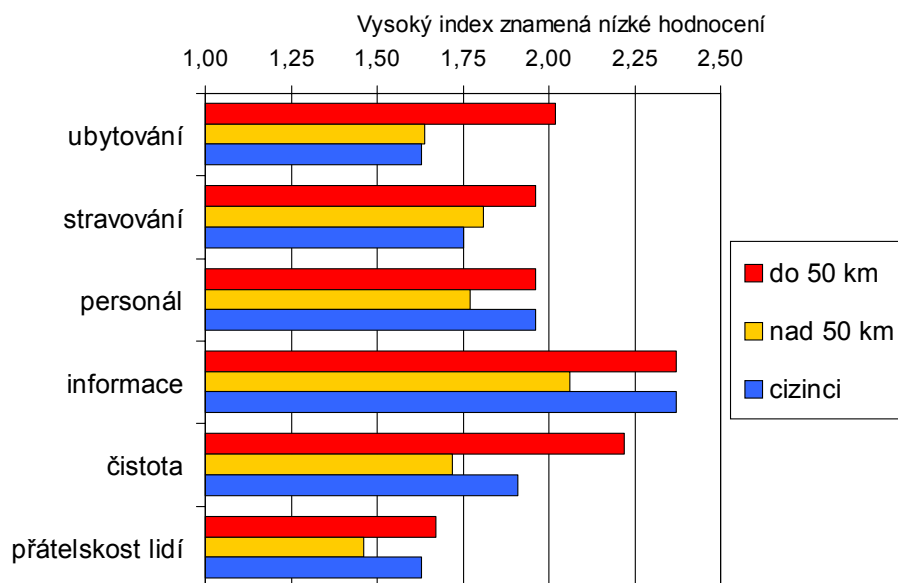

Celkové **hodnocení kvality služeb** poskytovaných návštěvníkům regionu ukazují následující grafy s vnitroregionálním porovnáním a podle příjezdové vzdálenosti (kde je podchycena i skupina zahraničních návštěvníků).

Hodnocené faktory kvality služeb

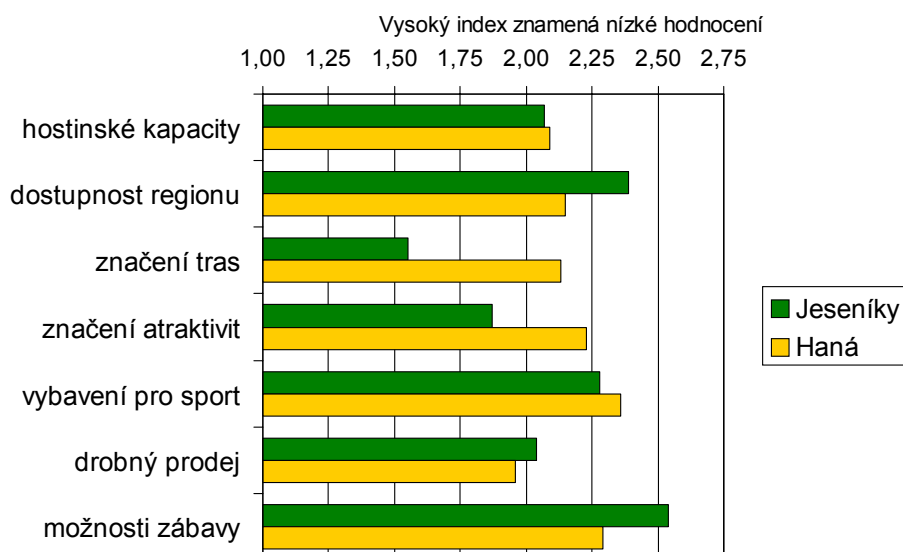
Hodnocené faktory kvality služeb

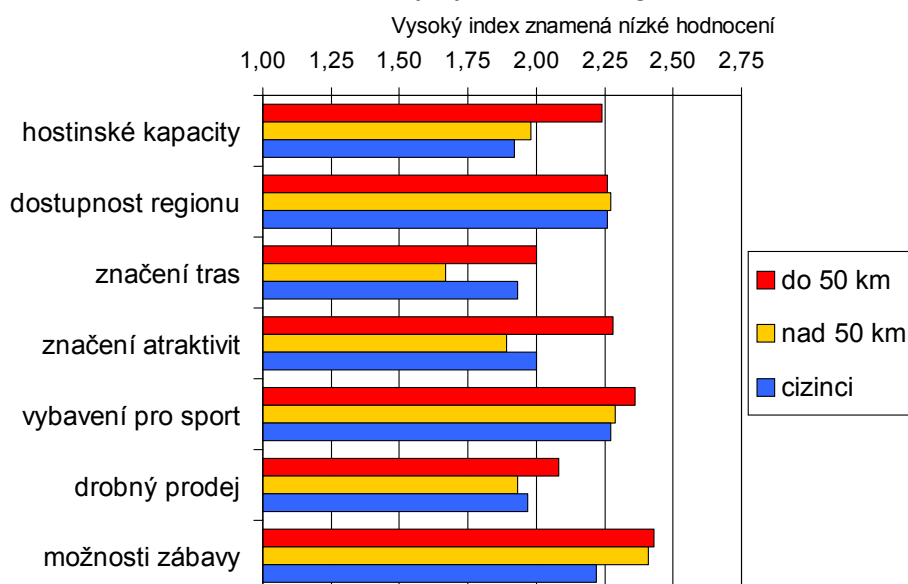
Nejhůře je hodnoceno poskytování informací o regionu, zejména cizinci a na Hané, hůře také v letní a zimní sezóně. Velký rozdíl mezi oběma turistickými subregiony je také v hodnocení čistoty a pořádku a přátelskosti místních lidí k návštěvníkům (Haná je vždy hodnocena hůře než Jeseníky). Věkově mladší návštěvníci jsou vždy kritičtější, senioři se naopak projevují jako méně náročná klientela.

Horší než u poskytovaných služeb bylo **hodnocení infrastruktury a vybavenosti regionu**, opět podle předem daných faktorů. Z jiného pohledu se potvrdily nedostatky pociťované návštěvníky regionu ohledně příležitostí pro zábavu, vybavení pro sport a dopravní dostupnosti (tři nejhůře hodnocené faktory). Situaci ilustrují stejně zpracované grafy jako u hodnocení služeb.

Hodnocené faktory vybavenosti regionu

Hodnocené faktory vybavenosti regionu

Ukazuje se, že Jeseníky jsou v některých faktorech vybavenosti hodnoceny hůře než oblast Hané. Týká se to především možností pro zábavu, kde byla překročena hranice indexu 2,5 znamenající převahu negativního hodnocení. Nejkritičtější skupinou jsou opět mladší návštěvníci do 29 let. Sezónní rozdíly se projevily u hodnocení vybavenosti pro sport, kdy v létě je hodnocení lepší, drobný prodej (občerstvení, suvenýry) je naopak v létě hodnocen hůře, stejně jako rozsah stravovacích a ubytovacích kapacit. V zimní sezóně jsou nejhůře hodnoceny příležitosti pro zábavu, v letní sezóně je nejhůře hodnoceno orientační značení turistických atraktivit.

Pro úplnost byla sledována také **cenová image** regionu. Je vcelku příznivá, protože 20 % návštěvníků pokládá region za levnější než jinde v republice. Léto je pokládáno za levnější než zima, Haná za dražší než Jeseníky.

Pozici Olomouckého kraje vůči Moravskoslezskému a Zlínskému lze vyčíst z grafů v příloze č. 3.

6 Organizace a marketing

6.1 Subjekty v cestovním ruchu

V Olomouckém kraji dosud není vytvořen destinační management cíleně zaměřený přímo na rozvoj cestovního ruchu. Centrální podpory by se mělo turismu dostávat z Krajského úřadu, kde je zřízeno oddělení cestovního ruchu, jehož činnost v této oblasti se rozbíhá obdobně jako v jiných krajích. Zastřešující je Olomoucký kraj, do roku 2002 v této oblasti spolupůsobily okresní úřady se svými referáty regionálního rozvoje.

Na **organizaci** cestovního ruchu se podílejí v zásadě: regiony a mikroregiony, města a obce (jen některá větší města mají pro tuto oblast vyčleněny samostatné referenty), jejichž nástrojem jsou zřizovaná informační centra (některá infocentra jsou provozována jako soukromě subjekty), v menší míře pak podnikatelské subjekty jako cestovní kanceláře a agentury, provozovatelé turistických zařízení a atrakcí. Působení podnikatelských subjektů v oblasti cestovního ruchu je doposud málo koordinované, vesměs založené na účelové spolupráci a individuální iniciativě. V sektoru lázeňství jsou to lázeňské organizace.

Agenturou profesně orientovanou na sektor cestovního ruchu je Sdružení cestovního ruchu Šumperko – Jeseníky. Její aktivity jsou však limitovány dostupnými finančními prostředky. Rozvoj cestovního ruchu je dále součástí činnosti rozvojových agentur (např. Regionální agentura pro rozvoj Střední Moravy, Evropské poradenské a informační centrum Olomouc, Společnost pro regionální rozvoj Šumperk, Regionální centrum ICN Olomouc, Centrum pro komunitní práci Střední Morava) a různých sdružení (např. Sdružení obcí Střední Moravy, Sdružení měst a obcí Jesenícka). Podpora podnikatelských aktivit, tedy i aktivit v oblasti cestovního ruchu, je v působnosti Hospodářských komor.

Subjekty vstupujícími do procesu organizace a řízení cestovního ruchu jsou také kulturní a vzdělávací instituce, orgány a instituce ochrany přírody, památkové péče, příp. horská služba, Povodí Moravy a orgány vstupující do procesu realizace projektů v cestovním ruchu. Kromě toho působí na území kraje různé další neziskové a dobrovolné organizace, jako např. Klub českých turistů, Země děda Praděda, zájmová vodní turistika, organizace důchodců, nadace, profesní svazy apod., jejichž role při realizaci rozvojových záměrů v cestovním ruchu je často nezastupitelná.

Účinnost aktivit těchto subjektů je zatím nízká, resp. obtížně vyhodnotitelná vzhledem k absenci primárních dat sledovaných speciálně v zájmu zjištění zpětné vazby dopadu na cestovní ruch (doposud je nutno opírat se pouze o globální statistické údaje uvedené v části 4.1). K tomu lze dále konstatovat, že ucelené produkty cestovního ruchu nejsou v širší míře nabízeny, cestovní ruch se vyvíjí víceméně spontánně, standardní úroveň služeb a produktů cestovního ruchu není všeobecně zajišťována, marketing zaměřený na prosazování regionu jako turistické destinace má rovněž velké rezervy. Homogenní není ani síť informačních center – jedná se o různorodý konglomerát subjektů bez vzájemné propojenosti při celoplošné nabídce produktů cestovního ruchu (pokud je co nabízet). Značnou brzdou rozvoje cestovního ruchu v kraji je také nedostatečná kooperace mezi hlavními turistickými cíli a jejich zájemem při vytváření turistických produktů. Role veřejného sektoru je z tohoto pohledu málo viditelná. Koordinaci subjektů v cestovním ruchu a prosazování společných zájmů by měl zabezpečovat právě dosud chybějící destinační management.

6.1.1 Regiony a mikroregiony

Rozvoj cestovního ruchu je vázán na přírodní, historické, sociální, geografické a jiné aspekty konkrétních území, kde je žádoucí co nejvyšší míra spolupráce všech zainteresovaných subjektů. Jádrem regionální organizace jsou sdružení obcí vytvářející síť mikroregionů pokrývajících prakticky celé území kraje. Samostatně lze jako region označit Hanou, do území kraje také zasahují dva Euroregiony Praděd a Glacensis.

Region **Haná** je relativně samostatnou oblastí na území kraje, která vytváří vlastní produkty v nabídce cestovního ruchu. Vychází z památek na území regionu a tradic, které má jako cílová oblast turistů. Územně byla tato oblast zahrnuta do nabídkového produktu „Střední Morava“, který je z větší části v Olomouckém kraji, další částí pak ve Zlínském kraji (Kroměřížsko). Hlavním cílem pro Region Haná

je rozvinout soutěživost s maximálním využitím lidských zdrojů, zavedením nových technologií a inovací s následnou politikou stálého rozvoje. Pro rozvoj regionu Haná je určen pilotní projekt dotovaný PHARE a MMR ČR. Obdobný pilotní projekt se realizuje v mikroregionu Jeseníky.

Euroregion Praděd založený v roce 1997 zasahuje na území Olomouckého kraje jen částečně. Je dobrovolným sdružením českých a polských spolků a sdružení měst a obcí, které se nacházejí na území okresů Bruntál a Jesení v České republice a na území jižní části Opolského Slezska (vojvodství Opole) v Polské republice. Euroregion podporuje spolupráci v příhraničních územích především v oblastech plánování územního rozvoje, ochrany životního prostředí, rozvoje hospodářství, obchodu a služeb, turistiky, sportu a rekreace. Z pěti sdružení obcí na české straně jsou jeho členy z Olomouckého kraje Sdružení obcí Jesenicka a Sdružení obcí Praděd.

Euroregion Glacensis zasahuje území Olomouckého kraje jen svou malou částí na Šumpersku a Jesenicku. Vznikl na pomezí Čech, Moravy a Kladska v roce 1996 na základě smlouvy uzavřené mezi českou a polskou stranou. Česká část Euroregionu Glacensis je tvořena sdružením měst a obcí s názvem Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis se sídlem v Rychnově nad Kněžnou. V současné době má 65 členských měst a obcí, rozlohu 8 351 km a cca 500 tis. obyvatel, čímž je největším česko-polským euroregionem. Jeho hlavními cíli jsou otevírání nových hraničních přechodů, rozvoj dopravní infrastruktury, všestranný rozvoj příhraničních obcí, rozvoj spolupráce obou částí Euroregionu v souladu s Evropskou chartou přeshraničních regionů (hospodářství, územní plánování, kultura a sport, vzdělání atd.).

Mikroregiony dnes sdružují převážnou část měst a obcí. Řada z nich již rozpoznala význam cestovního ruchu pro hospodářský rozvoj regionu a zaměstnanost místních obyvatel. Základem pro vznik mikroregionů je dobrovolná spolupráce obcí, která je dána spádovostí, historickými i současnými vazbami, společně řešenými problémy apod. Velký význam mají mikroregiony nejen pro rozvoj obcí a v jeho rámci cestovního ruchu, ale i pro čerpání prostředků z různých fondů, protože umožňují zakládat větší a významnější projekty.

Geografické území Olomouckého kraje je pokryto sítí více než 30 mikroregionů, sdružení či svazků obcí (mohou se překrývat nebo zasahovat do sousedních krajů), které mají kromě jiných účelů priority i v oblasti rozvoje cestovního ruchu, zpravidla zapracované do rozvojových plánů.

Tab. 91: Mikroregiony a sdružení v Olomouckém kraji

Okres	Mikroregion / sdružení	Sídlo
Jeseník	Jesenicko	Jeseník
	Žulovsko	Žulová
	Zlatohorsko	Zlaté Hory
	Javornicko	Javorník
	Sdružení měst a obcí Jesenicka	Jeseník
Olomouc	Olomoucko	Olomouc
	Šternbersko	Šternberk
	Litovelsko	Litovel
	Království	Grygov
	Bystřička	Velká Bystřice
	Uničovsko	Uničov
	Kosířsko	Lutín
Prostějov	Sdružení obcí Střední Moravy	Prostějov
	Němčisko	Němčice na Hané
	Protivanovsko (Drahanská vrchovina)	Protivanov
	Konicko	Konice
	Kostelecko	Kostelec na Hané
Přerov	Přerovsko	Přerov
	Hranicko	Hranice
	Střední Haná	Kojetín
	Podlesí	Radíkov, Milenov
	Pobečví	Prosenice
	Dolek	Rokytnice

Okres	Mikroregion / sdružení	Sídlo
	Záhoří – Helfštýn	Soběchleby
	Moštěnka	Domaželice
Šumperk	Sdružení CR Šumpersko – Jeseníky	Šumperk
	Mohelnicko	Mohelnice
	Zábřežsko	Zábřeh
	Hanušovicko	Hanušovice
	Rohelnice	Třeština
	Svazek obcí regionu Ruda	Ruda nad Moravou

Pramen: vlastní šetření

Některá další sdružení jsou vytvořena účelově, např. svazek obcí Pitná voda (Postřelmov, Povalová za účelem plynofikace (Polkovice), Svazek obcí údolí Desné za účelem privatizace železniční tratě (Rapotín), Sdružení měst a obcí dotčených činností VVP Libavá (Potštát), Svazek obcí Luže za účelem poskytování sociálních služeb v areálu nemovitostí Šumperk-Luže apod. Mírou aktivity a přínosu pro cestovní ruch se ovšem mikroregiony liší.

6.1.2 Informační centra

Síť **informačních center** je prověřeným účinným nástrojem rozvoje cestovního ruchu zabezpečujícím kontakt návštěvníků se subjekty cestovního ruchu v regionu. Informační centra poskytují v místě svého působení informační servis a různé služby spojené se zajištěním cestovního ruchu, jejichž rozsah se individuálně liší. Obecným posláním informačních center je nabízet bezplatný informační servis turistům a místním občanům, podrobné informace o příslušném místě a jeho okolí, kapacity ubytovacích zařízení, přehled penzionů, hotelů, restaurací, kulturní památky, zajímavá turistická místa, tipy na výlety, sportovní a kulturní akce, provozní dobu sportovních a kulturních zařízení, případně další aktivity cestovního ruchu, jako např. informace o odjezdech autobusů a vlaků či prodej obchodního a doplňkového zboží (knihy, mapy, průvodce, upomínkové předměty).

V České republice je dle údajů České centrály cestovního ruchu 362 míst poskytujících tyto služby, přičemž v Olomouckém kraji je jich evidováno 20, reálně jich je ale více, neboť ne všechna se ČCCR přihlásila. Funkci informačních center v regionu mohou plnit i některá další místa, která nejsou ČCCR evidována. Vzhledem k počtu obyvatel i rozloze je hustota informačních center v kraji mírně podprůměrná. Rozsah informačních center dokumentuje následující přehled.

Tab. 92: Počty informačních center podle krajů

Kraj	Počet inf. center	IC na 1000 km ²	IC na 100 000 obyv.
Hl. m. Praha	7	14,1	0,6
Středočeský	32	2,9	2,9
Jihočeský	32	3,2	5,1
Plzeňský	25	3,3	4,5
Karlovarský	23	6,9	7,6
Ústecký	31	5,8	3,8
Liberecký	31	9,8	7,2
Královéhradecký	37	7,8	6,7
Pardubický	20	4,4	3,9
Vysočina	21	3,0	4,0
Jihomoravský	32	4,5	2,8
Olomoucký	20	3,9	3,1
Zlínský	14	3,5	2,4
Moravskoslezský	37	6,7	2,9
Česká republika	362	4,6	3,5

Pramen: ČCCR

Města a obce přispívají k organizaci cestovního ruchu zřizováním a příspěvkem na provoz městských turistických a informačních center. Ta pokrývají území celého kraje a vytvářejí tak základní informační síť. V Asociaci turistických informačních center ČR je sdruženo 114 těchto institucí, z toho z Olomouckého kraje je jich 8, tj. 7 %. *Vlastním šetřením* bylo v kraji zjištěno přes 50 míst, kde jsou

informační střediska, tedy podstatně více, než je jich evidovalo v databázi ČCCR, neboť mezi ně byla zařazena i informační místa mimo oficiální síť. Nejvíce jich je na Šumpersku, nejméně na Prostějovsku. Mezi informační střediska byla zahrnuta:

- městská nebo obecní informační centra, která jsou financována ponejvíce z rozpočtů místních samospráv,
- hotelová informační střediska a střediska ve větších turistických centrech, která provozují jiné organizace, mimo okruh místních samospráv,
- informační místa v cestovních kancelářích,
- lázeňská informační střediska.

Informační aktivity neziskových, zájmových a dobrovolných organizací v cestovním ruchu nebyly do šetření zahrnuty.

Tab. 93: Přehled míst poskytujících turistické informace

Olomoucko	Prostějovsko	Přerovsko	Šumpersko	Jesenicko
Bílá Lhota	Konice	Drahotuše	Bludov	Bělá p. Bezd.
Bouzov	Krasice	Hranice	Červenohorské sedlo	Dětřichov
Grygov	Plumlov	Kojetín	Hanušovice	Javorník
Chudobín	Prostějov *	Lipník nad Bečvou *	Chrastice	Jeseník
Javoříčské jeskyně		Přerov	Kouty nad Desnou	Lipová – lázně
Kozov		Tovačov	Libina	Mikulovice
Litovel *			Loštice	Ostružná
Mladečské jeskyně			Loučná nad Desnou	Ramzová
Olomouc *			Mohelnice	Šerák
Příkazy			Oskava	Zlaté Hory *
Šternberk *			Praděd	Žulová
Uničov *			Ruda nad Moravou	
Velká Bystřice			Sobotín	
			Staré Město	
			Štítý	
			Šumperk *	
			Velké Vrbno	
			Velké Losiny	
			Vernířovice	
			Vikýřovice	
			Zábřeh	

Pramen: vlastní šetření (v některých obcích je více než jedno místo, kde lze získat informace)

* Členové A.T.I.C.: Turistické informační centrum Litovel
 Informační, kulturní a turistické středisko Olomouc
 Městské informační centrum Šternberk
 Městské informační centrum Uničov
 Městské informační středisko Prostějov
 Informační středisko při středisku volného času Lipník nad Bečvou
 Regionální a městské informační centrum při VM Šumperk
 Informační centrum Bohema Zlaté Hory

Z pohledu informatiky a informovanosti mohou mít pro cestovní ruch význam **knihovny**, které jsou důležité také jako instituce, při kterých mohou být zřizována turistická informační centra, příp. jako instituce zajišťující průvodcovskou službu nebo vycházky či zájezdy s literárně-vlastivědným zaměřením. Nepominutelná je skutečnost, že zpravidla disponují kvalifikovaným personálem znalým regionální problematiky. Zprostředkovaně mají knihovny význam pro cestovní ruch v tom, že budují (nebo mohly by budovat) knihovní fondy regionální, historické a vlastivědné literatury, jakož i různé regionální databáze (památek, historie, pověstí, osobností apod.). Obecně mají jejich služby význam především v turisticky atraktivních oblastech pro návštěvníky s dlouhodobějším pobytem nebo pro pravidelně se navracující návštěvníky (chataři, chalupáři, letní hosté).

Z hlediska kvality a komplexnosti informačních služeb CR vykazují nejlepší výkon městská informační střediska, založená na příspěvkovém principu ze zdrojů místních samospráv. Kromě informací týkajících se přímo cestovního ruchu poskytují také široké spektrum dalších informací, které místně neznalí příchozí potřebují k tomu, aby svůj pobyt hodnotili pozitivně (kde se dobře vaří, místní kulinařské speciality, kde najít holiče, opravnu kol apod.).

Jazyková vybavenost angličtinou a němčinou je standardní, počet pracovníků 2 až 4, denně obsluží 50 až 300 klientů, v závislosti na místě a roční době. Centra jsou připojena na internet, většina z nich má vlastní prezentaci na www stránkách.

Nabízené produkty cestovního ruchu a vzájemná spolupráce

Nabídka produktů cestovního ruchu je značně široká. Městská informační centra nabízejí 150 až 300 produktů a akcí kulturního, poznávacího, sportovního a vlastivědného charakteru ročně. Svě místo má i nabídka pro incentivní turistiku formou zprostředkování informací od příslušných zařízení poskytujících tyto služby, podobně jako nabídka produktů pro specifické cílové skupiny (školní mládež, senioři, tělesně postižení apod.). Tyto průběžně obnovované nabídky jsou navíc doplňovány stálými programy, které mají na území Olomouckého kraje dva charakteristické rysy:

- a) Severní část kraje (Jeseníky) se po odlivu první vlny turistů z Německa stále více orientuje na klientelu z Polska a tento trend je oboustranný. Výhodné jsou zejména produkty horských pásem Jeseníků oproti velkým vodním plochám Otmučovského a Nyského jezera v Polsku. Nabídky těchto produktů ve větší části nahrazují úbytek „nákupní turistiky“ z minulých let a obdobné hledisko platí i pro kraj „na opačné straně hranice“.
- b) Jižní část kraje se z hlediska nabídky produktů cestovního ruchu orientuje na turistický region Střední Morava, který překračuje hranice kraje. Tento region umožňuje širší nabídku ve srovnání s nabídkou pouze v rámci územního teritoria kraje.

Produkty cestovního ruchu jsou marketingově prezentovány jednak v tištěných materiálech v rozsahu desítek titulů, jednak prezentací na internetových stránkách, odhadem ve stovkách až tisících stran a samozřejmě též při osobním jednání s klienty v infocentrech.

Vzájemná spolupráce mezi informačními centry (obecně i mezi ostatními subjekty působícími na trhu cestovního ruchu) je v podstatě vynucena charakterem nabídky produktů, pokud přesahují teritorium krajských hranic nebo turistického regionu. Je zřejmé, že oblast Jeseníků nutně vyžaduje také pracovní kontakty na Bruntálsku, oblast Staroměstsko je provázána na okolí Králíků, oblast jižní části kraje na území celého turistického regionu Střední Morava s přesahem zejména na Kroměřížsko. V infocentrech Jeseníků nalezne zájemce informace a nabídku zajímavostí z Olomouce, jakož i v infocentrech Olomouce, Přerova či Litovle lze najít informace o oblasti Jeseníků. Vzhledem k tomu, že informační centra jsou často vybavena veřejně přístupnými terminály internetu, mohou zájemci potřebné informace vyhledat podle vlastního uvážení, nicméně služby při osobním jednání pracovníků infocentra s klienty jsou stále vyhledávány. Informační centra si sice vyměňují aktuální informace, činí tak však na základě konkrétního dotazu konkrétního klienta, případně na základě vlastního uvážení (zimní období v centrech na Hané – informace o stavu sněhových podmínek v Jeseníkách apod.). Trvale sjednané „informační balíčky“ pro výměnu mezi centry nebyly zjištěny.

6.1.3 Cestovní kanceláře a agentury

Na organizovaném cestovním ruchu se podílejí různé cestovní kanceláře a agentury. Jejich zájem je často orientován jen na pasivní zahraniční cestovní ruch, ale mnohé z nich se významně podílejí i na rozvoji domácího cestovního ruchu. Cestovní kanceláře v České republice jsou sdruženy ve dvou profesních asociacích hájících hospodářské zájmy svých členů a rozvíjejících jejich činnost. Asociace cestovních kanceláří ČR sdružuje 145 členů (v drtivé většině z Prahy). Další profesní sdružení Asociace českých cestovních kanceláří a agentur má po celém území České republiky 250 členů.

Vedle toho působí na trhu cestovního ruchu velké množství profesně nesdružených cestovních kanceláří. V současné době musejí splňovat podmínky dané zákonem č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. Tento zákon upravil podmínky pro podnikání v oblasti cestovního ruchu v tom směru, že provozovat cestovní kancelář mohou pouze podnikatelské subjekty na základě koncesní listiny, jejíž vydání je vázáno na splnění zákonem stanovených podmínek a na kladné stanovisko příslušného ústředního orgánu – Ministerstva pro místní rozvoj. Vydání koncese pro cestovní kancelář je pro její zákazníky zárukou, že cestovní kancelář má sjednáno povinné smluvní pojištění zákazníků a splnila další podmínky stanovené zákonem.

Podle údajů ČSÚ bylo v r. 2000 v ČR podchyceno celkem 1955 cestovních kanceláří a agentur, z nich 55 v Olomouckém kraji. V přepočtu na velikost kraje region za ostatními kraji zaostává. Na aktivní cestovní ruch (příjezdový) jich byla orientovaná jen třetina, což je rovněž pod republikovým průměrem, ale stejně jako v sousedním Jihomoravském kraji a více než v Pardubickém a Zlínském kraji.

V rámci své činnosti bylo z uvedených cestovních kanceláří a agentur v Olomouckém kraji zaměřeno na incentivní turistiku 12, na lázeňskou turistiku 13, na kongresovou turistiku 6, na organizování pracovních cest 19 a na loveckou turistiku 5 z nich.

Cestovní kanceláře a agentury poskytují různé služby, přičemž převažuje zprostředkování prodeje pobytových a poznávacích zájezdů (za provizi). Organizováním pobytových a poznávacích zájezdů (vlastní produkty) se zabývá asi 60 % z nich. Z dalších nejčastěji poskytovaných služeb to jsou služby ubytovací a stravovací, zabezpečování vstupenek na sportovní a kulturní akce, průvodcovské služby, okružní jízdy a jednodenní výlety, prodej dopravních cenin a informační služby pro turisty (třetina až polovina z nich). Každá pátá zabezpečuje přepravní služby a prodej suvenýrů, turistických průvodců a map. Méně než každá desátá poskytuje směnárenskou činnost pro turisty a půjčování automobilů.

Tab. 94: Cestovní kanceláře a agentury podle zaměření činnosti v krajích

Kraj	Počet celkem	v tom zaměřeno na			Podíl na 10 tis. obyv.
		aktivní CR	pasivní CR	domácí CR	
Hl. m. Praha	630	52,5	57,3	49,2	5,4
Středočeský	185	39,5	61,6	53,0	1,6
Jihočeský	98	35,7	63,3	48,0	1,6
Plzeňský	87	33,3	69,0	63,2	1,6
Karlovarský	96	47,9	55,2	54,2	3,2
Ústecký	101	40,6	57,4	60,4	1,2
Liberecký	63	42,9	65,1	50,8	1,5
Královéhradecký	99	44,4	65,7	60,6	1,8
Pardubický	55	20,0	65,5	49,1	1,1
Vysočina	50	24,0	68,0	50,0	1,0
Jihomoravský	172	36,6	61,6	52,9	1,5
Olomoucký	55	36,4	74,5	60,0	0,9
Zlínský	65	24,6	61,5	49,2	1,1
Moravskoslezský	199	43,2	70,9	61,3	1,6
ČR celkem	1 955	42,7	62,0	53,5	1,9

Pramen: ČSÚ (za rok 2000)

Od oficiálních údajů Českého statistického úřadu se liší počty cestovních kanceláří zapsaných v živnostenském rejstříku. V červnu 2002 bylo v živnostenském rejstříku uvedeno dle agentury MAG Consulting celkem 992 cestovních kanceláří (bez cestovních agentur), kterým byla schválena koncese k provozování činnosti „cestovní kancelář“. Pro srovnání s ostatními kraji můžeme z tohoto údaje vy-

cházet, i když je možné, že zákonné podmínky dnes splňují i další (pokles počtu CK se po nabytí účinnosti zák. č. 159/99 očekával, oproti r. 2000 činil v r. 2002 pokles přibližně 260).

Tab. 95: Koncesované cestovní kanceláře v ČR podle krajů (k 30. 6. 2002)

Kraj	Počet CK	Podíl na 10 000 obyv.
Hl. m. Praha	194	1,67
Středočeský	57	0,51
Jihočeský	50	0,80
Plzeňský	41	0,75
Karlovarský	23	0,76
Ústecký	64	0,78
Liberecký	53	1,24
Královéhradecký	49	0,89
Pardubický	35	0,69
Vysočina	52	1,00
Jihomoravský	125	1,11
Olomoucký *	38	0,60
Zlínský	67	1,13
Moravskoslezský	144	1,14
Česká republika	992	0,97

Pramen: MAG Consulting

* Těmito koncesovanými cestovními kancelářemi v Olomouckém kraji s vydaným živnostenským oprávněním byly:

Ing. Lubor Souček - SOUČEK	Kratochvilova 43	750 00 Přerov
Miroslava Mičáková	Palackého 46	750 00 Přerov
OMEGA TOUR s. r. o.	Škodova 96/11	750 00 Přerov
EURO-TOUR Group s. r. o.	Wilsonova 102/12	750 02 Přerov
GONG TOUR spol. s r. o.	Blahoslavova 73/6	750 02 Přerov
PhDr. Josef Dalecký	Jižní čtvrť 2457/2	750 02 Přerov I
Richard Šiška - RIALTO cestovní kancelář	Bratrská 4	750 02 Přerov I
Křesťanská cestovní kancelář MISIE	Masarykovo náměstí 46	751 03 Brodek u Přerova
Helena Grygarová - G-TOUR	28. října 602	751 31 Lipník nad Bečvou
Ing. Jan Pohanka	Národních hrdinů 908	751 31 Lipník nad Bečvou
BON TON, s. r. o.	Masarykovo náměstí 17	753 01 Hranice
VV sport club v. o. s.	Sklený kopec 1852	753 01 Hranice
Růžena Halmanová CK H - Tour	Švermova 344	753 01 Hranice I
Ing. Zdeněk Píkrýl - America West Travel	Stiborova 17	771 00 Olomouc
CK PRESSBURG s. r. o.	Železniční 469/4	772 00 Olomouc
CK REKOS s. r. o.	Slovenská 539/12	772 00 Olomouc
Ing. Zdeněk Wolf - Peřej Tours Olomouc	Jiráskova 11	772 00 Olomouc
AKVILA TRAVEL s. r. o.	Václavkova 1181/2a	779 00 Olomouc
MOREA - cestovní kancelář, s. r. o.	Dolany č. p. 326	783 16 Dolany u Olomouce
MINITRANS, spol. s r. o.	Slatinice č. p. 307	783 42 Slatinice
Jana Eliášová - JANATOUR	Horní náměstí 2	785 01 Šternberk
Bc. Marta Kaniová - CK Istria	Hlavní třída	787 01 Šumperk
Cestovní kancelář ITALIA TOUR (J. Matějčková)	Anglická 4	787 01 Šumperk
CK EUROTRAVEL s. r. o.	Hlavní třída č. 3/13	787 01 Šumperk
HERBA - LÉČIVÉ ROSTLINY, s. r. o.	Temenická 29	787 01 Šumperk
Ing. Jiří Suchánek ALFA ZET	Radniční 25	787 01 Šumperk
Ladislav Stratil - CK Ancora	Fialova 12a,	787 01 Šumperk
PaedDr. Karel Zita	Janáčkova 26	787 01 Šumperk
Zdenka Kubová - JESENIATOUR	Jiřího z Poděbrad 14	787 01 Šumperk
Radim Sršeň - CK Hornet Tour	Dolní Studénky 155	788 20 Dolní Studénky
František Jašek	Žerotínov 6/II	789 01 Zábřeh
Jitka Vývodová - Cestovní kancelář Maxima	Nám. Osvobození 2	789 01 Zábřeh
Marie Suchánková	Lípovská 1162/40	790 01 Jeseník
MONDI - Tour Věra Umlaufová	Náměstí Svobody 822	790 01 Jeseník
Marie Večerková - LUKI Tour	Mikulovice - Široký Brod 65	790 83 Mikulovice
CK EURO CLUB s. r. o.	Hlaváčkovo nám. - ATRIUM 217/1	796 01 Prostějov
Zoja Šebková - CK Jadran Tour	Kostelní 17	796 01 Prostějov
FTL - First Transport Lines, a. s. - CK PTA	T. G. Masaryka 12	796 01 Prostějov

Jak je patno z uvedeného přehledu, v Olomouckém kraji je tato podnikatelská činnost v cestovním ruchu silně pod republikovým průměrem. I v tomto ukazateli se odráží nižší podnikatelská aktivita v Olomouckém kraji popsána výše.

Kromě uvedených 38 cestovních kancelářích bylo v Olomouckém kraji podchyceno v registru ekonomických subjektů podle MAG Consulting ještě 186 cestovních agentur (prodejců produktů vytvořených CK) s vydaným živnostenským oprávněním, z nichž ale velký podíl činnost aktuálně neprovozuje. Dalším doplňujícím orientačním ukazatelem je počet pojištěných cestovních kancelářích. V seznamu pojištěných cestovních kancelářích je jich uvedeno v Olomouckém kraji 33 (pouze ty, které daly ke zveřejnění souhlas). Uvedené statistiky ukazují na rozsah podnikatelských aktivit v této oblasti cestovního ruchu, nevypovídají ovšem o tom, jaký skutečný podíl na trhu podchycené cestovní kanceláře mají. Kromě nich jsou totiž v regionu i expozitury velkých cestovních kancelářích sídlících v jiných městech republiky, jejichž podíl na trhu je zásadní. To je důvodem toho, že vlastním šetřením bylo v Olomouckém kraji zjištěno celkem 95 cestovních kancelářích a agentur, protože do nich byla zahrnuta všechna prodejní místa na území kraje. Celkově lze tedy konstatovat, že pozice Olomouckého kraje na trhu cestovních kancelářích není příznivá.

6.2 Sektor lázeňství

Lázeňství je další významnou součástí cestovního ruchu. Státní program podpory cestovního ruchu a lázeňství byl v r. 2001 zaměřen prioritně na zlepšení jeho materiálně technické základny, vč. rozvoje nových forem nabídky lázeňské turistiky pro specifické skupiny klientů a doplňkových služeb. Pro tento rok byla schválena celková podpora ve výši 185 mil. Kč.

Počet lůžek v lázních ČR od roku 1996 neustále roste, nicméně dosud nedosáhl úrovně roku 1990. Na tomto růstu se nejvíce podílí nestátní sektor, který se na lázeňství podílí více než 80 %. Roste také počet domácích samoplátců (v r. 2000 podíl cca 10 %), ale zejména cizinců v lázních (zhruba třetinový podíl, od r. 1995 vzrostl jejich počet více než dvojnásobně).

V České republice je 49 lázeňských léčeben, z toho v Olomouckém kraji je jich 6 (což činí 12,2 %). Lázeňskými zařízeními jsou:

Priessnitzovy léčebné lázně, a. s.	- lůžk. kapacita: 789	- poč. hostů: 12 000
Lázně Dolní Lipová, Schroth spol. s r. o.	- lůžk. kapacita: 240	- poč. hostů: 2 450
Státní léčebné lázně Velké Losiny, s. p.	- lůžk. kapacita: 336	- poč. hostů: 2 238
Státní léčebné lázně Bludov, s. p.	- lůžk. kapacita: 169	- poč. hostů: 756
Lázně Slatinice, a. s.	- lůžk. kapacita: 157	- poč. hostů: neuveden
Lázně Teplice nad Bečvou, a. s.	- lůžk. kapacita: 741	- poč. hostů: 9 200

Kapacita lázní a počet hostů v minulém roce byly zjišťovány vlastním šetřením. Kromě toho jsou v kraji ještě dvě menší zařízení lázeňského typu, která nejsou zařazena do kategorie lázní léčebných s lékařským dozorem. Jedná se o lázně Skalka nedaleko Prostějova s kapacitou 32 lůžek (180 hostů) se sezónním provozem a lázně Bochoř nedaleko Přerova s kapacitou 18 lůžek (125 hostů).

Z pohledu lázeňských **kapacit** lze označit Olomoucký kraj v rámci České republiky za rozvinutý, protože se řadí na 2. místo za Karlovarský kraj (se svým výsadním postavením s kapacitami převyšujícími i Olomoucký kraj zhruba trojnásobně). Spolu s Moravskoslezským krajem poskytuje v tomto sektoru také nejvíce pracovních příležitostí.

Tab. 96: Kapacity lázeňských zařízení podle krajů (k 31. 7. 2001)

Kraj	Počet pokojů	Počet lůžek	Počet zaměstnanců
Středočeský	484	933	300
Jihočeský	625	1 065	613
Karlovarský	4 409	8 199	3 991
Ústecký	669	1 227	645
Královéhradecký	799	1 554	732
Olomoucký	1 259	2 802	1 149
Zlínský	1 007	2 084	787
Moravskoslezský	1 109	2 116	1 144
Česká republika	11 362	21 946	10 090

Pramen: ČSÚ

Na druhém místě v republice je s převahou Olomoucký kraj i v počtech hostů lázeňských zařízení, je však mezi nimi méně cizinců než v lázních českých krajů. Lázeňství Olomouckého kraje se vyznačuje také nadprůměrným počtem přenocování lázeňských hostů (to neplatí o cizincích). Dobrá pozice lázeňství v Olomouckém kraji je patrná z následujících tabulek.

Tab. 97: Hosté celkem v lázeňských zařízeních v r. 2001 podle krajů

Kraj	Počet příjezdů	Průměrný počet přenocování	Průměrná doba pobytu (dny)
Středočeský	14 909	11,9	12,9
Jihočeský	18 269	16,8	17,8
Plzeňský	5 782	19,2	20,2
Karlovarský	145 701	12,2	13,2
Ústecký	13 962	16,9	17,9
Liberecký	8 267	17,0	18,0
Královéhradecký	17 130	28,6	29,6
Olomoucký	37 906	17,2	18,2
Zlínský	28 611	14,2	15,2
Moravskoslezský	23 017	25,7	26,7
Česká republika	324 861	15,7	16,7

Pramen: ČSÚ

Tab. 98: Cizinci v lázeňských zařízeních v r. 2001 podle krajů

Kraj	Počet příjezdů	Podíl z hostů celkem (v %)	Průměrná doba pobytu (dny)
Středočeský	4 470	30,0	7,4
Jihočeský	3 680	20,1	11,9
Plzeňský	2 374	41,1	14,9
Karlovarský	96 096	66,0	11,9
Ústecký	6 418	46,0	14,8
Liberecký	2 845	34,4	14,2
Královéhradecký	2 053	12,0	12,3
Olomoucký	5 609	14,8	10,0
Zlínský	3 887	13,6	12,6
Moravskoslezský	672	2,9	46,1
Česká republika	128 244	39,5	12,1

Pramen: ČSÚ

Charakteristika lázeňských zařízení v Olomouckém kraji:

Priessnitzovy léčebné lázně v Jeseníku (Gräfenberg) jsou klimatické lázně ležící ve výšce 620 m nad mořem na hornatém úbočí Rychlebských hor. Svým architektonickým uspořádáním tvoří výraznou dominantu širokého údolí města Jeseník, které je od lázní vzdáleno 2 km. Poskytují kompletní ústavní a ambulantní lázeňskou péči a doplňkové služby. Léčí se zde choroby dechové, choroby srdečně cévní, choroby štítné žlázy, choroby duševní, choroby ženské a choroby kožní. Standard léčebných procedur je vhodně kombinován s výjimečnými klimatickými a geografickými podmínkami jeseníckých lázní, součástí léčby je aktivní pobyt na zdravém vzduchu. Velmi zajímavou náplň mají krátkodobé ozdravné pobyty za účelem zvýšení duševní a tělesné kondice. Lázeňská léčba je založena na klimatických podmínkách prostředí s využitím přírodních léčivých zdrojů v kombinaci s moderními léčebnými a rehabilitačními metodami.

K lázním Priessnitz patří také **Vojenská lázeňská léčebna Jeseník**. Jedná se o lázeňský areál, kde se provádí celá škála fyziotrických a balneologických procedur. Dále se zde provádí individuální a skupinová tělovýchovná a kondiční léčba, kondiční příprava pilotů s možností aplikace i na ostatní pacienty, léčení poruch pohybového aparátu (hlavně vertebrogenní poruchy), komplexní léčba nadváhy a hypertenze I. a II. K léčbě se používá i relaxační cvičení za pomoci muzikoterapie, perličkové, uhličitě a přísadové koupele a elektroléčba.

Lázně Dolní Lipová (Schroth, s. r. o.) jsou klimatické lázně s celoročním provozem, založené Johannem Schrothem v r. 1829 a povoleny dekretem dvorské kanceláře ve Vídni 1840. Znárodněny byly po

2. světové válce a v roce 1992 zakoupeny společností SCHROTH, spol. s r.o. s cílem obnovit u nás i bez zahraničního kapitálu 150 letou tradici léčebné kúry podle Johanna Schrotha, která získala v minulosti velkou oblibu pro své léčebné výsledky. V současnosti jsou Lázně Dolní Lipová odborným léčebným lázeňským ústavem zaměřeným na léčení chronických neinfekčních kožních chorob, hlavně psoriázy a atopického ekzému, onemocnění žláz s vnitřní sekrecí a metabolických poruch. Léčba obezity, v současnosti realizovaná podle nových poznatků moderní medicíny, zůstala tradiční indikací lázní.

Lázně Velké Losiny leží v podhůří Jeseníků v údolí řeky Desná. Díky své poloze nabízejí návštěvníkům nejen léčení, ale i pobyt na čistém vzduchu v krásné přírodě a možnosti aktivního odpočinku. Řadí se k nejstarším moravským lázním, místní vody byly odedávna využívány obyvateli z blízkého i vzdálenějšího okolí k léčebným účelům. Tyto lázně jsou zaměřeny na dospělé pacienty a na děti. U dospělých se léčí nemoci nervové, u dětí netuberkulózní nemoci dýchacího ústrojí (ve věku 3 - 18 let), nemoci nervové (ve věku 1 - 18 let) a nemoci pohybového aparátu (ve věku 3 - 18 let).

Lázně Bludov jsou zaměřeny na poskytování komplexní ústavní a ambulantní lázeňské péče (preventivní, kurativní a rehabilitační), při níž se využívá především místních přírodních léčivých zdrojů, a to na úrovni nejnovějších vědeckých a medicínských poznatků. Současně se předmět jejich podnikání vztahuje na léčebně preventivní péči se zajištěním pohotovostní služby v rozsahu praktického, resp. interního lékařství. Další činností je správa a využití přírodních léčivých zdrojů v součinnosti s Českým inspektorátem lázní a zříděl, včetně jejich ochrany.

Lázně Slatinice jsou menší léčebné lázně nacházející se v klidném prostředí lesů a zahrad 13 km od Olomouce s minerálními prameny přírodní sírny vody vyvěrajícími z hloubky 700 m s nejvyšší tzv. radiovou emanací z moravských lázní. Známé byly již v 16. století. Léčí se zde zejména nemoci pohybového ústrojí (klouby), onemocnění páteře, pooperační stavy a nemoci z povolání. Nabízejí také pobyty pro snížení nadváhy, rekondiční a rekreační pobyty.

Lázně Teplice nad Bečvou jsou jedny z nejstarších moravských lázní. Je to poklidné lázeňské místo uprostřed nedotčené přírody. V moderních sanatoriích se pomocí moderních léčebných metod úspěšně léčí srdeční a cévní onemocnění a poruchy pohybového aparátu. Vynikajících účinků léčebných procedur se s úspěchem využívá k poskytování lázeňské péče u nemocí srdce a cév. Vedle zásad současné moderní kardiorehabilitace je základním léčebným prostředkem koupel v termální alkalické zemité kyselce s vysokým obsahem oxidu uhličitého a stálé teploty 22,5 °C, která pramení ve velkých hloubkách a je zachycena ve třech velmi vydatných pramenech. Kyselka se přivádí přímo do balneologických van lázeňských sanatorií Moravan, Janáček, Bečva a Radost, kde se přihřívá na 33 – 35 °C a používá k celkovým koupelím. Děti ve věku od 3 do 18 let si zde léčí nemoci oběhového aparátu a v poslední době také zánětlivá onemocnění kloubů, kožní choroby a především ekzémy.

Dalšími **léčebnými zařízeními** v Olomouckém kraji jsou Sanatorium Edel, spol. s r. o. Zlaté Hory, Dětská ozdravovna Čs. speleologické spol. Hvozd, Vojtěchov a Mladeč, Léčebna tuberkulózy a respiračních nemocí, Paseka u Šternberka.

Lze konstatovat, že v regionu je velmi vysoký potenciál lázeňského cestovního ruchu.

6.3 Marketing cestovního ruchu

Absence zastřešující organizace pověřené koordinací aktivit v cestovním ruchu (destinační management) a chybějící propojení podnikatelské a veřejné sféry se odráží i v málo rozvinuté marketingové podpoře cestovního ruchu (propagace, vytváření turistických produktů, podpora prodeje, poradenství, informační a rezervační systémy). Důsledkem je i mnohdy nižší profesní úroveň manažerů v cestovním ruchu a zanedbávání vzdělání a školení profesního personálu. Chybí rovněž systém pravidelného sledování a zpracovávání dat z oblasti cestovního ruchu (lokální a regionální statistika). Jistým problémem majícím dopad na rozvoj cestovního ruchu je to, že turistické subregiony kraje nemají zavedenou a v širokém povědomí akceptovanou marketingovou značku, pod kterou by se prezentoval navenek.

Nabídka ucelených **turistických produktů** (tj. komplexní nabídka v určitém turistickém segmentu se zajištěnými a garantovanými službami, např. turistické programy pro déletrvající pobyt v regionu s určitým tématickým zaměřením) je v Olomouckém kraji z pohledu evropských standardů málo rozvinutá, účinná spolupráce mezi municipální sférou, institucemi veřejné správy a podnikatelskými subjekty při jejich tvorbě je ojedinělá. Konstatovat lze roztržitost různých aktivit a projektů bez vzájemné návaznosti. Jako příklad komplexního turistického produktu lze uvést výjimečný projekt realizovaný v Olomouci, kterým je *Olomouc card* (turistická karta umožňující výhodně navštívit vybrané turistické atraktivity, využívat slev ve vybrané síti hotelů, restaurací a obchodů a bezplatně jezdit prostředky městské hromadné dopravy). Některá informační centra či cestovní kanceláře jsou ale na konkrétní individuální požadavky schopna reagovat a program na místě sestavit (zejm. pokud jde o organizování skupinových pobytů s tématickým zaměřením). Informační centra jsou také zpravidla schopna reagovat na dotazy týkající se možných tras výletů nebo míst, která stojí za návštěvu.

Mezi způsoby prodeje převažuje prodej přímý. Většina turistů tuzemských i zahraničních si organizuje cestu a pobyt sama, bez pomoci zprostředkovatelů, jen někteří využívají služeb cestovních kanceláří a agentur (viz též průzkum návštěvníků). Využívání zprostředkovaného prodeje přes cestovní kanceláře je časté u poskytovatelů ubytovacích služeb. Prodej přes internet zatím není příliš rozšířený, neboť naráží na nedůvěru zákazníků v elektronické bankovní služby a na malou šíři informačních a rezervačních systémů.

Podobně lze konstatovat, že na žádanou úroveň není v Olomouckém kraji komplexní rozvinutý systém nejen prodeje turistické nabídky mikroregionů, měst a obcí nebo kraje jako celku, ale ani systém propagace turistického regionu. Tuto činnost zatím v různé podobě a více či méně úspěšně supluje některá města a jejich infocentra, sdružení obcí, hotely, lázně, cestovní kanceláře a agentury nebo přímo kraj vydáváním informačních letáků, map, pohledů, prospektů, publikací a podobných propagačních materiálů. Nekomerční subjekty často s pomocí skružených prostředků a různých grantů. Málo koordinovaná je i internetová prezentace kraje a jeho turistických oblastí. Pouze účelové zaměření má inzerce v tisku či turistických katalozích.

Prezentace nabídky cestovního ruchu na **internetu** je na stovkách stránek měst, obcí, mikroregionů a podnikatelských subjektů z této oblasti. Oficiální stránky zaměřené výlučně na cestovní ruch v kraji a jeho turistických subregionech zatím ale nejsou. Není také jednotný standard, kterým by se výstavba internetových stránek řídila ve vztahu k poskytování informací pro návštěvníky a turisty dané oblasti. Turistické informace např. o ubytování je nutno na mnohých stránkách obtížně vyhledávat, protože ne vždy jsou přístupné z hlavní stránky a jsou zařazovány případ od případu do různých sekcí. Obecně poskytují více komplexních informací pro turisty oficiální stránky měst a obcí než stránky mikroregionů. Přehlednost informací a způsob jejich zpracování je na různé úrovni – základní informace o historii místa, památkách, turistických cílech, kultuře, sportu, ubytování, stravování atd. lze ale zpravidla vyhledat obdobně jako v jiných regionech republiky.

Ze třinácti obcí s rozšířenou působností jako současných správních center má sekci zaměřenou speciálně na turisty na svých oficiálních webových stránkách asi polovina (pod názvem turistické informace, turistika a sport, turistický průvodce či v jinak obdobně identifikovatelné sekci). U ostatních je vyhledávání turistických informací komplikovanější. Vzhledem k tomu, že pro obsah turistických www stránek měst a obcí není vytvořen žádný standard, je jejich posuzování a srovnávání obtížné. Téměř všude jsou dobře prezentovány turistické atraktivity, horší je to s lokalizací sídla, kalendáři akcí, informacemi o službách a odkazy na jiná informační místa (jízdni řády, informační centra, celostátní informační servery apod.). Příkladem kvalitního zpracování jsou webové stránky informačního centra jesenického regionu.

Propagační materiály v kvalitnějším zpracování mají zejména větší města. Zpravidla zahrnují i jejich spádové okolí. Nejlépe je propagována krajská metropole Olomouc, své propagační materiály mají ale i další města, jako např. Přerov, Prostějov, Šternberk, Hranice, Lipník nad Bečvou, Jeseník, Šumperk, Zábřeh, Uničov, Mohelnice a mnohé jiné obce a mikroregiony. V minulých letech vyšly výpravné publikace věnované turistickému regionu Střední Morava (ve spolupráci okresních úřadů, měst a RARSM). Tyto materiály mají různorodou podobu i obsahové zaměření (pro ilustraci např. Putování po Jeseníkách – balíček na cesty, kolekce prospektů Šumperské toulání – průvodce Šumperka, Průvodce lyžováním pro oblast Jeseníků, Historická Olomouc, obrazová publikace Lipník nad Bečvou – Klíč k Moravské bráně a jiné typy průvodců, image materiálů, kalendářů akcí, kolekcí prospektů a letáků).

Mnohdy jsou v různých jazykových mutacích (v regionu jsou užívány kromě češtiny především angličtina, němčina a polština). Zatím nejucelenější je nabídka příruček a map pro turisty a cykloturisty.

Na podporu image celého regionu jsou vydávány v poslední době propagační materiály péčí Olomouckého kraje. Nejnověji jsou členěny podle obou turistických subregionů (vzhledem k jejich odlišnosti) na části týkající se Střední Moravy a Jeseníků. Jsou to vydané nebo připravované publikace:

- Olomoucký kraj – Více než očekáváte (realizovaná rovněž v podobě multimediálního CD)
- Střední Morava – Srdce a brány dokořán spolu s Jeseníky – Horský ráj v létě i v zimě
- Střední Morava & Jeseníky – Aktivní dovolená
- Střední Morava & Jeseníky – Služby, ubytování, kulturní a sportovní události (katalogová řada)
- Lázně – Zdraví na každém kroku
- Střední Morava – Jeseníky (připravovaný produkt)

Materiály mají jednotný grafický styl a jsou vydávány v několika jazykových mutacích. Další občasná prezentace kraje je v tisku, odborných časopisech cestovního ruchu, v tématicky zaměřených časopisech, na odborných akcích (semináře, konference) a v rámci akcí konaných na podporu cestovního ruchu v regionech. Kraj disponuje propagačními videosnímky „Nové turistické příležitosti Olomouckého kraje“ a „30 minut pro Olomoucký kraj a víte všechno“.

Významnou roli sehrává prezentace kraje na **veletrzích a výstavách** cestovního ruchu. Olomoucký kraj se zúčastňuje tuzemských i zahraničních akcí:

- Regiontour Brno
- Holiday World Praha
- Tourism Expo Olomouc
- Madi Travel Market Praha
- CMT Stuttgart (Německo)
- ITB Berlin (Německo)
- Salon des vacances Brusel (Belgie)
- Za sluncem Opole (Polsko)
- Tour Salon Poznaň (Polsko)
- Senioren Messe Vídeň (Rakousko)

Plánována je účast na SlovakiaTour Bratislava. Se svými videosnímky se kraj prezentuje na Tour Region Film v Písku a Tourfilm v Karlových Varech. Další formou jsou prezentace v zahraničních českých centrech, které se uskutečnily ve spolupráci s Českou centrálou cestovního ruchu ve Vídni a v Bruselu.

Z výše uvedeného vyplývá, že marketing cestovního ruchu je roztržštěný, protože jeho rozhodující prvky nejsou organizačně zastřešeny příslušnými úrovněmi destinačního managementu. Nedostatky jsou patrné jak na lokální úrovni (informovanost návštěvníků, provoz informačního a rezervačního systému, koordinace nabídky, propagace, vytváření produktů atd.), tak na regionální úrovni (organizace, činnost a obsluha turistických trhů, profilace marketingové značky regionu, koordinace účasti na veletrzích, podpora zájmu o rozvoj cestovního ruchu u obyvatelstva, certifikace služeb atd.). Z různých faktorů a nástrojů marketingu (produkt, umístění na trhu, propagace, příprava programů, tvorba packageů, lidé, cena programů a služeb, kooperace) jsou využívány jen některé segmenty.

6.4 Investiční příležitosti

a) Investiční aktivity na trhu s nemovitostmi

Trh s nemovitostmi v oblasti cestovního ruchu – Jesenická oblast (vlastní šetření)

V oblasti působí 16 realitních kanceláří. Podle odhadu jejich majitelů zobchodují na trhu nemovitostí pro cestovní ruch pouze 35 až 40 % všech realizovaných obchodů tohoto druhu. Zbývající objem obchodů se realizuje přímo, bez účasti realitních agentů. (Stručně: teprve ten kdo nenajde kupce nebo prodávajícího přes známosti, jde do realitní kanceláře). Obchoduje se s chatami, chalupami a staršími domy vhodnými pro přestavbu na rekreační objekty. Přesné zjištění počtu ročních obchodů je možné pouze zjišťováním v katastru nemovitostí, kde však tyto objekty nejsou individuálně statisticky sledovány. Odhady roční počtu realizovaných obchodů v oblasti se pohybují od 500 do 850, finanční objem

není reálně a hodnověrně zjistitelný. Kupujícími byly až do nedávné doby převážně investoři z Brněnského kraje, v poslední době se však na trhu objevují také investoři z Prahy a z regionu středních Čech. Jako důvod zájmu uvádějí výhodnější ceny ve srovnání s oblastí pohraničních hor v Čechách a přelplnost těchto tradičních regionů. Mezi těmito investory nechybí ani zájemci o koupi několika objektů, a to i v různých lokalitách – vznikají řetězce rekreačních objektů vlastněných jedním investorem.

Trh s nemovitostmi v oblasti cestovního ruchu – Olomoucko, Prostějovsko, Přerovsko

V této oblasti působí 62 realitních kanceláří, kromě nich se zprostředkovaně trhem s nemovitostmi zabývají také odhadci a notáři. Při průzkumu investičních aktivit s nemovitostmi pro turistiku a cestovní ruch byla všeobecně konstatována výrazně nižší aktivita ve srovnání s Jesenickou oblastí. Trh s nemovitostmi pro turistiku a cestovní ruch tvoří nepodstatnou složku celkového trhu s nemovitostmi a je pouze doplňkem jiných tržních aktivit. Oproti Jesenické oblasti však bylo zjištěno, že makléři realitních kanceláří udávají vyšší podíl nemovitostí zobchodovaných jejich prostřednictvím, někteří uvádějí, že trh s nemovitostmi pro cestovní ruch je realizován výhradně přes realitní kanceláře, tj. prodeje v rodině, blízkém okolí známých nebo v hospodských posezeních nakonec stejně končí v realitních kancelářích. Tato skutečnost zřejmě souvisí i s nižší poptávkou po nemovitostech tohoto druhu. Realitní kanceláře (dotázané v krátkém anketním šetření) odhadují, že ročně se v celé oblasti zobchodují desítky nemovitostí, většinou se uvádí „ne stovky“. Lze proto odhadnout, že roční počet obchodů nemovitostí pro cestovní ruch nepřesáhne 150, pravděpodobnější je údaj blízký 100 nemovitostí ročně. Investoři, kteří tyto nemovitosti nakupují, pochází většinou z regionu Olomoucka, nákupy investorů z jiných regionů jsou pouze ojedinělé.

b) Investiční aktivity podporované dotacemi

Investiční aktivita je podporována z grantových programů Evropské unie a Ministerstva pro místní rozvoj. V rámci Státního programu podpory cestovního ruchu přidělilo Ministerstvo pro místní rozvoj v letech 2001 až 2002 do různých míst kraje (zejm. lázeňských) dotace v celkové výši necelých 50 mil. Kč. Celková investovaná částka je vyšší, protože přidělená dotace pokrývá v rámci spolufinancování jen část celkových nákladů.

Tab. 99: Dotace MMR z programu rozvoje CR pro Olomoucký kraj

rok 2001		rok 2002	
Lokalita	dotace v tis. Kč	Lokalita	dotace v tis. Kč
Jeseník	5 859	Jeseník	5 655
Lipová – lázně	3 094	Lipová – lázně	1 184
Teplice nad Bečvou	3 417	Slatinice	4 100
Bludov	288	Teplice nad Bečvou	775
Velké Losiny	1 924	Velké Losiny	2 234
Slatinice	9 615	Bludov – lázně	2 009
		Bělá pod Pradědem	606
		Štítý	1 292
		Ostružná	1 909
		Náměšť na Hané	1 882
		Kouty nad Desnou	800

Pramen: MMR ČR

V rámci pilotního programu pro rozvoj mikroregionů Haná a Jeseníky byly z prostředků PHARE a MMR ČR poskytnuty v letech 2000 – 2001 finanční prostředky na podporu turistiky a cestovního ruchu a na podporu dopravní obslužnosti pro vybrané investory z lokalit, kterých se program týká.

Tab. 100: Pilotní program rozvoje MR Haná a Jeseníky – podpora cestovního ruchu

Lokalita	dotace v tis. Kč	Lokalita	dotace v tis. Kč
Javorník	8 815	Litovel	2 056
Zlaté Hory	921	Náměšť na Hané	2 095
Zámek Jánský Vrch	1 200	Šternberk	1 000
SKI Klub Šumperk	1 447	Olomouc	2 870
Plavecký areál Zábřeh	616	RARSM Olomouc	468
Sdruž. mor. lyžařských škol	723	Prostějov	1 910
DMM Vila Doris Šumperk	247	Lipník nad Bečvou	2 414
CFSAC o. p. s. Štíty	3 238	Univerzita Palackého Ol.	204
Město Šumperk	210	Smržice	3 450
Město Zábřeh	5 367	Muzeum Přerov	1 403
Klub vytrvalost. sportů Šumperk	171	TJ Sokol Kladky	1 000
OVM Šumperk	468	Mikroregion Némčicko	489
OHK Šumperk	44	Mikroregion Království	512
Obec Rapotín	167	Kojetín	3 497
OkÚ Šumperk	500	Bystrovany	128
Svazek obcí údolí Desné	338	Senice na Hané	29
Lázně Skalka	560	Teplice nad Bečvou	598
Bohuňovice	6 100	Radslavice	46
Drahany	1 130	Střítež nad Ludinou	35
Majetín	30	Celkem	56 496

Pramen: MMR ČR

Tab. 101: Pilotní program rozvoje MR Haná a Jeseníky – podpora dopravní obslužnosti

Lokalita	dotace v tis. Kč	Lokalita	dotace v tis. Kč
Šumperk	998	Prostějov	8 145
Úsov	2 717	Přerov	7 990
Zábřeh	1 819	Šternberk	6 109
Ředitelství silnic a dálnic	13 233	Kojetín	555
Lipová – lázně	1 903	RARSM Olomouc	1 000
Svazek obcí údolí Desné	1 914	Senice na Hané	2 183
Přemyslovice	2 582	Mladeč	5 226
Olomouc	12 823	Celkem	56 496

Pramen: MMR ČR

Účinnost stávajících programů a zásahů veřejné správy z hlediska dopadu na rozvoj cestovního ruchu je obtížné jednoznačně vyhodnotit, neboť investiční aktivity jsou směřovány do mnoha oblastí, z nichž jen některé mohou mít přímý dopad na návštěvnost nebo spokojenost s poskytovanými službami (takovými jsou např. rozšíření ubytovacích kapacit, cyklostezky, informační a orientační systémy). Ještě obtížnější je posoudit sekundární nebo potenciální vliv na cestovní ruch, jako např. u projektů týkajících se místní dopravní infrastruktury v obcích málo navštěvovaných turisty, rozvoje malého a středního podnikání či životního prostředí, které jsou zpravidla primárně iniciovány potřebami místního obyvatelstva. Jednoznačná kritéria v tomto případě nelze stanovit. Samotné zařazení některých dílčích projektů proklamovaných jako opatření k podpoře cestovního ruchu může být v jednotlivých případech z pohledu účinnosti diskutabilní.

Ilustrovat to lze na analýze projektů realizovaných v rámci pilotních programů investiční podpory MR Haná a Jeseníky. Jistý dopad na rozvoj cestovního ruchu (někdy dost vzdálený, např. u vzdělávacích programů pro podnikatele) mělo cca 65 % projektů, bezprostředněji provázaných na cestovní ruch jen cca 30 % projektů. Z hlediska finančních nákladů byl podíl prostředků vynakládaných na rozvoj cestovního ruchu ještě nižší. U projektů s určitým dopadem na podporu turistiky tento podíl nedosáhl 60 %, u projektů úzeji provázaných na cestovní ruch pak byl pod 20 % z celkového objemu vynaložených prostředků. Jednalo se o desítky milionů více či méně efektivně vynaložených korun, jejichž vliv na rozvoj turismu je ale nezměřitelný (jistým řešením může být až zavedení tzv. „satelitních účtů“).

Celkové vyhodnocení Pilotního programu investiční podpory pro mikroregiony Haná a Jeseníky je k dispozici na internetových stránkách Centra pro regionální rozvoj ČR (www.crr.cz v sekci „Regionální programy“).

Dlouhodobě lze sledovat účinnost opatření a vynakládaných investic do cestovním ruchu prostřednictvím údajů o počtech a struktuře návštěvníků a o ubytovacích kapacitách kraje, případně o stravovacích zařízeních podchycovaných Českým statistickým úřadem. Tyto údaje jsou uvedeny ve 4. části této zprávy v tabulkách č. 36 až 49 (str. 31 – 36). Vývoj podílu Olomouckého kraje na celkových počtech turistů je dokumentován rovněž tabulkou v části B – Syntéza tohoto materiálu (kap. 4 Definice současných cílových marketingových skupin, str. 12 – 13).

c) Investiční příležitosti v oblasti cestovního ruchu

V uplynulém období byly zpracovány mnohé investiční záměry, které nebyly předmětem provedeného šetření. Podléhají změnám a obnově cílů, záměrů i finančních prostředků, které jsou uvolňovány k jejich realizaci, minimálně ve čtyřletém cyklu obnovy místních samospráv. Spolehlivější měřítko pro úspěšnou alokaci investic poskytuje výše uvedený přehled již realizovaných projektů, vesměs se státní podporou, případně s podporou z fondů EU. Důvodem je skutečnost, že přidělení podpory je vázáno na poměrně náročné a věrohodné zpracování podnikatelského záměru, marketingové studie, rozpočtu a zajištění vlastních zdrojů. Rovněž tak i následná kontrola účelnosti vynaložených prostředků je měřítkem schopnosti příjemce podpory realizovat investiční záměr úspěšně a podle předem naplánovaného programu. Z výše uvedených tabulek vyplývají lokality měst a obcí, které své schopnosti a zdatnost v investičních akcích na podporu CR již prokázaly. Náleží k nim:

- Javorník – Jánský vrch
- Jeseník – město a Priessnitzovy léčebné lázně, sportovní a turistické organizace, mikroregion
- Lipová – lázně
- Šumperk – město, mikroregion, sportovní kluby, muzeum
- Svazek obcí údolí Desné
- Bludov – obec a lázně
- Zábřeh – město, plavecký areál, mikroregion Zábřežsko, obec Štítý
- Velké Losiny – obec a lázně
- Litovel, Mladeč, Náměšť na Hané, Senice na Hané
- Teplice nad Bečvou
- Trojměstí Olomouc, Prostějov, Přerov se zázemím mikroregionů, odborných institucí a zdatnými místními samosprávami, lázněmi Skalka a Slatinice

Investiční příležitosti lze dokumentovat na příkladu lázeňského místa Velké Losiny, pro které byla zpracována studie na výstavbu areálu zdraví (v současné podobě je příliš rozsáhlá a bude redukována, protože investiční nároky přesáhly částku 300 mil. Kč). Věcně zahrnuje tento záměr aquapark, golfové hřiště a penzion, vše v lokalitě pozemku u zámku, který je v majetku obce. Dalšími investičními záměry obce jsou dokončení ubytovny v areálu TJ Sokol (45 lůžek, předpokládaná investice 10 mil. Kč) a výstavba rozhledny (probíhá výběr vhodné lokality). Pro tyto záměry hledá obec Velké Losiny strategického partnera.

V širším kontextu lze za lokality s investičními zkušenostmi v oblasti cestovního ruchu považovat všechny lokality uvedené v předchozích seznamech. Naproti tomu můžeme také odhadnout lokality, které pro rozvoj cestovního ruchu mají předpoklady, ale dosud u nich investiční aktivity s grantovou podporou zaznamenány nebyly. K takovým lokalitám náleží zejména:

- Hanušovice, Staré Město pod Sněžníkem a pásmo Rychlebských hor
- Uničov, Šternberk

Tyto lokality, města a obce v nich, lze doporučit k pozornosti zejména odborným konzultantským firmám, které v nich mohou připravit projekty, mající naději na grantové podpory.

7 Konkurenční pozice

Konkurenční pozice kraje v rámci České republiky je patrná ze srovnávacích údajů průběžně uváděných v textu této analýzy a doplňují ji ještě data z vyhodnocené návštěvnosti v další části. Postavení kraje je v množství uváděných ukazatelů přirozeně velmi různorodé. Společně tyto ukazatele ukazují na slabé a silné stránky, které se promítají do SWOT analýzy. V mnoha směrech je cestovní ruch rozvíjen málo razantně, jeho velký potenciál zůstává často nevyužit.

Blízké konkurenční regiony:

Severovýchod kraje: Konkuruje nabídky z regionu Nízký Jeseník, od Vrba pod Pradědem přes Karlovu Studánku, Karlov pod Pradědem, Malou Morávku, Rýmařov, po Moravský Beroun. Tato lokalita je pro cestovní ruch zajímavá nejen jako nástupní prostor pro hřebeny Hrubého Jeseníku, ale také blízkou dostupností Slezska s vodními nádržemi a s centrem Opavou. Pracovníci z oblasti cestovního ruchu v regionu Jeseníků uvádějí, že orientace regionu Jeseník byla vždy bližší směrem k Opavě, než na jižní stranu regionu.

Jihovýchod kraje: Konkuruje regiony Vsetínských vrchů, Hostýnských vrchů a Moravskoslezských Beskyd. Z hlediska nabídky produktů cestovního ruchu velmi silné konkurenční regiony s lepší infrastrukturou a dopravní přístupností.

Jih kraje: Chřiby a Moravské Slovácko, Dražanská vrchovina a Moravský Kras. Jedny z nejatraktivnějších nabídek na trhu cestovního ruchu v celé České republice konkurují bezprostředně na hranicích Olomouckého kraje.

Vzdálené konkurenční regiony:

Konkurenceschopnost cestovního ruchu v Olomouckém kraji má dvě územně diferencovaná hlediska:

Sever kraje: Dominantní negativní vliv má dopravní dostupnost. Odvozeně je ekonomická nedostatečnost, podvazující investiční aktivity podnikatelů v regionu. Vyřešení dopravní dostupnosti jako cestu ke zvýšení návštěvnosti uvádí všechna dotázaná informační centra na prvním místě.

Jih kraje: Dopravní dostupnost je na lepší úrovni a není chápána jako dominantní omezující vliv. Vyšší návštěvnost omezují hlavně atraktivnější konkurenční blízké regiony, i když kromě turistů, kteří touto částí kraje pouze projíždějí, jsou zde také zájemci o alespoň krátkodobý pobyt. Jako základní problém je uváděn nedostatek ubytovacích kapacit střední a vyšší kategorie a nedostatek restauračních zařízení.

Při posuzování konkurenceschopnosti cestovního ruchu v kraji je nutno vzít v úvahu také změny, ke kterým dochází výstavbou nových průmyslových zón, ve kterých jsou vytvářena nová pracovní místa. Pokud je známo, dopad změn v mapě osídlení kraje, které budou důsledkem výstavby těchto zón, nebyl analyzován a může ovlivnit poptávku po produktech cestovního ruchu.

Další faktory omezující poptávku po produktech cestovního ruchu v Olomouckém kraji:

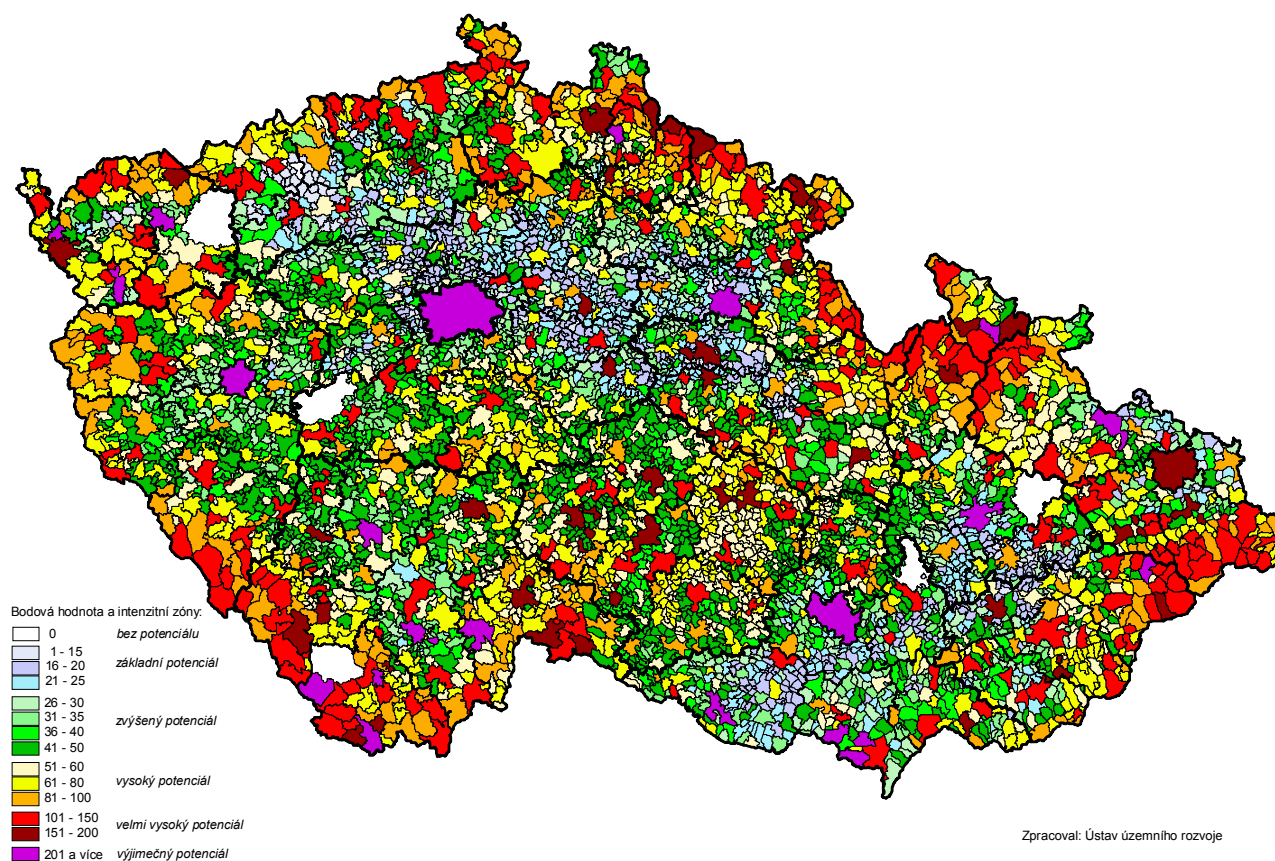
- Nebyly vytvořeny jednoduché, snadno pochopitelné a pro atraktivní oblasti výstižné slogany, obdoby typu „Valašské království“. Možné příklady: Země děda Praděda není dominantně na území kraje, Ječmínkovo království není v širším povědomí. Kolem těchto heslovitých pojmů nebyl vytvořen komplex nabídky, podpořený například obecně populárními osobnostmi.
- Není vytvářena širší povědomost o nabídce místních zvláštností, které nelze naleznout nikde jinde na území ČR, případně ani v širším teritoriu. Příklady: Veteran muzeum v Rapotíně u Šumperka znají filmaři z Japonska, kteří tento malý skanzen již navštívili, ale v širším povědomí turistů v ČR není. Uprostřed Hané, v tradiční pivašské oblasti, lze navštívit vinný šenk s velmi kvalitními moravskými víny, navíc v prostředí, které se historicky podloženě datuje do roku 1240. Katalog nabídky těchto lokálních jedinečností s vytipováním doporučených tras, ubytování a dalších produktů nabídky cestovního ruchu by bylo vhodné iniciovat.

- Není dostatečně využito možnosti nabídky lázeňské turistiky a lázeňství na Moravě. Moravskými láznemi projdou ročně desetitisíce návštěvníků z jiných oblastí ČR i ze zahraničí, kteří mohou být využiti k propagaci tohoto produktu cestovního ruchu, rovněž tak lázeňští pacienti.

U vnější konkurence lze vysledovat, že i samotné území Olomouckého kraje představuje výraznou konkurenční oblast pro sousedící i pro vzdálenější turistické regiony. Tato konkurence území kraje je vzhledem k nim v mnoha směrech převažující v jeho prospěch.

Postavení Olomouckého kraje v rámci České republiky lze ilustrovat kartogramem celkového potenciálu cestovního ruchu převzatým z Ústavu územního rozvoje Brno. Konkurenčně slabší oblasti jsou vybarveny v odstínech modré až zelené, oblasti s vysokým až velmi vysokým potenciálem pak v odstínech žluté až červené a hnědé. Je z něj také opticky patrné, že celkový potenciál je vyšší v severní části kraje. Nejvyšší potenciál (fialové zbarvení) má Olomouc se Svatým Kopečkem a lázeňské město Jeseník.

Mapa celkového potenciálu cestovního ruchu v České republice

V mezinárodním měřítku je pozice kraje těžko srovnatelná se západoevropskými státy a světem, vůči nimž jde o pozici České republiky jako celku. Jako konkurenční regiony lze ale chápat některé oblasti kandidátských zemí pro vstup do EU – střední a jihozápadní Polsko, jihozápadní Slovensko, střední Maďarsko a střední Slovinsko. Ve vazbě na Polsko a Slovensko je však důležitější prosazovat principy kooperace než konkurence.

Pozice Olomouckého kraje z pohledu cestovního ruchu je uvedena také v tzv. konkurenční mapě, která je obsažena v návrhové části zpracování Programu.

Seznam tabulek

Tab. 1: Základní ukazatele vývoje CR v ČR mezi roky 1990 a 2001.....	9
Tab. 2: Země s nejvyššími devizovými příjmy z CR v r. 1999.....	9
Tab. 3: Podíl vybraných evropských zemí na světovém trhu CR (1990/99 v % počtu turistů).....	10
Tab. 4: Podíl devizových příjmů z CR v bilanci služeb v r. 1999.....	10
Tab. 5: Vývoj devizových příjmů a výdajů z CR v České republice (v mld. USD).....	10
Tab. 6: Vývoj podílu devizových příjmů z CR na ekonomice České republiky (v %).....	10
Tab. 7: Vývoj příjezdového cestovního ruchu do ČR.....	10
Tab. 8: Silnice II. A III. třídy podle okresů Olomouckého kraje.....	16
Tab. 9: Silniční hraniční přechody s Polskou republikou.....	16
Tab. 10: Přechody pro malý pohraniční styk s Polskou republikou.....	16
Tab. 11: Přechody na turistických stezkách s Polskou republikou.....	16
Tab. 12: Obyvatelstvo a rozloha podle krajů.....	18
Tab. 13: Obyvatelstvo a rozloha Olomouckého kraje podle okresů.....	19
Tab. 14: Obce nad 3 000 obyvatel v Olomouckém kraji (k 1. 1. 2002).....	19
Tab. 15: Obce s rozšířenou působností v Olomouckém kraji (od 2003).....	19
Tab. 16: Registrované jednotky k 30. 09. 2001 podle krajů (počet a podíl na 1000 obyv.).....	20
Tab. 17: Vybrané ukazatele za průmyslové podniky nad 100 zam. dle krajů za rok 2000.....	20
Tab. 18: Vybrané ukazatele za průmyslové podniky nad 100 zam. dle okresů za rok 2000.....	21
Tab. 19: Dotace z veřejných rozpočtů na obchod a služby podle krajů.....	21
Tab. 20: Dotace z veřejných rozpočtů na obchod a služby v okresech Olomouckého kraje.....	22
Tab. 21: Výdaje na cestovní ruch podle krajů.....	22
Tab. 22: Výdaje na cestovní ruch podle okresů.....	22
Tab. 23: Zaměstnanci a průměrné mzdy v krajích ČR (průměr za r. 2001).....	23
Tab. 24: Zaměstnanci a průměrné mzdy v okresech Olomouckého kraje (průměr za r. 2001).....	23
Tab. 25: Vývoj míry nezaměstnanosti v regionech kraje od r. 1997.....	23
Tab. 26: Vzdělanostní struktura obyvatel nad 15 let podle krajů (v %).....	25
Tab. 27: Vzdělanostní struktura obyvatel nad 15 let podle okresů (v %).....	25
Tab. 28: Struktura zaměstnanosti dle sektorů NH v krajích ve 4. čtvrtl. 2001 (v %).....	25
Tab. 29: Podnikatelské subjekty v cestovním ruchu dle krajů (r. 2001).....	26
Tab. 30: Podnikatelské subjekty v cestovním ruchu dle okresů Olomouckého kraje (r. 2001).....	26
Tab. 31: Obory zaměřené na CR ve SOŠ v Olomouckém kraji.....	27
Tab. 32: Počet zjištěných trestných činů podle krajů v r. 2001.....	27
Tab. 33: Počet zjištěných trestných činů podle okresů kraje v r. 2001.....	28
Tab. 34: Nemocnice v Olomouckém kraji (2001).....	28
Tab. 35: Města s nemocnicí, záchrannou službou a službou první pomoci.....	28
Tab. 36: Návštěvnost podle ubytovaných v krajích ČR (r. 2001).....	31
Tab. 37: Návštěvnost podle ubytovaných v okresech Olomouckého kraje (r. 2001).....	31
Tab. 38: Zahraniční hosté v ubytovacích zařízeních za rok 2001.....	32
Tab. 39: Zahraniční hosté v ubytovacích zařízeních podle zemí v ČR (r. 2001).....	32
Tab. 40: Zahraniční hosté v ubytovacích zařízeních podle zemí v Olomouckém kraji (r. 2001).....	32
Tab. 41: Kapacity ubytovacích zařízení podle krajů (k 31. 7. 2001).....	33
Tab. 42: Kapacity ubytovacích zařízení podle okresů Olomouckého kraje (k 31. 7. 2001).....	33
Tab. 43: Kapacity ubytovacích zařízení v Olomouckém kraji dle vlastního šetření (2002).....	33
Tab. 44: Struktura ubytovacích zařízení podle kategorií a krajů (r. 2001).....	34
Tab. 45: Využití lůžek a pokojů u hotelů, motelů a penzionů v % podle okresů (r. 2001).....	34
Tab. 46: Využití lůžek a pokojů u hotelů, motelů a penzionů v % podle krajů (r. 2001).....	35
Tab. 47: Průměrné ceny ubytování podle kategorií a krajů v Kč (k 31. 7. 2001).....	35
Tab. 48: Podíl ubytovacích zařízení s možností stravování (v %).....	36
Tab. 49: Počet pohostinských zařízení podle krajů v r. 2001.....	36
Tab. 50: Rozloha zemědělské a orné půdy v ČR podle krajů.....	37
Tab. 51: Zalesnění území ČR podle krajů (vč. vojenských lesů).....	37
Tab. 52: Emise základních znečišťujících látek podle krajů (v kg/obyvatele/rok).....	38
Tab. 53: Zvláště chráněná území.....	39
Tab. 54: Velkoplošná zvláště chráněná území.....	39
Tab. 55: Maloplošná zvláště chráněná území (M-ZCHÚ) v krajích ČR.....	40
Tab. 56: Národní přírodní památky Olomouckém kraji.....	40
Tab. 57: Národní přírodní rezervace v Olomouckém kraji.....	40
Tab. 58: Přírodní památky a rezervace v okresech Olomouckého kraje.....	41

Tab. 59: Rozsah značení pěších turistických tras podle krajů (r. 2001)	41
Tab. 60: Podchycené naučné stezky v Olomouckém kraji.....	42
Tab. 61: Rozsah cyklotras v České republice podle krajů (r. 2002).....	43
Tab. 62: Cyklotrasy IV. třídy zasahující do Olomouckého kraje.....	43
Tab. 63: Největší lyžařská střediska v Jeseníkách	45
Tab. 64: Památkově chráněné objekty podle krajů	46
Tab. 65: Přehled památkově chráněných území podle regionů.....	47
Tab. 66: Přehled vybraných kulturních a historických objektů podle regionů	48
Tab. 67: Hrady.....	48
Tab. 68: Zámky.....	48
Tab. 69: Zříceniny.....	49
Tab. 70: Jeskyně	49
Tab. 71: Hvězdárny	49
Tab. 72: Technické památky – výběr	50
Tab. 73: Muzea a galerie v ČR (vč. samostatných pracovišť) podle krajů.....	50
Tab. 74: Muzea.....	51
Tab. 75: Jiné historické a kulturní objekty a zajímavosti	51
Tab. 76: Nabídka ubytovacích zařízení pro pořádání kongresů a školení dle krajů	54
Tab. 77: Charakteristiky rekreačních oblastí – osídlení	57
Tab. 78: Charakteristiky rekreačních oblastí – využití, kapacity	58
Tab. 79: Charakteristiky rekreačních oblastí – příjezdová vzdálenost, zásobování	59
Tab. 80: Počet galerií a muzeí v České republice podle krajů za rok 2000 a 2001	61
Tab. 81: Návštěvnost galerií v krajích (2001).....	62
Tab. 82: Přehled výstav uspořádaných muzei a památníky a jejich návštěvnost (2001)	62
Tab. 83: Návštěvnost památkových objektů v krajích a vybrané vstupné (2001)	63
Tab. 84: Přehled o kulturních akcích v památkových objektech dle krajů (2001)	63
Tab. 85: Návštěvnost hradů a zámků – vlastní šetření	64
Tab. 86: Návštěvnost muzeí – vlastní šetření	64
Tab. 87: Návštěvnost jeskyní v Olomouckém kraji	64
Tab. 88: Návštěvnost ostatních atraktivit	64
Tab. 89: Lokality sběru dat průzkumu návštěvníků.....	65
Tab. 90: Počty zpracovaných dotazníků podle subregionů a etap průzkumu.....	66
Tab. 91: Mikroregiony a sdružení v Olomouckém kraji.....	76
Tab. 92: Počty informačních center podle krajů.....	77
Tab. 93: Přehled míst poskytujících turistické informace	78
Tab. 94: Cestovní kanceláře a agentury podle zaměření činnosti v krajích.....	80
Tab. 95: Koncesované cestovní kanceláře v ČR podle krajů (k 30. 6. 2002)	81
Tab. 96: Kapacity lázeňských zařízení podle krajů (k 31. 7. 2001).....	82
Tab. 97: Hosté celkem v lázeňských zařízeních v r. 2001 podle krajů	83
Tab. 98: Cizinci v lázeňských zařízeních v r. 2001 podle krajů.....	83
Tab. 99: Dotace MMR z programu rozvoje CR pro Olomoucký kraj.....	87
Tab. 100: Pilotní program rozvoje MR Haná a Jeseníky – podpora cestovního ruchu.....	88
Tab. 101: Pilotní program rozvoje MR Haná a Jeseníky – podpora dopravní obslužnosti	88